

[J. M. Pedersen.]

forslaget om udbyttedeling — ser det ud til, at man nu vil søge at få ram på de sidste i erhvervslivet.

Hvad vil der nu ske, hvis et sådant forslag gennemføres? Der vil ske forfærdelig mange ting. Jeg tror slet ikke, det bliver godt for arbejderne. Jeg er godt klar over, at der ligger lidt stemmefiskeri i dette forslag om, at arbejderne skal have del i udbyttet. Det er en skøn tanke, som jeg også har været tilhænger af, men jeg har ikke fundet ud af, hvordan den skulle gennemføres i praksis. Jeg tror imidlertid, at en sådan lov om udbyttedeling vil få en uheldig virkning. Hvad vil der f. eks. ske, hvis en virksomhed går godt i 2-3 år og giver et pænt udbytte, men der så kommer et dårligt år — det gør der altid, det kender vi jo, vi, der har prøvet det i praksis — og der ikke kan blive noget til udbytte. Arbejderne er jo blevet vant til den større indtægt, som de har lagt deres levestandard tilrette efter, og så kommer de i klemme, når de ikke bliver ved at få den samme indtægt. De små virksomheder har nemlig ikke de samme muligheder som de rigtig store virksomheder for at kunne mingelere med de forskellige konti, varelager o. s. v., så de kan holde et jævnt overskud hvert år. Resultatet bliver, at arbejderne flytter over til de store virksomheder, og så mangler de små arbejdskraft. Det bliver umuligt ud i al fremtid for unge mennesker at komme i gang; der er ingen arbejdere til de små virksomheder, fordi disse ikke på forhånd kan garantere dem en jævn fortjeneste hvert år som følge af udbyttedelingen. Det ser for mig ud, som om det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard skal se at få ram på de sidste derude.

Jeg forstår det godt, når folk, der har hørt diskussionen i går, siger, at der ikke er noget bid i talerne mere. De fire gamle partier har ikke rigtig noget at sige til hinanden; oppositionspartierne, det konservative folkeparti og venstre, ja, de har heller ikke noget egentlig at sige. Ja, de siger, at vi skal spare; men de påviser ikke, hvor det kan lade sig gøre; det er der ikke noget at sige til, når oppositionspartierne selv har været med til at gennemføre alle de love, som er årsag til de store udgifter, vi har. Men så er det da også klart, at det ikke er ment alvorligt.

Jeg kom herind for ca. 3 år siden og troede, jeg kom ind til en virkelig demokratisk forsamling, som ville gennemføre demokratiske love; men nu har jeg set f. eks. valgloven blive gennemført imod demokratiets ånd og imod grundloven.

Eftersom de fire gamle partier efterhånden driver omtrent den samme politik, forstår jeg udmærket godt, at man på en kommende valgdag selv vil vælge de medlemmer, der skal ind her, så at man kan blive fri for oppositionen. Så vil hyggen brede sig indenfor disse fire vægge, men samtidig vil uhyggen brede sig ude i landet.

Formanden: Jeg skal her afbryde forhandlingen.

I skrivelse af dags dato meddeler borgmester Rudolph Rasmussen, at han er villig til midlertidigt at tage sæde i folketinget under folketingsmand Kjældgaards orlov fra den 19. d. m. at regne.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, torsdag den 20. oktober, kl. 10 med følgende dagsorden:

Fortsættelse af forhandling om statsministerens redegørelse i henhold til grundlovens § 38 ved folketingsårets åbning.

Mødet hævet kl. 16²⁰.

5. møde.

Torsdag den 20. oktober kl. 10.

Den eneste sag på dagsordenen var:

Fortsættelse af forhandling om statsministerens redegørelse i henhold til grundlovens § 38 ved folketingsårets åbning.

(Redegørelsen findes i tidenden sp. 1, foregående forhandling i tidenden sp. 68 og 149).

Forhandlingen genoptoges.

Stats- og udenrigsministeren (H. C. Hansen): Før jeg går over til at behandle de indenrigspolitiske forhold, som har været omtalt under forhandlingerne tirsdag og onsdag, ville jeg gerne sige nogle ord om visse udenrigspolitiske spørgsmål.

Jeg vil gerne takke for den almindelige tilslutning — det udtryk tror jeg jeg har lov til at bruge — som er givet til åbningstalens bemærkninger om den udenrigspolitiske situation.

Jeg er enig med det ærede medlem hr. Erik Eriksen i, at selvom det endnu ikke er afklaret, hvad der ligger bag den nye tone fra østmagternes side, er det af betydning såvidt muligt at fastholde dette nye og at undgå en tilbagevenden til den skarpe polemik, som har kendetegnet de senere års udenrigspolitiske udtalelser og forhandlinger.

Det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard kom i nogle korte bemærkninger ind på spørgsmålet om tjenestetiden og militærudgifterne og henviste til, at man her i landet med udbytte kunne se på, hvad der skete i England. Det må imidlertid erkendes, at Storbritannien har forpligtelser, der rækker betydeligt ud over medlemskabet i NATO, og det er fra britisk side blevet understreget, at de forholdsregler, man påtænker at træffe med hensyn til forsvaret, ikke vil berøre det britiske styrkebidrag til NATO. Jeg tvivler på, at det allerede nu skulle kunne overses, hvorvidt de besparelser, som en nedsættelse af de britiske forsvarsstyrker vil betyde, ikke opvejes af de udgifter, som Storbritannien vil få ved den tilsigtede forøgelse af styrkernes faste kærne, ligesom udviklingen af de nye våben kræver stadig større beløb. Hvad angår de britiske soldaters tjenestetid, er det meddelt, at denne indtil videre forbliver uændret, nemlig 2 år. At det ærede medlem hr. Aksel Larsen urigtigt siger det modsatte, ændrer ikke denne kendsgerning. Tjenestetiden i Sovjetunionen ligger jo iøvrigt stadig på 2 år og derover. Det ærede medlem hr. Aksel Larsen har henvist til de reduktioner, som Sovjetunionen og de østeuropæiske lande har annonceret. Det kan kun hilses med glæde, om disse lande finder, at der er grundlag for en selv forholdsvis nok så lille

nedsættelse af deres store styrker. Det er imidlertid vanskeligt at bedømme betydningen af de påtænkte nedsættelser. Offentlighed omkring hele dette spørgsmål på samme måde, som vi har det i Vestens lande, ville utvivlsomt bidrage til at lette bedømmelsen.

Efter min opfattelse skal man imidlertid ikke bygge for meget på sådanne enkeltstående dispositioner, som der her har været tale om, uanset deres store psykologiske virkning. Foreløbig må vi se, hvad der kommer ud af forhandlingerne i De Forenede Nationers nedrustningskommission, og i spørgsmålet om en eventuel nyordning af vort forsvar vil regeringen, som jeg sagde det i åbningstalen, finde det rigtigt at afvente resultatet af de overvejelser, der er i gang i det forsvarsudvalg, vi nedsatte i foråret.

Jeg vil gerne føje til, at der efter min opfattelse ligger både en chance og en opgave for de vestlige lande i selve den kendsgerning, at døren mod øst er blevet åbnet på klem. Jeg vil gerne fremhæve, at regeringen med glæde vil hilse og støtte ethvert forslag til løsning af udestående problemer, som ikke alene tager hensyn til vore egne interesser i Vesten, men som også tager rimeligt hensyn til den anden parts berettigede krav om sikkerhed.

Jeg har tidligere sagt og vil her gentage, at det er regeringens opfattelse, at sammenholdet mellem Vestens lande har haft afgørende betydning for tilvejebringelsen af de gunstigere vilkår for forhandlingerne imellem øst og vest. NATO-landenes sammenhold har givet de vestlige lande en sådan position, at vestmagterne ikke alene kan møde Sovjet ved forhandlingsbordet, men at de også kan møde Sovjet på lige fod.

Det, vi i de vestlige lande har søgt at opnå gennem vort forsvarsfællesskab, er ikke muligheden for at kunne diktere andre, men muligheden for at kunne forhandle jævnbyrdigt. Vi må udnytte enhver mulighed, der kan kaste lys over Sovjets politik, og alvorligt overveje krav fra Sovjets side, der grunder sig på et berettiget ønske om sikkerhed. Vi må samtidig stedse fremholde, at NATO er en rent defensiv alliance, der giver udtryk for et lige så berettiget ønske fra de vestlige landes side om den fornødne sikkerhed.

[Stats- og udenrigsministeren.]

Det ærede medlem hr. Aksel Larsen kom i sin ordførertale også ind på Danmarks holdning i FN til spørgsmålet om folkenes selvbestemmelsesret og bad i denne forbindelse om en redegørelse fra mig om, hvorfor Danmark var gået imod optagelse på forsamlingens dagsorden af spørgsmålene om Alger og Cypern. Danmark har ved mange forskellige lejligheder understreget, at vi i vor politik er en afgjort tilhænger af selvbestemmelsesretten. Disse udtalelser er så klare og entydige, at der ikke på noget hold kan herske tvivl herom. Når vi stemte imod Cypern- og Algierspørgsmålenes optagelse på plenarforsamlingens dagsorden, skyldes det, at vi finder, at det her er andre problemer end selvbestemmelsesretten, det drejer sig om. I sin stemmeafgivning i disse spørgsmål — og det forekommer mig nok væsentligt at fremhæve — lå Danmark på linie med Norge og Sverige.

Juridisk er Alger en del af Frankrig, og Cypern er britisk koloni. I De Forenede Nationers pagt hedder det, at intet i pagten skal give organisationen ret til at gribe ind i forhold, der i det væsentlige hører ind under en stats egen jurisdiktion, eller forpligte medlemmerne til at forelægge sådanne forhold til bilæggelse i henhold til pagten. Der gøres kun undtagelse i de tilfælde, hvor det drejer sig om anvendelse af tvangsforanstaltninger i anledning af trusler mod freden, fredsbrud og angrebshandlinger. Allerede de bestemmelser, jeg her har nævnt, gør det betænkeligt for FN at drøfte Alger- og Cyperspørgsmålet, da undtagelsesbestemmelsen ikke kan finde anvendelse.

Det vil vides af de ærede medlemmer, at Cyperspørgsmålet ikke kom på dagsordenen, medens Algierspørgsmålets optagelse blev vedtaget, og det, der siden er sket i forbindelse med Frankrigs reaktion, synes mig at bekræfte det danske standpunkt: at det for De Forenede Nationer som helhed havde været bedst, om Algierspørgsmålet ikke var kommet til debat.

Det ærede medlem hr. Aksel Larsen har

endelig ønsket en redegørelse for de forhandlinger, der i sidste uge blev ført i Paris mellem NATO-landenes forsvarsministre, og har specielt fremdraget problemerne omkring luftforsvaret og de forlydender, der i den anledning bl. a. i venstrebladet „Vestkysten“ har været fremme om, at fredstidsstationering af fremmede flyverstyrker her i landet påny er aktuel.

En redegørelse for forhandlingerne i Paris hører efter sagens natur hjemme i det udenrigspolitiske nævn. Jeg skal her kun bemærke, at det er klart, at hvis hvert af NATO-landene forbeholder sig i krigstilfælde kun at anvende sine egne flyverstyrker til forsvar indenfor eget område, vil man savne muligheden for ved gensidig bistand — og det er jo ideen i Atlantpagtsammenslutningen — at virke for det fælles forsvar. Det er naturligvis derfor militært set et ønskemål i krigstilfælde — og det er vel at mærke kun krigstilfælde, der er tale om — at kunne udnytte forhåndenværende flyverstyrker fra et større geografisk område til samlet forsvar.

Spørgsmålet om fredstidsstationering — og det er det, som har været draget frem i de sidste dage — er overhovedet ikke kommet ind i billedet. De pressekommentarer, der har været herom, bygger på en misforståelse. Jeg sagde det allerede for to dage siden, og jeg så, at det københavnske aftenblad „Ekstrabladet“ tog dette som en spøgefuldhed. Jeg synes, at man bør kunne regne med, at et klart dementi tages med den alvor, hvormed det er fremsat. Jeg vil gerne sige det ganske klart og utvetydigt: regeringen har ingen anledning haft til at tage sit standpunkt til fredstidsstationeringen op til fornyet overvejelse, og der foreligger ej heller efter forsvarsmødet i Paris nogen anledning hertil.

Det ærede medlem hr. Aksel Møller har spurgt mig, hvad ophævelsen af Kiel-erklæringen betyder. Rent konkret kan man svare hertil, at der var enkelte punkter i Kiel-erklæringen, som ikke direkte blev optaget i Bonn-erklæringen. Det gælder

[Stats- og udenrigsministeren.]

det punkt i Kiel-erklæringen, i hvilket man behandler mindretallets forhold til kirken. Det hed heri, at den slesvig-holstenske landsregering anså det for ønskeligt, at danske gejstlige og menigheder efter forudgående overenskomst med de kompetente kirkelige instanser får lov til at benytte kirker, kirkegårde og lignende indretninger, således at der skulle være mere valgfrihed med hensyn til sproget.

Når denne bestemmelse ikke er optaget i Bonn-erklæringen, skyldes det udelukkende, at stat og kirke, som det vil være det høje ting bekendt, i Tyskland er skarpt adskilt, og som følge deraf kan statsmagten ikke indgå nogen forpligtelse på kirkens vegne; man må derfor også lægge mærke til, at Kiel-erklæringen bruger ordet „det ønskelige“ i en sådan ordning; der står intet forpligtende.

Der blev under de dansk-tyske mindretalsforhandlinger fra dansk side gjort forestillinger overfor den tyske delegation med hensyn til mindretallets ønsker også på det kirkelige område. Disse forestillinger blev modtaget med forståelse af de tyske forhandlere, og jeg mener, det med rette kan hævdes, at den meningsudveksling, der har fundet sted, og den ånd, hvori forhandlingerne i det hele blev ført, er af mindst lige så stor værdi som den pågældende paragraf i Kiel-erklæringen.

Der er, efter at Bonn-erklæringen er udsendt, af den slesvig-holstenske landskirke vedtaget en særlig kirkelig lov om anvendelse af dansk sprog indenfor landskirken og om danske præsters adgang til at prædike. Ordningen anses fra dansk side ikke for tilfredsstillende, men forholdet kan vist opfattes sådan, at det er et skridt i den rigtige retning.

Det andet punkt, hvor Kiel-erklæringen ikke er dækket af Bonn-erklæringen, gælder reglerne for det såkaldte kontaktudvalg. Dette forhold er imidlertid nu blevet ordnet i forbindelse med oprettelsen af det midlertidige landdagsudvalg, der skal fungere, indtil de dansksindede sydslesvigere ved næste valg igen kan blive repræsenteret i den slesvig-holstenske landdag. Indtil dette sker, fortsætter kontaktudvalget sin virksomhed.

Endelig står der i Kiel-erklæringen, men ikke i Bonn-erklæringen, følgende — må jeg tillade mig et kort citat —:

„De her opstillede grundsætninger gælder analogisk også for den frisiske befolkning i Slesvig-Holsten“.

En sådan bestemmelse, der tager sigte på den frisiske befolkning som sådan, kunne jo vanskeligt finde sin plads indenfor rammerne af de dansk-tyske mindretalsdrøftelser. Den danske regering kunne selvsagt ikke tiltage sig en kompetence til under disse drøftelser også at tale friserne sag. Iøvrigt skal jeg blot understrege, at der ikke er tale om ved Bonn-erklæringen at sikre særrettigheder for det dansksindede mindretal, men derimod kun om at fastslå rettigheder, der allerede tilkommer de dansksindede på lige fod med alle andre tyske statsborgere, herunder også friserne.

Endelig vil jeg gerne minde om, at der i Bonn-erklæringen er henvist til Kiel-erklæringen, idet der peges på, at det er de samme grundsætninger, der ligger til grund for begge aftaler.

Som det vil være fremgået af det, jeg har anført, har ophævelsen af Kiel-erklæringen, såvidt jeg da kan skønne, ikke større praktisk betydning, men jeg vil gerne tilføje, at den pludselighed, hvormed dette skridt blev taget, kom mig ret overraskende. Når der af det danske mindretal er gjort den opfattelse gældende, at det havde været ønskeligt, om der forud var blevet forhandlet med mindretallet om ophævelsen, må jeg erklære mig enig heri. Hvorom alting er, må jeg imidlertid slutte disse bemærkninger med at sige, at for mig at se er det rent juridisk-formelle spørgsmål om Kiel-erklæringens ophævelse af underordnet betydning i forhold til, hvad der politisk er vundet ved de dansk-tyske mindretalsforhandlinger. Jeg tillægger resultatet af disse forhandlinger og den ånd, hvori de blev ført, overordentlig stor betydning for mindretallets fremtidige forhold, og jeg tror ikke, Kiel-erklæringens formelle ophævelse på nogen måde vil forringe værdien af dette forhandlingsresultat taget som et hele.

Dette er i det store og hele et svar til det ærede medlem hr. Aksel Møllers bemærkninger, som efter min opfattelse havde

[Stats- og udenrigsministeren.]

en lille smule biklang. Jeg vil gerne sige til det ærede medlem, at under samtlige forhandlinger om de sydslesvigske anliggender var det en fælles bestræbelse — det tror jeg jeg kan sige — fra samtlige deltagere fra partierne at nå til fuldstændig overensstemmelse om det, som skulle nås, det, som skulle gennemføres, det, som kunne accepteres. Jeg håber meget, at denne absolutte overensstemmelse på dette punkt ikke skal forflygtiges af den ene eller anden politiske uvilje i en given situation på andre felter. Lad os i hvert fald holde disse centrale anliggender så nogenlunde klare, lad os holde fronten samlet, som vi hidtil har gjort på dette punkt.

Det ærede medlem hr. Hans Schmidt har beklaget sig over, at der er givet afslag på et andragende om materialebevilling til privatskolen i Sommersted. Dette afslag er sagligt begrundet. De tyske skoler har for 1955—56 fået materialebevilling til skoler i Sdr. Vilstrup, Højer og Tinglev og til efterskoler i Aabenraa og Nordborg, omfattende et samlet beløb på 743 000 kr. Samtlige danske friskoler og ungdomsskoler i hele landet har for samme tidsrum kun modtaget materialebevillinger til 879 000 kr. Hvad angår folkeskolen i Sønderjylland, er der søgt materialebevilling på ca. 6,75 mill. kr., men indtil nu kun bevilget ca. 2,4 mill. kr. til fortsættelse af igangværende arbejder, intet til nybyggeri.

I virkeligheden — jeg vil gerne sige det her, jeg har allerede sagt det til det ærede medlem i forbindelse med en privat henvendelse om skolen i Sommersted — er forholdet det, at man har strakt sig meget vidt overfor det tyske mindretals byggeri, bl. a. i erkendelse af de særlige forhold, som det ærede medlem nævnte, men det vil ikke uden i endog meget høj grad at forfordele andet skolebyggeri herhjemme være muligt for tiden at give materialebevilling til skolen i Sommersted.

Det danske mindretal i Sydslesvig må bekoste sit skolebyggeri uden noget som helst tilskud fra den tyske stat. I Danmark yder vi tilskud til de tyske privatskoler på linie med de danske privatskoler. Der er ingen grund til beklagelse, sålænge det tyske mindretals skolebyggeri er stillet endog særdeles gunstigt i forhold til såvel

det private skolebyggeri her i landet som til det danske skolebyggeri i Sydslesvig.

Det er urimeligt, synes jeg, når man fra tysk side vil mistænkeliggøre de danske bevillingsmyndigheder og tillægge undervisningsministeren motiver, som han aldrig har haft. I den citerede tale ved indvielsen af Sønderkovskolen i Sønderborg udtalte undervisningsministeren i relation til de forhandlinger, der for tiden føres vedrørende anerkendelse af Duborgskolens studentereksamen, følgende — jeg tillader mig et kort citat —:

„Med en eksamensanerkendelse på begge sider af grænsen vil vi være nået et væsentligt skridt videre i en udvikling, der skaber mulighed for fri kappestrid mellem de to nationers skoler i hele grænseområdet.“

Ministeren tilføjede:

„Iøvrigt er situationen i den danske skole i Sønderjylland den, at der er frihed for begge nationaliteters børn. Her agtes alle, her samarbejdes der åbent og med hjemmene uden at lægge antydning af grænsepolitisk pres på dem, thi det skal være sådan, at også hjem med tyske traditioner med tryghed kan betros deres børn.“

Dette var, hvad den højtærede undervisningsminister sagde ved den pågældende skoleindvielse.

I anledning af det ærede medlem hr. Hans Schmidts henstilling om en lempelse af den fulgte praksis med hensyn til opholds- og arbejdstilladelse her i landet til tyske mænd, der har indgået ægteskab med danske kvinder, skal jeg minde om, at spørgsmålet flere gange har været genstand for drøftelse i det høje ting, og jeg har intet at føje til det af justitsministeren den 24. november 1954 givne svar.

Jeg skal til det ærede medlems bemærkninger om den statsborgerlige stilling for tyske kvinder, der under krigen giftede sig med danske statsborgere, og som ved den særlige indfødsretslov af 12. juli 1946 mistede denne statsborgerret, oplyse, at det er umuligt at angive, hvor mange personer denne særlovgivning ramte. Langt de fleste, som har søgt dispensation, har dog fået denne bevilget. Der blev for ca. 1 år siden foretaget en optælling over, hvor mange der havde fået afslag på ansøgninger, og

[Stats- og udenrigsministeren.]

det viste sig, at ialt 151 tyske kvinder gift med danske mænd endnu ikke havde fået dansk statsborgerret. Heraf var kun 33 fra Sønderjylland.

Den seneste udvikling på Færøerne har været berørt af samtlige ordførere. Det ærede medlem hr. Erik Eriksen udtalte bl. a., at det var bydende nødvendigt, at vi ikke herved undergraver den autoritet, som det færøske lagting og landsstyre fik med hjemmestyreløven af 1948. Jeg er ganske enig med det ærede medlem i denne betragtning. Regeringen har hele tiden handlet i nøje overensstemmelse med det færøske landsstyre. Både regeringen og landsstyret er besluttet på, at der nu må bringes ro om hele denne sag, som havde sit udspring i forholdene omkring besættelsen af sygehuslægestillingen, men som senere nok har fået et andet, mere lokalt partipolitisk præg på Færøerne.

Det ærede medlem hr. Aksel Møller mente, at tiden er inde til, at regeringen fremkommer med en redegørelse til supplerung af de oplysninger, som blev forelagt tinget umiddelbart før sommerferien. Jeg vil hertil svare, at den omstændighed, at der nu er indledt retslig forfølgning mod urostifterne, bør mane til nogen tilbageholdenhed med hensyn til officielle udtalelser. Det bliver nu domstolens sag at tage stilling til, i hvilket omfang straf kan pålægges de personer, der har deltaget i urolighederne. Min tilbageholdenhed er ikke udtryk for, at regeringen har noget at skjule. Jeg forstod det ærede medlem hr. Aksel Møller således, at der navnlig var to punkter, det ærede medlem ønskede nærmere belyst. Det ene var spørgsmålet om straffesag mod de ansvarlige for begivenhederne i april måned og det andet spørgsmålet om finansministerens rejse til Færøerne.

Der blev den 12. maj, altså få dage efter de begivenheder, der fandt sted i foråret, nedsat en kommissionsdomstol, som afgav betænkning den 2. august. Sagen blev den 4. august sendt til de sædvanlige instanser indenfor anklagemyndigheden, og anklagemyndighedens indstilling forelå den 14. september. Det ærede medlem må vist give mig ret i, at sagen efter disse oplysninger ikke er blevet forhalet fra myndighedernes

side. En forsvarlig behandling kunne efter de saglige, juridiske oplysninger, jeg har fået, ikke foretages på kortere tid, end der faktisk er medgået.

Med hensyn til finansministerens rejse vil jeg gerne sige, at det må være en regerings ret at sende et af sine medlemmer til et hvilket som helst sted i riget, hvor regeringen måtte ønske at være repræsenteret, og iøvrigt tror jeg, at den omstændighed, at den højtærede finansminister rejste op til Færøerne, i sig selv havde en gavnlig, beroligende indflydelse, og jeg går ud fra, at det var alle i denne sal interesserede i.

Vedrørende selve spørgsmålet om lægeforholdene i Klaksvig kan jeg oplyse, at det forhandlingsresultat, som man nåede til i maj måned, står uændret. Som bekendt har både landsstyret og kommunalbestyrelsen i Klaksvig tilfrådt denne ordning.

Nogen egentlig redegørelse for sagens forløb fra det øjeblik, en del urostiftere i Klaksvig gik til voldeligt overgreb imod de lovlige myndigheder, og indtil nu finder jeg det ikke rimeligt at fremkomme med ved denne lejlighed.

Det forhold, at ingen af partiernes ordførere omtalte det høje produktionsniveau eller den vækst, der har været i eksporten, må jeg have lov at opfatte som en erkendelse af, at udviklingen i landets økonomi også har positive sider selv set med oppositionsøjne. Det ærede medlem hr. Aksel Larsen gjorde naturligvis et par bemærkninger om byggeriet, der gav et fejlagtigt billede af udviklingen på dette område. Med udgangspunkt i antallet af lejligheder under opførelse søgte det ærede medlem at give et overdrevent stærkt indtryk af nedgangen i byggeriet og udtalte, at tilvæksten i nye boliger ikke holdt mål med tilvæksten i behovet. Det rigtige forhold er, at antallet af færdiggjorte lejligheder i år ligesom de to foregående år vil ligge vel omkring 22 000 lejligheder og parcelhuse. Dette er 8 000 lejligheder mere, end hvad der svarer til det øgede boligbehov som følge af stigningen i folketallet. Der hales altså stadig ind på bolignoden.

Det ærede medlem hr. Aksel Larsen strejfede også spørgsmålet om beskæftigelsen. Jeg kan her oplyse, at antallet af beskæftigede arbejdere i denne sommer har ligget

[Stats- og udenrigsministeren.]

på praktisk talt samme niveau som i sommeren 1954, da vi havde den højeste beskæftigelse, Danmark nogensinde har haft.

Det ærede medlem hr. Erik Eriksen beklagede regeringens stilling til liberaliseringen. Det ærede medlem mente, at en yderligere frigørelse ville betyde billigere import, men mente ikke, den ville betyde større import.

Liberaliseringsprocenten er i dag i alle henseender højere, end da det ærede medlem var chef for regeringen. (*Erik Eriksen: Ja!*) Ja, men jeg havde indtrykket af, at det ærede medlem var lidt i tvivl herom og navnlig forsøgte at give befolkningen lidt tvivl herom. Liberaliseringsprocenten er i dag i alle henseender højere, end da det ærede medlem var chef for regeringen. I september 1953 var 76 pct. af importen fra OEEC-landene frigjort, i dag er det 78 pct. I september 1953 var hele importen fra dollarområdet på bunden liste, i dag er 55 pct. liberaliseret. Regeringen har altså vist sin vilje til at være med i de internationale bestræbelser på at frigøre handelen, men den har ikke fundet det rigtigt i denne omgang at gå op til 90 pct.s liberalisering, fordi det ville give dansk erhvervsliv ulige vilkår, så længe andre lande ikke har gjort tilsvarende handelspolitiske indrømmelser.

Jeg vil gerne i denne sammenhæng understrege to ting:

For det første, at det nu er oplyst fra Paris, at det kun er få lande, der har opfyldt bestemmelsen om 90 pct.s liberalisering. Nogle lande har ligesom Danmark meddelt samarbejdsorganisationen, at de ikke i øjeblikket ser sig i stand til at opfylde kravet om 90 pct.s liberalisering; det gælder England, det gælder Frankrig, og det gælder Norge, og en række andre lande havde på forhånd sikret sig en undtagelsestilling; det gælder Irland, Grækenland, Tyrkiet, Østrig og Island.

For det andet bør det bemærkes, at spørgsmålet om liberaliseringen i rette tid har været forelagt folketingets vareforsyningsudvalg, og regeringen har derved fået tilslutning til den holdning, man har taget til 90 pct.s liberaliseringen. Sagen har også været drøftet med erhvervenes hovedorganisationer.

Det her fremførte er samtidig et svar til det ærede medlem hr. Viggo Starcke og hans forslag om motiveret dagsorden. Danmark har ikke modsat sig, hvad det ærede medlem kalder en øget liberalisering af den mellemfolkelige handel. Tværtimod har vi stærkt tilskyndet hertil og jo også selv bidraget dels ved liberaliseringen af en tiendedel af, hvad der var tilbage på de bundne lister overfor OEEC-landene pr. 1. juli, dels ved liberaliseringen overfor dollarvarerne. Derimod kan Danmark som nævnt i den foreliggende situation ikke gå op til 90 pct.s liberalisering overfor OEEC, så længe vore ønsker om større gensidighed, især overfor handelen med landbrugsvarer, der stadig hemmes af toldsatsler, importregulering og statshandel, ikke imødekommes.

Regeringen må derfor være af den opfattelse, at det forslag om motiveret dagsorden, det ærede medlem har stillet, vel ikke kan vedtages.

Jeg begriber iøvrigt ikke, at det ærede medlem hr. Viggo Starcke kan føle sig foranlediget til at rejse et så uaktuelt spørgsmål som kronesænkning. Men for en ordens skyld: regeringen beskæftiger sig ikke med tanker eller planer i denne retning.

Statens træk på nationalbanken spiller en stor rolle i oppositionspressens omtale af den økonomiske politik. Det forekommer mig, at det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard ganske havde ret, da han udtalte, at der fra oppositionens side gives en usandfærdig fremstilling af forholdene. Hvad er nemlig kendsgerningerne?

Statens løbende konto i nationalbanken viser pr. 15. oktober et overtræk på 579 mill. kr. Den 15. september var overtrækket 782 mill. kr. I løbet af de sidste 4 uger er overtrækket altså nedbragt med godt 200 mill. kr. Det kan vist ikke være dette, det ærede medlem hr. Erik Eriksen forstår ved en hastigt fremadskridende gældsstiftelse.

Det ærede medlem vil måske henvise til bevægelsen forud for den 15. september. Det er rigtigt, at der tidligere har været en stigning i overtrækket — endda en betydelig stigning — og jeg skal være den sidste til at bagatellisere dette. Men det er jo kun den halve sandhed om statens forhold til nationalbanken. Som også det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard gjorde opmærksom på,

[Stats- og udenrigsministeren.]

har staten forøget sine hensættelser på andre konti i banken. Finansministeriets konti i henhold til særlige love er alene siden 1. april i år steget med 170 mill. kr., penge, som først og fremmest hidrører fra de i foråret gennemførte afgifter; endvidere er der afdraget 20 mill. kr. på reguleringskontoen. Den samlede forøgelse af statens overtræk på den løbende konto i nationalbanken har i samme periode — altså den forløbne del af indeværende finansår, hvor de nye afgifter er begyndt at gå ind — beløbet sig til 190 mill. kr. Jeg kan således fastslå, at statens samlede mellemværende med nationalbanken i dag er nøjagtigt det samme som pr. 1. april i år. Det er dog et ganske andet billede end det, der gives fra oppositionens side. Og mon vi dog ikke kunne enes om, at det af hensyn til landets samlede økonomiske interesser må være rigtigt ikke at overdimensionere omtalen af hele dette område? Jeg erkender, at det er et vigtigt felt. Jeg beklager, at obligationssalget ikke har været større, men de kendsgerninger, som jeg her har peget på, synes jeg at vi af hensyn både til erhvervslivet og til udlandet og af hensyn til en forstandig økonomisk udvikling herhjemme nok må være interesseret i at se fremført i økonomiske redogørelser både i pressen og andetsteds.

I programerklæringen hed det, at den seneste tids prisstigninger først og fremmest hidrørte fra vore vigtigste import- og eksportvarer. Det er priserne på brændsel samt på landbrugets eksportvarer, der er stigende. Det er naturligvis vanskeligt at opgøre helt præcist, hvor stor betydning de forskellige forhold har for den indtrådte stigning i pristallet.

En opgørelse af, hvorledes de i det sidste år gennemførte afgifter og forhøjelser af skatter og afgifter har påvirket pristallet, viser, at den direkte virkning af samtlige afgiftsforhøjelser samt mæketilskuddets bortfald er en stigning på 170 kr. på pristalsbudgettet. Hertil kommer en stigning i indkomstskatterne på 71 kr. Dette giver ialt en stigning på 241 kr., hvoraf en del skyldes, at pristalsfamiliens skattepligtige indkomst er forøget. Heroverfor står imidlertid en nedgang i pristallet som følge af forøgelsen af børnetilskuddene med 20 kr. og værdien af opsparingsbeviserne med 176 kr., ialt

196 kr. Nettoresultatet af disse forskydninger, der direkte kan tilskrives den økonomiske politik, bliver således en stigning i pristalsbudgettet på 45 kr. eller knap 1½ point. Denne beskedne stigning må ses på baggrund af den samlede opgang i pristallet fra juli i fjor til juli i år med 569 kr., svarende til 17 points. Det forekommer mig derfor urimeligt at give den økonomiske politik hovedskylden for denne stigning.

Hvis jeg holder mig til perioden fra juli 1954 til juli 1955, er de største forskydninger fremkommet på følgende måde:

Stigningen på kartofler og grønsager og andre fødevarer end mælk og fløde andrager 229 kr. eller 40 pct. af den samlede stigning. Udgiften til bolig samt brændsel og lys er steget med 112 kr. eller 20 pct. af den samlede stigning. Alene på disse få poster, jeg her har nævnt, ligger således over to trediedele af stigningen i pristalsbudgettet. Mon nogen vil påstå, at arbejdslønnen kan have spillet nogen større rolle for bevægelsen i disse priser?

De tal, jeg her har nævnt, går kun til julipristallet, som er det senest foreliggende. Om et par uger vil vi få det nye oktoberpristal, og vi ved alle i dag, at det vil vise ny stigning som følge af de forhøjede priser på landbrugets hovedvarer. Det er stigninger, der er uden nogen som helst forbindelse med arbejdslønnen her i landet og uden nogen forbindelse med den økonomiske politik.

Må jeg i denne forbindelse indskyde den bemærkning, at det forekom mig interessant at lægge mærke til, at det ærede medlem hr. Erik Eriksen ikke sagde et ord om landbrugets vilkår. På baggrund af de mange taler, vi gennem lang tid har hørt om landbrugets dårlige økonomiske vilkår, synes jeg, det ville være velgørende, om det ærede medlem klart tog konsekvensen af den ændring, der her er sket i de seneste måneder. Sandheden er dog den, at de prisstigninger, som hele den øvrige befolkning imødeser med stor bekymring, for landbruget indebærer en betydelig kontant fordel. Jeg kan derfor ikke se det rimelige i den ensidige agitation, der vil gøre prisstigningerne til en følge af den økonomiske politik.

Det ærede medlem hr. Erik Eriksen — og ligeledes det ærede medlem hr. Aksel Møller — var inde på tanken om et vel-

[Stats- og udenrigsministeren.]

standstal som mere egnet end pristallet som regulator for lønnen. Som det høje ting vil erindre, var det det ærede medlem hr. Erik Eriksen, som for 5 år siden første gang rejste en diskussion om et velstandstal. Det var under den prisstigningsbølge, som Koreakrigen medførte. Den daværende finansminister, det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen, nedsatte et udvalg til at overveje, om der var grundlag for at indføre et sådant velstandstal eller foretage andre ændringer i pristalsberegningen. Udvalget indstillede, at man ikke foretog nogen ændring, og den daværende regering lod derefter sagen falde.

Nu vender det ærede medlem hr. Erik Eriksen altså tilbage til spørgsmålet. Jeg vil ikke på forhånd afvise, at forholdene i mellemtiden kan have ændret sig, så der nu er et nyt grundlag for en drøftelse af sagen. Det forekommer mig imidlertid, at der er en forskel på situationen dengang og nu. Dengang var det det karakteristiske, at vore importpriser steg meget stærkt, medens vore eksportpriser kun langsomt fulgte efter. Nu er det bl. a. også eksportpriserne, der stiger.

Jeg er ikke helt sikker på, at det ærede medlem virkelig har tænkt tanken helt igennem, før han rejste den påny.

Som et muligt middel mod pris- og lønstigningerne omtalte det ærede medlem hr. Aksel Møller en tanke, han allerede tidligere har fremsat offentligt. Det er den tanke, at man skulle nedsætte skatterne eller afgifterne og derigennem påvirke pristallet i nedadgående retning; dette ville igen medføre, at lønninger, pensioner, aldersrente o. s. v. blev holdt nede, således at vi undgik den købekraftsudvidelse, som det ærede medlem mente ellers ville finde sted.

Jeg forstod det ærede medlems udtalelser således, at han ikke selv var helt overbevist om holdbarheden i sit ræsonnement, og han ville gerne vide, hvorledes „statens statistikere“ opgjorde statens og samfundets tab og gevinst ved en sådan fremgangsmåde. Jeg kan egentlig godt forstå denne usikkerhed. Som medlem af regeringen Erik Eriksen var det ærede medlem jo medansvarlig for en skatteforøgelse på mange hundrede millioner kroner og kender altså til bevæ-

gelser, som foregår i en periode med et regeringsansvar.

Jeg skal ikke ved denne lejlighed gå ind i en økonomisk detailudredning af, hvilke virkninger en gennemførelse af det ærede medlems tanke ville få, men jeg skal knytte nogle få bemærkninger til den. Hvis forholdet var det, at samtlige indtægter her i landet blev reguleret efter pristallet, måtte det vel være rigtigt, at en nedsættelse af skatter og afgifter ville medføre først en nedgang i pristallet og dernæst en nedgang i alle indtægterne og en stabilisering af pengeværdien. Men sådan forholder det sig jo ikke. Selvom det i dag er en stor del af indtægterne, der følger pristallet, så er det dog langt fra dem alle. Det gælder f. eks. ikke landbrugets og heller ikke de andre eksporterhvervs. En skattelettelse eller en nedsættelse af afgifterne ville betyde, at disse sidste befolkningsgrupper ville få flere penge til rådighed og udvide deres forbrug. Det må betyde, at den samlede efterspørgsel bliver forøget; man vil altså, såvidt jeg da kan vurdere den tanke, der er rejst, opnå det stik modsatte resultat af det tilsigtede.

En anden betænkelighed af mere politisk natur forekommer der mig at være ved dette forslag. Da vi i forrige samling gennemførte en række nye afgifter og afgiftsforhøjelser, drog vi omsorg for, at de ikke fik virkninger for pristallet. Hvis det ærede medlems tanke skal have nogen mening, må forudsætningen imidlertid være, at ændringer i skatter og afgifter påvirker pristalsbudgettet, og det er jo også klart fremgået af det ærede medlems synspunkter, at det er, hvad han tænker på. Kan man forestille sig, at vi skal holde afgifterne udenfor pristallet, når de sættes op, men indregne dem i pristallet, når de sættes ned? Jeg kan ikke se, at det er rimelig fremgangsmåde.

Det er mit indtryk, at det ærede medlem har den opfattelse, at pristalsreguleringen af lønningerne medfører, at forbruget stiger, når priserne bevæger sig op. Det er nu ikke netop den forestilling, der er udbredt blandt lønmodtagerne.

Jeg tror ikke på, at det ærede medlems forslag vil have den tilsigtede virkning. Jeg er bange for, at det kan få den stik modsatte virkning.

[Stats- og udenrigsministeren.]

Det ærede medlem hr. Aksel Møller mente, man burde være en smule optimist med hensyn til tanken om besparelser på statsbudgettet. Det ærede medlem udtalte, at vi vel også kunne blive enige om at sætte en parentes om en række statsudgifter, f. eks. ved at udsætte nogle et år. Det ærede medlem nævnte vedligeholdelsen af statens bygninger og udgifterne til vore veje og mente, at vi måske endnu et år kunne mangle en politigård hist og et toldkontor her.

Jeg tvivler ikke et øjeblik på det ærede medlems ærlige vilje til at sætte handling bag disse ord, og jeg vil gerne sige, at regeringen også er indstillet på, at vi fortsat skal se meget kritisk på alle ansøgninger om bevillinger til bygge- og anlægsarbejder såvel som til andre formål. Jeg finder det imidlertid i høj grad berettiget her at understrege, at vi i det sidste år fra regeringens side har afvist det ene bevillingsforslag efter det andet. Man vil erindre, at der for et år siden blev truffet beslutning om, at der indtil videre overhovedet ikke måtte gives materialebevilling til nye offentlige bygge- og anlægsarbejder, og statens udgifter på bygge- og anlægsbudgettet har i det forløbne år næsten udelukkende vedrørt fortsættelsesarbejder.

Må jeg herefter svare på enkelte andre spørgsmål.

Flede ærede ordførere var inde på den mellem finansministeriet og Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund i Danmark indgåede overenskomst vedrørende det i staten løst ansatte kontorpersonale. Spørgsmålet skal som bekendt om kort tid forhandles i anden forbindelse i det høje ting. Jeg finder dog anledning til allerede nu at rette et par fejltagelser, der gang på gang kommer igen i pressen.

Overenskomsten omfatter ikke statens tjenestemænd, og den indeholder intet om en pligt til indmeldelse i H. og K. Der er for statens vedkommende alene tale om, at det løst ansatte personale, som er udsat for arbejdsløshedsrisiko, indmelder sig i H. og K.s arbejdsløhedskasse.

Efter udtalelserne her under debatten er det imidlertid åbenbart, at der er et politisk flertal imod nogle af overenskomstens bestemmelser, og finansministeren vil

derfor tage skridt til at opsig overenskomsten med henblik på en ændring af den.

I besvarelse af det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaards bemærkninger om realkreditkommissionen kan jeg give tilsagn om, at regeringen, når kommissionens betænkning foreligger, vil tage den under velvillig overvejelse med henblik på fremsættelse af lovforslag.

Det ærede medlem spurgte endvidere, om regeringen agtede at fremsætte et forslag til lovgivning til forhindring af misbrug af tomme aktieselskaber. Også dette indgår i regeringens overvejelser.

Det ærede medlem hr. Anker Lau rejste spørgsmålet om beskatning af selvpensionister og spurgte, om regeringen har overvejet dette problem, som også var fremme i sidste samling. Det har regeringen, og finansministeren vil ved fremsættelsen af forslaget til ligningslov foreslå en lempeligere indkomstbeskatning af ældre skatteydere med mindre indtægter; forhåbentlig vil de synspunkter, som bl. a. det ærede medlem hr. Anker Lau har fremført, derved imødekommes.

Løvrigt finder jeg det ikke særlig rimeligt, at spørgsmålet om folkepensionering gøres til genstand for indgående debat ved denne lejlighed. Jeg håber, at regeringen vil kunne fremsætte sit lovforslag i løbet af den kommende måned, og så vil der være al mulig anledning for partierne til at fremsætte deres aktuelle økonomiske betragtninger såvel som deres principielle syn på folkepensioneringstanken.

Jeg er hermed nået til afslutningen af de bemærkninger, jeg vil gøre til de forskellige ordførere. Den politiske debat, vi har overværet i de sidste dage, kan vist ikke karakteriseres som sensationel eller blot overraskende. Såvidt jeg har kunnet følge med, har hverken det ærede medlem hr. Erik Eriksen eller det ærede medlem hr. Aksel Møller kunnet få sig selv til at udtrykke nogen varmere tillidserklæring til regeringen, og jeg ville efter sommerens debat måske også være blevet lidt forundret, om det var sket.

Det ærede medlem hr. Aksel Møller sagde i sin tale, at der var ingenting, der kunne give ham tro på regeringens muligheder for som en mindretalsregering at samle tilstrækkeligt flertal om en løsning af tidens

[Stats- og udenrigsministeren.]

mest påtrængende problemer. Jeg forstod på den videre udredning omkring denne betragtning, at det ærede medlem var bedrøvet over, at det var sådan. Jeg er ked af at måtte sige, at jeg er ikke slet så rystet over denne udtalelse, som jeg sikkert burde være. Det skyldes ikke, at jeg ikke gerne ville have haft den modsatte betragtning fremført fra det ærede medlem, men det skyldes simpelthen, at hvis det var sket, ville det være en klar demonstration af, at der var kommet en revne i samarbejdet mellem venstre og det konservative folkeparti, og at de sidste to års agitation fra de to partier havde været meningsløs og fejlagtig. På den anden side vil jeg gerne sige, at hele oplægget fra regeringens side sigter imod at nå en bred forhandlingsmulighed her i tinget.

Jeg tror, det var det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard, der fandt åbningstalen kedelig. Jeg tør heroverfor ikke vove den påstand, at den var munter eller vittig eller havde det store udsyn — det har vist forresten ikke ret mange åbningstaler haft, i hvert fald ikke i den tid, jeg har været medlem af det høje ting. Navnlig i denne situation er jeg enig med det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard i den betragtning, at vi bør holde os ved jorden i vore hensigter og oplæg.

Der er et spørgsmål, som gennem det sidste år har spillet en vigtig rolle i hele den økonomiske debat, men som har været meget lidt omtalt i de sidste to dages politiske drøftelser. Jeg tænker her på valutaudviklingen. På dette punkt har udviklingen formet sig sådan, at der siden den 1. juli er konstateret en bedring. Bag denne fremgang ligger en væsentlig forbedring af handelsbalancen, som bl. a. må ses som et resultat af de her i tinget i sidste folketingsår gennemførte forlig om de økonomiske spørgsmål. Det er regeringens håb og ønske, at denne udvikling må kunne videreføres.

Jeg må måske, inden jeg fremsætter min

afsluttende bemærkning, sige, at det har undret mig, at de ærede medlemmer hr. Erik Eriksen og hr. Aksel Møller virkelig har villet gøre spørgsmålet om monopolrådets sammensætning til et større punkt. Man har nævnt tre navne, der skal vise, at der er taget ensidige politiske hensyn ved udnævnelserne. Det ene navn, nemlig kontorchef Jørgen Paldam, kan ikke nævnes i denne sammenhæng, idet kontorchefen er udpeget af Arbejderbevægelsens Erhvervsråd på linie med de øvrige erhvervsorganisationers repræsentanter. Det andet navn er det ærede medlem fru Viola Nørlov. Hun er formand for forbrugerrådet, og man kunne altså med lige så stor ret have kritiseret, at det ærede medlem hr. Erik Eriksens partifælle, formanden for husholdningsrådet, fru Ingefred Juul Andersen, er udpeget. Det tredje navn er det ærede medlem fru Edel Saunte, og de, der i det høje ting kender hendes saglige juridiske kvalifikationer, vil næppe drage disse i tvivl. Jeg synes egentlig, det er lidt beskæmmende, at man giver et sådant spørgsmål det omfang, som de to ærede medlemmer har givet det ved behandlingen her i salen og ikke mindst ude omkring i landet.

Der er sagt skarpe ord mod regeringen i denne debat. Een ting er imidlertid givet, og det er, at hvis resultater skal kunne nås i det høje ting, så må det ske gennem samarbejde. Jeg opfordrer påny partierne til i det folketingsår, som nu er indledt, at yde deres medvirken til en løsning af de foreliggende opgaver.

Ministeren for Grønland (Kjærboel): Jeg vil gerne gøre nogle bemærkninger i anledning af det ærede medlem hr. A. Lynges tale i går. Jeg er glad over, at det ærede medlem udtrykte sin tilfredshed med, at Grønland har fået sin egen minister.

Jeg er klar over, at det principielle synspunkt har været fremsat, at Grønlands administration skulle opdeles og henlægges under de forskellige ministerier, som har interesser i Grønland, og det vil jo praktisk

[Ministeren for Grønland.]

talt sige dem alle. Jeg vil ikke uden videre hævde, at der ikke i dette princip kan være nogen berettigelse, men det er min afgjorte overbevisning, at det ville være uheldigt, om man, inden opbygningen af Grønland er skredet videre frem, ville foretage en sådan opdeling. Jeg betragter det som en afgjort forudsætning for, at der kan være størst mulig fasthed i administrationen af Grønland, at denne administration ligger i et enkelt ministerium, hvis ansvar derved ganske vist forøges, men som til gengæld vil kunne tilvejebringe det nødvendige sammenhængende overblik med hensyn til løsningen af de mange opgaver, som opbygningen medfører. Iøvrigt kan jeg om hele dette spørgsmål henvise til Grønlandskommissionens betænkning af 1950. Om man så senere, når opbygningen er skredet videre frem, vil tage dette principielle spørgsmål op, er en anden ting, men jeg vil advare meget stærkt imod, at der rejses en diskussion herom på nuværende tidspunkt.

Man må naturligvis ikke vente, at jeg efter 7 ugers ophold i Grønland kan have fået et indgående kendskab til de mange spørgsmål, der melder sig deroppe, men een ting er jeg blevet fuldt klar over, og jeg beder ikke mindst de mange kritikere om at erindre dette: forholdene i Grønland er i mange henseender så forskellige fra forholdene i det øvrige Danmark, at der ikke uden videre kan drages sammenligninger eller altid anvendes de samme metoder til at løse vanskelighederne. Selve naturen og de livsvilkår, den byder, herunder ikke mindst de store afstande i landet og befolkningens levevaner og traditioner, er på mange måder helt afvigende fra det, der er sædvanligt i det øvrige Danmark. Uden et alvorligt forsøg på at trænge ind i disse særlige forudsætninger og virkelig forstå dem vil arbejdet for den grønlandske befolkning let blive velmenende, men overfladisk teori uden fodfæste i virkeligheden. Personlig betragter jeg det derfor som et hovedresultat af min rejse, at jeg føler at være kommet langt mere ind på livet af befolkningens problemer. Jeg har set grønlænderen under hans arbejde og i hans bolig, jeg har talt med en række grønslændere, og jeg har derigennem fået et grundlag for at forstå de opgaver, der foreligger,

sådan som de tager sig ud set med grønslændernes øjne, og mangt og meget stiller sig helt anderledes for mig, efter at jeg er kommet hjem, end det gjorde, da jeg tog op til det store, skønne land med den barske natur.

Det ærede medlem hr. A. Lyng kom i sin tale ind på en række enkeltspørgsmål vedrørende Grønland. Det ærede medlem omtalte således, at høhøsten, der har så stor betydning for fåreavlen, i år var slået fejl, og nævnte, at landsrådet havde foreslået tilførsel af reservefoder hervedefra. Jeg kan oplyse, at der allerede er udsendt 100 t hø til afhjælpning af foder manglen. Ministeriet og landsrådet har givet tilskud til dets billiggørelse.

I anledning af det ærede medlems ønske om højere priser på fåreavlsprodukter kan jeg oplyse, at Den kgl. grønlandske Handel er indstillet på at gennemføre en sådan prisforhøjelse i lighed med den, der i foråret blev givet fiskerne for deres produkter.

De ønsker, som det ærede medlem derefter fremsatte med hensyn til forskellige anlægsbevillinger, herunder også særlig spørgsmålet om skolebyggeri, vil blive gjort til genstand for nøje drøftelse i det udvalg, som jeg fornylig har foranlediget nedsat.

Jeg giver det ærede medlem ret i, at den store spædbørnsdødelighed i Grønland er et meget alvorligt problem. Som et led i bekæmpelsen af spædbørnsdødeligheden vil der fra 1. januar 1956 blive gennemført en mælkehjælpsordning til gravide og diegivende kvinder i lighed med den ordning, der gælder i det øvrige Danmark. Det overvejes også i den nærmeste fremtid at gennemføre en sundhedsplejerskeordning i Grønland.

Det ærede medlem var inde på, at flere udstedsbutikker var for dårligt forsynet med varer. Jeg er bekendt med, at der fornylig har været fremført enkelte tildels berettigede klager i den retning. De nævnte klager er blevet meget grundigt undersøgt, og de synes hovedsagelig at have deres rod i mæslingepidemier og isvanskeligheder.

Flere gange i sin tale kom det ærede medlem ind på betydningsfulde lønningsmæssige problemer. Jeg er opmærksom på disse forhold, men finder det rigtigst, at den videre drøftelse af disse spørgsmål finder sted i lønningskommissionen.

[Ministeren for Grønland.]

Når det ærede medlem i denne forbindelse nævnte, at Grønlands bestillingsmandsforening har givet udtryk for ønske om at forhandle direkte med lønningskommissionen, kan jeg hertil svare, at bestillingsmandsforeningen naturligvis lige så vel som andre organisationer har adgang til at rette henvendelse til lønningskommissionen om foreningens særlige ønsker og synspunkter. Jeg vil på forhånd ikke anse det for udelukket, at der kan være grund til at give repræsentanter for bestillingsmændene adgang til at deltage i udvalgsforhandlingerne, når de grønlandske spørgsmål kommer på tale.

Hvad specielt angår de grønlandske arbejdere, kan jeg nævne, at der i de i 1954 gennemførte regulativer for løst ansatte faglærte og ufaglærte arbejdere i Grønland netop er skabt mulighed for, at der kan optages forhandlinger mellem statens repræsentanter og grønlandske arbejderorganisationer.

Det ærede medlem udtalte dernæst, at der vist for ringe interesse fra den grønlandske presses og radiofonis side overfor fiskerierhvervet. Jeg vil nu nærmere undersøge dette spørgsmål. Jeg finder i denne forbindelse anledning til at nævne, at regeringen er gået ind for en betydelig særbevilning til en udbygning af den grønlandske radiofoni, og jeg håber, at finansudvalget vil stille sig velvilligt hertil. En radiofoni, som vil kunne dække hele Grønland, betragter jeg nemlig som en af de mest påtrængende opgaver, der må løses. Godthaab radio kan i det store og hele kun dække det nærmeste område og er selv indenfor dette ofte vanskelig at høre. Med den påtænkte radiofoni, hvortil planerne ligger fuldt udarbejdede, vil man tilvejebringe et middel, som i erhvervsmæssig, social og kulturel henseende vil være af den allerstørste betydning, hvortil også kommer, at grønlænderen derigennem kan få tilfredsstillet sin naturlige nyhedstrang.

Det ærede medlem kom endvidere ind på, at folketingsmændene — jeg går ud fra, at der her sigtes til de grønlandske folketingsmedlemmer — ved forskellige lejligheder havde savnet en orientering om grønlandske problemer. Det ærede medlem op-

lyste således, at han ingen information havde fået, da statsministeriet planlagde nedsættelsen af et udvalg, der skulle undersøge virkningerne af nyordningen i Grønland.

Må jeg hertil bemærke, at det ærede medlem, da kriminalloven og ægteskabsloven blev vedtaget her i tinget, var med til at gennemføre en ordning, hvorefter ministeriet i folketingsåret 1959—60 skal forelægge de nævnte love for tinget med henblik på en eventuel revision. Revisionsforslagene skal som bekendt være ledsaget af beretninger om, hvorledes lovene har virket i den forløbne tid. Beretningerne skal ifølge de to love bygge på regelmæssige undersøgelser.

Det påhviler således ministeriet at foretage de nødvendige videnskabelige undersøgelser. Det var til gennemførelse af denne opgave, at den daværende statsminister den 14. januar i år nedsatte et alsidigt sammensat udvalg med henblik på en så objektiv og saglig gennemførelse af undersøgelserne som muligt.

Jeg kan endvidere oplyse, at udvalgets nedsættelse samme dag blev bekendtgjort i dagspressen gennem Ritzaus Bureau, samt at det andet ærede medlem for Grønland, hr. Frederik Lynge, i foråret deltog i et af udvalgets møder, hvor han fik fuld underretning om udvalgets arbejde og fik lejlighed til at stille spørgsmål og fremsætte synspunkter. Det ærede medlem hr. A. Lynge kunne på grund af bortrejse ikke indbydes til dette møde.

Det ærede medlem hr. A. Lynge pegede derefter dels på den kritik, der er øvet ved bedømmelsen af den grønlandske befolknings modenhed til at møde nyordningen, dels på den kritik, som bl. a. store dele af pressen har fremsat med hensyn til det arbejde, som i de sidste 5 år er blevet udført i Grønland.

Det vil ikke være rigtigt at benægte, at der er begået fejl ved opbygningsarbejdets gennemførelse, men hvorledes skulle også fejl kunne undgås med det tempo, der har været med hensyn til boligbyggeri, sygehusbyggeri, byggeri for skolevæsenet, oprettelse af erhvervsvirksomheder og meget mere? Kritikerne undlader ofte at pege på den kolossale indsats, som Danmark her

[Ministeren for Grønland.]

har øvet, og det er uretfærdigt, hvis man ikke, når kritikken øves, tager denne indsats i betragtning.

Når man ser, hvad der allerede er udrettet på de førnævnte områder, bliver man klar over, at det faktisk er en hel revolution, der er ved at foregå deroppe, og jeg føler den største respekt for de mange — både dem, der arbejder i Grønland, og dem, der henedefra øver en indsats — som har viet deres kræfter til denne sag.

Jeg tror også, at vore medborgere i Grønland er klar over, at vi har sat meget ind på at højne levestandarden deroppe, og det er vi naturligvis fortsat rede til, men i sidste instans må den grønlandske levestandard blive bestemt af grønlændernes egen indsats i produktionen.

Det er vigtigt, at der bliver ydet al mulig støtte til styrkelse af erhvervslivet, dels ved at skaffe de nødvendige moderne arbejdsredskaber, dels ved at give den grønlandske befolkning adgang til at uddanne sig for at kunne bruge dem rigtigt. Jeg er fuldtud klar over vort ansvar i denne retning, men opbygningen af grønlændernes levestandard hviler på grønlændernes egen aktive, ansvarsbevidste medvirken; i sidste instans bliver det grønlænderne selv, der må bestemme tempoet for fremskridtet.

Til slut ønsker jeg at sige, at så længe jeg har den opgave at søge koordineret de bestræbelser, der fortsat må øves i opbygningsarbejdet i Grønland, vil jeg gøre, hvad jeg formår for at gavne den grønlandske befolkning, som under vanskelige forhold og i et ublidt klima må leve et liv, der altid vil være præget af betydelig mere hårdhed, end tilfældet er hernede.

Jeg vil i denne forbindelse oplyse, at jeg agter i december måned at rejse til Grønland og forblive deroppe til noget ind i januar måned. Jeg ønsker med denne rejse, så langt som det er muligt, at sætte mig ind i de grønlandske levevilkår om vinteren.

Poul Hansen (Kalundborg): Efter den højtærede statsministers tale har jeg kun få bemærkninger at gøre, så meget mere som der ikke under denne debat er lagt op til dramatiske afgørelser. Vi hørte fra venstres og fra konservativ side den kritik, vi kendte i forvejen, måske endda lidt mere afdæmpet,

end den har lydt på møder landet over sommeren igennem. Det er ikke noget nyt fænomen, at det har en vis afsvalende virkning, at man herinde i denne sal, om jeg så må sige, skal stå til regnskab for sine udtalelser.

Vi hørte som tidligere kravet om en anden politik fremført, men lige så lidt som tidligere fik vi at vide, hvori denne politik skulle bestå.

Der blev fremført — bl. a. af det ærede medlem hr. Erik Eriksen — de velkendte synspunkter om besparelser, men stadig uden konkret angivelse af, hvor der skal spares. Vi er altså forsåvidt lige vidt.

Vi hørte også synspunkterne om fremme af opsparringen, som vi i og for sig er enige i. Her gjorde det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard nogle bemærkninger til det ærede medlem hr. Erik Eriksens tanke om, at opsparinger hos folk med indkomster på 15 000—20 000 kr. skulle være skattefrie. Jeg vil gerne helt tilslutte mig disse bemærkninger af det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard og uddybe dem på et enkelt punkt. Det kan ikke undgås, hvis man vil lave en opsparingspræmiering af den art, at det kommer til at virke netop meget stærkt uretfærdigt, hvis man på den ene side tager familier eller enlige uden forsørgerbyrder og på den anden side familier med børn. Der findes jo ikke mindst i de indtægtsgrupper overordentlig mange familier, som ikke har nogen stor almindelig opsparing, men som foretager deres opsparing, deres investering, derved, at de giver deres børn en bedre uddannelse, end de måske havde haft mulighed for, hvis indtægterne var lavere. Disse mennesker skal altså efter det ærede medlem hr. Erik Eriksens tankegang ikke alene betale skat fuldtud, men de skal også være med til at betale præmieringen for de andre. Jeg synes, der her er en skævhed, som man må have opmærksomheden stærkt henvendt på.

Jeg kan ikke se, der er nogen grund til at komme mere ind på den fra konservativ side fremførte skattelettelsestanke. Der fremkom i og for sig i det ærede medlem hr. Aksel Møllers redegørelse herfor ikke andet nyt i forhold til, hvad vi vidste i forvejen, end at det ærede medlem gik ind på tanken om besparelser, en slags eengangsbesparelse for 1 år, men det ærede medlem var også

[Poul Hansen (Kalundborg).]

meget usikker overfor virkningen. Jeg tror derfor ikke på, at tanken kan tilmåles nogen praktisk betydning.

Men der er en ting ved de to ærede medlemmers taler, som jeg vil pege på, og som har virket forstemmende, ikke blot på os, der sidder her til venstre i salen, men også ude omkring, hvad jeg fik vidnesbyrd om på et møde, hvori jeg deltog ude i landet i aftes, og det er, at man i omtalen af hele prisproblemet kun havde kritik og krav til den ene side dels overfor regeringens økonomiske politik, dels overfor lønmodtagerne. Det var lønstigningerne, man så stærkt hæftede sig ved, både dem, der er sket, og dem, man forventer vil komme. Det var det, man så stærkt talte om og så stærkt advarede imod, men hele den anden side af sagen, hele avanceproblemet, de private næringsdrivendes forhold, opholdt man sig ikke ved, det sagde man meget lidt om. Det kan ikke undgå at gøre sin virkning på os at høre, at sådan er synspunkterne, og jeg har altså erfaring for, at det også har gjort sin virkning ude omkring. Jeg vil gerne gøre opmærksom på denne skævhed, kan jeg kalde det, i de ærede medlemmers behandling af problemet.

Jeg har heller ikke mange bemærkninger til det ærede medlem hr. Aksel Larsen, men jeg vil dog gerne understrege, at den tale, det ærede medlem holdt her i tinget, var et nyt vidnesbyrd om, hvorledes vore hjemlige kommunister følger de sovjetrussiske synspunkter i tykt og tyndt. Det fremgik af det ærede medlems tale på et par måder. For det første manglede vi den sædvanlige påstand om, at Atlantpagten havde et aggressivt formål. Den påstand vil man altså ikke opretholde efter det, der senest er sket, og på den anden side slog det ærede medlem hr. Aksel Larsen en nydelig kolbøtte i spørgsmålet om Nordisk Råd. Det kneb måske nok lidt, men det ærede medlem kom dog rundt. Før et redskab til krigshetzens fremme, nu et middel i afspændingspolitikken, det var den bedømmelse, det ærede medlem havde overfor Nordisk Råd, og det kan være ganske interessant for os at konstatere, hvor nydeligt, man kunne næsten sige hvor lydigt, det ærede medlem følger med. Men det ærede medlems tale var også en bekræftelse på det, som bl. a. den højtærede statsmini-

ster har gjort opmærksom på i taler i sommer, at vore hjemlige kommunisters formål nu som før er at svække det vestlige, herunder også det danske demokratis forsvarsevne, og at deres formål nu som før er at skabe den størst mulige mistillid til folkestyret, den størst mulige mistillid og splittelse indenfor arbejderbevægelsen. I så henseende manglede der ikke noget i det ærede medlems tale, og vi konstaterer det blot og vil vide at indstille os derefter i fremtiden.

Mit parti kan ikke stemme for det ærede medlem hr. Viggo Starckes forslag om motiveret dagsorden. Jeg behøver ikke at anføre grunden dertil, den er allerede anført af den højtærede statsminister. Vi må anbefale at stemme imod forslaget.

Om det ærede medlems indlæg iøvrigt skal jeg ikke sige andet, end at det var de gamle, kendte synspunkter i en ny blanding, oven i købet en mindre charmerende blanding, end vi så ofte tidligere har hørt. Hvor lidt alvorligt vi skal tage retsforbundets synspunkter, blev også understreget ved det ærede medlem hr. J. M. Pedersens indlæg her i går.

Formanden: Jeg skal her afbryde forhandlingen.

I skrivelse af dags dato meddeler ministeren for handel, industri og søfart, at hun ønsker her i tinget skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om forlængelse af lov om erhvervsøkonomiske foranstaltninger, vareforsyning m. v.

Skriftlig fremsættelse af lovforslag.

Ministeren for handel, industri og søfart (Lis Groes): Jeg har herved den ære for det høje ting at fremsætte forslag til lov om forlængelse af lov om erhvervsøkonomiske foranstaltninger, vareforsyning m. v.

Loven blev sidst forlænget ved lov af 15. december 1954 og fik gyldighed for 1 år. Ved lovforslagets behandling her i tinget blev der sidste gang fra forskellig side vist betydelig interesse for at søge gennemført en revision og modernisering af loven. Regeringen og tingets flertal fandt imidlertid ved den sidste behandling, at det — alle forhold taget i betragtning — ville være rigtigt at forlænge loven.

[Ministeren for handel, industri og søfart.]

Ved bedømmelsen af, om tiden nu måtte være inde til en tilbundsående ændring af denne lovgivning, vil det være naturligt at se på den økonomiske, handelspolitiske udvikling her i landet såvel som i udlandet.

Til bedømmelse af landets økonomiske stilling har man været tilbøjelig til at fæstne sig ved eet enkelt tal, nemlig nationalbankens valutaopgørelse. Medens valutastillingen forringedes gennem 1954 og 1. halvdel af 1955, synes der siden 1. juli at være indtruffet en ændring i udviklingen til det bedre. Denne forbedring er indtruffet samtidig med, at vi indenfor et så vigtigt eksporterhverv som skibsfarten har kunnet regne med stigende fragtindtægt, ligesom turismen giver betydelig indtjening. Hele denne udviklingslinie synes at tyde på, at strømpilen er ændret.

Det samlede resultat af vor udenrigshandel viser dog, at importen for de første 8 måneder i år ligger knap 100 mill. kr. højere end i den samme periode i fjor. Denne stigning i importen er dog af ret begrænset omfang, ikke mindst når man tager prisstigningerne på en række vigtige råvarer i betragtning. Samtidig har udviklingen været den, at medens der har været fortsat stigning i importen af råvarer og halvfabrikata, så udviser importen af færdigvarer tilbagegang. Specielt kan der være anledning til at nævne, at der har været en mærkbar tilbagegang i importen af motorkøretøjer og tekstilvarer.

Selvom der således i den seneste tid har været træk i udviklingen, som man måtte opfatte med tilfredshed, har vi dog stadigvæk behov for konsolidering af vor valutariske stilling, og det må også af den grund være klart, at tiden ikke kan være inde til mere eller mindre letsindige eksperimenter, som ville blive en følge af, at man opgav vareforsyningslovgivningen. Dette er der vel næppe heller mange der for alvor ville tænke på, og grundlaget for en fortsættelse skulle således være klart, selvom der som nævnt tidligere har været tanker fremme fra forskellig side om revision af loven.

De betragtninger, regeringen gjorde sig, da loven sidst var til behandling, var, at udviklingen i valutasituationen ikke gjorde tidspunktet særlig egnet til at foretage en

mere almindelig revision, og når regeringen nu igen foreslår loven forlænget, er det ud fra en tilsvarende betragtning, at den økonomiske udvikling, herunder udviklingen i valutasituationen, endnu ikke har bragt os tilstrækkelig modstandskraft til at undvære et instrument som vareforsyningsloven.

Nu må man også huske, at den afvikling af restriktionerne, som man fra alle sider anser for ønskelig, i og for sig uden vanskelighed vil kunne finde sted indenfor den nuværende lovs rammer, således som det tidligere er sagt ikke alene fra min side, men også fra den tidligere handelsministers side. Afviklingen af restriktionerne har da også været fortsat i det forløbne år. Jeg minder således om, at vi i februar måned i år liberaliserede 38 pct. af dollarimporten og nu er i færd med at øge denne liberalisering til 55 pct. Endvidere udvidede vi frilisterne overfor EPU-området den 1. juli, hvorved liberaliseringsprocenten overfor dette landeområde blev forøget fra 76 til 78. Også på enkelt andre områder har afviklingen været fortsat, og dette viser i sig selv, at arbejdet i og for sig skrider tilfredsstillende frem indenfor den nuværende lovs rammer. Direktoratet for vareforsyning har således pr. 1. oktober i år kunnet nedsætte antallet af beskæftigede med yderligere 38 mand.

Der er dog stadig betydningsfulde områder tilbage, som gør bevarelsen af loven nødvendig, således den tilbageværende import- og eksportkontrol, kontrollen med valutatransaktionerne, som foretages gennem nationalbanken, og, på det interne forbrugsområde, automobilordningen.

Jeg har ved tidligere lejligheder omtalt, at også andre lande fortsat finder det nødvendigt at opretholde en lovgivning, der giver bemyndigelse til regulering på disse områder, og det kan, synes jeg, have interesse at meddele, at vi netop har fået oplysninger om, at man i Holland er i gang med at gennemføre en permanent lovgivning, der giver bemyndigelse til at kunne regulere udenrigshandelen, når forholdene tilsiger dette. Når jeg specielt nævner dette hollandske lovforslag, er det, fordi jeg synes, det for os er et interessant eksempel på det hensigtsmæssige i fortsat at have den fornødne lovhjemmel til at gribe ind i påkommende tilfælde.

[Ministeren for handel, industri og søfart.]

Jeg finder anledning til at gentage, hvad tidligere er sagt her i tinget og under udvalgsbehandling om vareforsyningslovens forlængelse, at forkæmperne for, at vi helt eller delvis afvikler vareforsyningsloven, ikke behøver at føle sig urolige og nære frygt for, at de i vareforsyningsloven givne bemyndigelser vil blive misbrugt. Der er i selve loven garantier for, at noget sådant ikke finder sted. Jeg behøver blot at minde om, at nye produktionsreguleringer og lignende kun kan gennemføres med tilslutning af folketingets vareforsyningsudvalg, og det er foreskrevet i loven, at det påhviler ministeren overfor udvalget at redegøre for mere betydende foranstaltninger, som gennemføres i medfør af loven, og at foranstaltninger af vidtrækkende betydning, som efter deres karakter egner sig til gennemførelse ved særlig lovgivning, bør gennemføres på denne måde. Der er således på sin vis en dobbelt garanti for på den ene side, at de allerede givne bemyndigelser ikke misbruges, og på den anden side at vidtrækkende foranstaltninger gennemføres ved særlig lov. Ingen ved, hvordan forholdene vil udvikle sig, men når vi ser andre lande ruste sig med lovgivning på disse områder, synes jeg, det ville være akavet og upraktisk, om man her i landet skulle stå magtesløs. Under lovforslagets behandling i udvalg kan dette spørgsmål drøftes nærmere, og jeg er naturligvis rede til, om det ønskes, at tage del i en sådan drøftelse, men vil gerne gentage, at jeg ikke finder, tiden er inde til en større revision af loven, og jeg skal derfor tillade mig at anbefale forslaget om forlængelse af vareforsyningsloven til det høje tings velvillige behandling.

Formanden: Jeg skal udsætte mødet. Det genoptages kl. 13.

Mødet udsat kl. 11¹⁶.

Mødet genoptaget kl. 13.

Formanden: Folketingsmand Aksel Larsen har meddelt mig, at han ønsker til

ministeren for offentlige arbejder at stille følgende spørgsmål:

„Er det ministerens opfattelse, at Hanstholm havn bør bygges færdig?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommande spørgetid.

Udenfor dagsordenen giver jeg ordet til den ærede ordfører for udvalget til valgsprøvelse, for at hun kan gøre indstilling til tinget om godkendelse af et valg.

Ordføreren for udvalget til valgsprøvelse (Edel Saunte): Efter at det høje ting har meddelt folketingsmand Kjældgaard orlov på grund af sygdom, har udvalget til valgsprøvelse behandlet spørgsmålet om hans stedfortræder. Udvalget har modtaget de forskellige nødvendige dokumenter fra indenrigsministeriet og har fået forelagt første stedfortræder, borgmester Rudolph Rasmussens tilsagn om at ville indtræde i folketinget som midlertidigt medlem under folketingsmand Kjældgaards sygdom.

Udvalget indstiller enstemmigt til det høje ting at godkende borgmester Rudolph Rasmussen som midlertidigt medlem af det høje ting.

Hermed sluttede forhandlingen.

Udvalgets indstilling om godkendelse af borgmester Rudolph Rasmussen som midlertidigt medlem af folketinget
vedtoges enstemmigt med 118 stemmer.

Forhandlingen om statsministerens redegørelse i henhold til grundlovens § 38 ved folketingsårets åbning genoptoges.

(Foregående forhandling findes i tidenden sp. 68, 149 og 206).

Erik Eriksen: Må jeg begynde med at sige, at det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaards tale i forgårs jo i nogle henseender var en mærkelig tale. Det er, som om det ærede medlem med årene mere og mere giver efter for en fristelse, der vel flyder af medfødte naturanlæg, til at give os andre karakterer. Jeg kan godt se, at det ærede medlem står i en vanskelig situation, og jeg skal ingenlunde beklage mig over, at det gennem hans indlæg klart understreges, hvilket arbejde han har lagt i at finde frem til regeringens gode hensigter, og hvorledes han omvendt

[Erik Eriksen.]

ikke er i stand til at finde det mindste godt hos det parti, jeg repræsenterer. Men nu er det ærede medlem nået så vidt, at han er begyndt at studere og anlægge sin politik efter ansigtsudtryk. Mit ansigt har han fundet (sp. 137)

„ubestemmeligt og med et listigt blink i øjet, der syntes at sige som så: lad os nu se, hvorledes konjunkturerne udvikler sig både økonomisk og politisk, så må man se, hvad man kan hitte på.“

Det er mig en stor trøst midt i alt dette, at der er sagt meget værre ting om langt større skikkelser i venstres historie, skikkelser, der vel omtrent når de idealer, som det ærede medlem mener at kunne finde hos sig selv.

Efter disse indledende bemærkninger skal jeg gå over til at sige nogle ord vedrørende overtrækket på finansministerens konto i nationalbanken, som både den højtærede statsminister og det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard var inde på; også jeg må måske have lov til at gøre nogle principielle betragtninger gældende om dette forhold. Det er blevet hævdet — det var det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard, der sagde det, og det har fundet tilslutning i det, den højtærede statsminister sagde i formiddags — at man ikke finder, der kan rettes bebrejdelser imod regeringen på grund af de rekordagtige overtræk, den har foretaget på finansministeriets foliokonto i nationalbanken. Det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard sagde det på den måde (sp. 133),

„at finansministeren ikke trækker flere penge end nødvendigt for at kunne betale, hvad folketingset og herunder venstre og det konservative folkeparti har bevilget.“

Så tilføjede det ærede medlem, at skal der være kritik, så må folketingset rette den imod sig selv. (*Oluף Pedersen: Hør!*). Ja, jeg kommer til det senere, ærede medlem, jeg må tage det nogenlunde i rækkefølge.

Det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard mener altså, at venstre og de konservative skulle have en særlig grund til at rette denne kritik imod sig selv, fordi disse to partier ikke medvirkede til gennemførelsen af forårets skattelove, som har bidraget til forminske overtrækket. Den socialdemokratiske presse har jo anstillet ganske lig-

nende betragtninger. At den gør dette, kan hverken forundre eller forarge mig; defensorer har nu engang visse anerkendte friheder under forsvaret for deres klient, og den socialdemokratiske presse er jo regeringens officielle forsvarer, tilmed i en vanskelig sag. Man må vise forståelse overfor et forsvaret, der er stillet således; det må benytte sig af de friheder, som almindelig sædvane giver. Men tør jeg spørge: Føler det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard sig, når det kommer til stykket, også først og fremmest som den socialdemokratiske regerings forsvarer? Er dette den vigtigste opgave for det ærede medlem i øjeblikket? Undertiden fremsætter det ærede medlem ganske vist udtalelser, der kan tydes i modsat retning, men det hører vel også med til de friheder, han som forsvarer er nødt til at tage sig. Jeg skal ikke her komme ind på de motiver, det ærede medlem er så tilbøjelig til med rund hånd at tildele sig selv. Det gør mig på en måde ondt at måtte sige til det ærede medlem, at jeg vurderer hans taktiske manøvre som regeringens forsvarer på den måde, at han for enhver pris vil bevare et samlet skær af uafhængighed — et skær! Det kan i det mindste både det ærede medlem selv og andre forestille sig. Desuden kan man naturligvis på den måde tage alle ønskelige hensyn til sit partis særinteresser.

Det ærede medlem ved også, at det for mig er magtpåliggende at vurdere ham efter fortjeneste, men det ærede medlems udtalelser har altså været så påfaldende, at de næsten har tvunget mig til at stille de spørgsmål, jeg har nævnt, for at være sikker på, at jeg ikke kommer til at gøre det ærede medlem uret. For ikke sandt, det er dog en aldeles fantastisk tanke, at alene folketingset og i tinget særlig oppositionen skulle være ansvarlig for, at statens indtægter er tilstrækkelige til at dække ved lov bevilgede udgifter, medens regeringen intet ansvar har i denne sag, slet ikke noget. Finansministeren må man ikke kritisere; hvis han laver overtræk i nationalbanken, må kun folketingset føle sig skyldig. Det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard har jo været med til grundlovsreformen, og det ærede medlem ved naturligvis fuldt så vel som nogen statsretsprofessor, at også denne grundlov, som det ærede medlem har været med til at lave, opretholder princippet om trede-

[Erik Eriksen.]

lingen af statsmyndigheden, men dette indebærer rigtignok, at det ansvar, der naturligt hører hjemme hos regeringen — altså i denne forbindelse, må jeg sige det på den måde, den udøvende magt — ikke sådan uden videre kan væltes over på folketinget. Er der noget, en regering har ansvaret for, hvis den overhovedet fortjener navn af en regering, er det statens økonomiske politik, og jeg håber, at det ærede medlem tilgiver mig, at jeg i dette spørgsmål er enig med „Politiken“, som forleden dag så rigtigt skrev — jeg beder om tilladelse til et citat:

„Strengt taget er det ikke folketingets opgave at harmonisere økonomien, det er regeringens. Det er en af regeringens allervigtigste opgaver.“

Så tilføjer bladet, men det mener jeg altså er en bevidst sarkasme:

„... dette har regeringen også tydeligt erkendt ved at have en særlig økonomiminister.“

Spydigheden til den højtærede økonomiminister nævner jeg kun, den er ikke min.

Det, der i denne forbindelse for mig er det væsentlige, er, at jeg overfor en mand, der som det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard tillægger alle andre de laveste motiver, kan påberåbe mig „Politiken“s klare konstatering af, at økonomiens tilpasning og tilrettelæggelse ikke kan være folketingets opgave, men er en regeringsopgave, dens allervigtigste opgave, fastslås det. Så kan vi strides om, hvor godt eller hvor dårligt denne opgave er løst, men har regeringen løst denne opgave dårligt, bl. a. med, som vi andre synes, for store overtræk i nationalbanken, må den helt og fuldt bære skylden herfor. Det er aldeles ikke nogen angribelig form for kritik, at oppositionen og oppositionspresen understreger dette, og jeg har nævnt det, fordi jeg synes, at det ærede medlem heller ikke skal have lov til her at gøre sort til hvidt. Når en talsmand for et parti, der står udenfor det egentlige regeringsparti, forarges over en oppositions kri-

tik på dette område og vil fritage finansministeren for ansvaret og skyde det over på folketinget og navnlig på oppositionen, så har et sådant medlem i hvert fald slået fast, at han indtil videre ikke tilhører oppositionen.

Vedrørende finansministerens overtræk iøvrigt vil jeg her gerne gøre opmærksom på, at jeg i min tale forleden dag kom til at bruge et tal, der var 100 mill. kr. for stort. Jeg har set, at der i det radikale hovedstadsblad „Politiken“ er blevet begået en leder om dette. Jeg må måske tage mig den frihed at sige, at det tyder på, at bladet ikke har haft overvældende angrebsstof til rådighed, da den pågældende medarbejder fik anmodning om at skrive denne leder. Det samme tal stod i det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaards manuskript, men det, der skete, var dette, at nationalbankens opgørelse først lå på min plads, da jeg kom ned fra talerstolen. Så meget er der om denne sag, som har foranlediget en leder i dagbladet „Politiken“.

Videre er det hævdet, at jeg ikke burde fortie, at der på en anden konto i nationalbanken er indsat og bundet 300—400 mill. kr. Disse beløb, der bl. a. for det første stammer fra de 10 mill. kr. om måneden, der skulle stå til rådighed til senere opgaver, og for det andet fra forbrugsafgifter efter martsforliget, skulle netop, husker man, drages ud af omsætningen og virke købekraftbegrænsende. I begge tilfælde er forudsætningen, at de penge, der er indsat på denne konto, ikke på anden måde må bringes ud i omsætningen, for i så fald er jo bl. a. denne del af den radikale politik brudt sammen. Derfor skulle jeg måske have sagt det således forleden dag, at meningen med disse penge netop er, at de skal stå urørte og ikke over en anden konto vandre ud i omsætningen, for hvis det sker, nytter det hele jo ingenting.

Jeg skal så gøre et par bemærkninger om monopoltilsynet. Det svar, jeg har fået, drejer sig altså om den højtærede handelsministers udnævnelse af medlemmer hertil,

[Erik Eriksen.]

og det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard henstillede til mig ikke at skabe, som det blev sagt, en politisk atmosfære omkring denne sag. Hertil vil jeg sige, at jeg har ikke skabt politisk atmosfære om denne sag. Det har den højtærede minister gjort. Der er adskillige indenfor mit partis rækker, der kan bekræfte, at der fra forskellige sider indenfor erhvervslivet er givet udtryk for glæde over, at spørgsmålet er blevet rejst. Det er jo en lovgivning, der er blevet til i enighed; så er det ganske interessant, at ministeren administrerer på denne måde. Nu siger man til mig: ja, men der sidder jo også i monopoltilsynet medlemmer, der engang har haft sæde i rigsdagen, valgt af venstre — men det vedkommer ikke sagen, disse medlemmer repræsenterer grupper indenfor erhvervslivet. Jeg har beklaget mig over, at den højtærede minister, da hun begyndte at udnævne medlemmer her fra tinget, tog to af sine egne partifæller plus det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard, men venstres og konservatives medlemmer kunne der ikke være tale om. Jeg spørger: Skal der megen fantasi til at forestille sig reaktionen?

Hvad om den højtærede minister f. eks. forud for lovens vedtagelse ved tredie behandling var stået op og havde sagt: når jeg nu kommer til udnævnelser, vil jeg bære mig ad på denne måde; oppositionen vil nok være indforstået med, at dens medlemmer har jeg ikke tænkt på i forbindelse med udnævnelserne? Eller hvad om den højtærede minister havde sagt: derudover tænker jeg i min administration at nedsætte et forretningsudvalg, selvom der ikke er tale om dette i loven? Er det ikke tilstrækkelig tydeligt? Jeg havde nær sagt, at nok er jeg fra landet, men dette kan selv jeg gennemskue! Jeg henstiller til den høje regering at lade være med at forsvare, hvad der her er sket, og i hvert tilfælde give mig ret i, at det ikke var i den ånd, loven i sin tid blev vedtaget her i tinget.

Der er også i anledning af mine udtalelser sagt et og andet om skattelettelse i forbindelse med opsparingen, og jeg vil gerne sige her som yderligere begrundelse for mit synspunkt, at jeg tror, den præmiering, vi i øjeblikket har, fra mange sider betragtes som værende utilstrækkelig. Jeg har sagt,

og det vedstår jeg, at langt mere enkle og dybtgående reformer må gennemføres, og hvis ikke det sker, vil den private opsparing høre op. Der er meget, meget store kredse i befolkningen, der allerede er begyndt at opdage, hvor lidt man får for sin opsparing, når hensyn tages til pengenes stadig forringede værdi og købeevne. Jeg har også set, at det radikale blad i Skive, der jo da ikke kan beskyldes for at føre hetzkampagne mod regeringen, højest imod den højtærede forsvarsminister, har ventileret den tanke — det er vel år og dag siden — ganske enkelt at give skattefrihed for de renter, der blev tilskrevet i banker og sparekasser, og sagt, at hvis det skete, skulle man se, hvordan opsparingen kom til at blomstre.

Den tanke, jeg fremsatte, går ud på, at de større indtægter naturligvis først skal have tilladelse til disse skattefri fradrag ved opsparing, efter at de har præsteret en væsentlig opsparing, der naturligvis skal stige progressivt med indtægterne, men der er det kedelige ved det, at når man nævner en sådan tanke, vil man altid søge at lægge noget andet i den, end der var tænkt, da man gav udtryk for den. Det er da klart, at alle enkeltheder i så henseende kan man tale om. Der er jo ingen i denne sal, der kan diktere noget som helst, og vel heller ingen, der ønsker det.

Jeg kunne godt sige adskilligt mere om dette; skatteteknikere har et begreb, de kalder det skjulte forbrug. Er man ganske sikker på, at dette skjulte forbrug ikke ville falde til et absolut minimum, hvis opsparingen virkelig blev præmieret effektivt? Jeg tror, der er adskilligt at hente på dette område.

Medens vi er ved dette, må jeg måske iøvrigt sige, at når den højtærede statsminister i formiddags talte om prisstigninger og pristalsbudget og pristalsproblemer i det hele taget, som han gjorde, var det for mig at se en temmelig stor forenkling, den højtærede statsminister foretog. Jeg forstår, at han på nuværende tidspunkt ikke i detaljer vil gå videre med sine betragtninger, og jeg har også bemærket mig enkelte interessante passager i de udtalelser, den højtærede statsminister kom med. Men jeg er nødt til at sige, at jeg synes, at den højtærede statsminister, når han nævner disse ting i denne forbindelse, ikke skal kunne sige, at han

[Erik Eriksen.]

upåtaalt kunne se bort fra inflationen, for det er jo følgerne af den, der stadig presser på i vor økonomi. Hvis det ikke kan indrømmes i dag, vil det blive indrømmet om nogle måneder. Det kan ikke siges bedre, end det i dag siges i den leder, der står i „Berlingske Tidende“:

„Det afgørende krav i den foreliggende situation må derfor blive: Stands inflationen, inden den løber løbsk. Gør det mere fordelagtigt for folk at beholde pengene end straks at give dem ud.“

Det kan ikke siges bedre, det dækker ganske den tankegang, jeg har søgt at gøre mig til talsmand for.

Jeg må måske også have lov til at henvende opmærksomheden på de bestræbelser i Vesttyskland, som man kan læse om i morgenbladene i dag, bestræbelser, der går ud på at bremse løn- og prisforhøjelserne. Således som man kan læse det i bladene i dag, er der ganske interessante tanker deri.

Må jeg iøvrigt sige også i forbindelse med spørgsmålet om besparelser, at jeg håber da ikke, at den ærede socialdemokratiske ordfører har den opfattelse, at jeg ligefrem skulle være bange for at møde ham eller at stå til regnskab for det ærede medlem. Det ville jeg være frygtelig ked af. Jeg kender det ærede medlem så godt, jeg har altid følt mig ganske tryk i det ærede medlems selskab, og det håber jeg da rigtigt at jeg må få lov til at blive ved med at kunne. Men her er igen dette, at når man nu har nævnt dette, så sker der det underlige fra den socialdemokratiske ordførers side, at det ene år siger han, at oppositionen er altfor voldsom i sin kritik af regeringen, det næste år siger han: se, hvor de er spagfærdige, de tør ikke, når de skal stå til regnskab for os.

Hvis vi har prøvet at pege på besparelser, så siger det ærede medlem: ja, men vi hører jo ikke noget konkret. Har det ærede medlem aldrig tænkt over, at der er mange her i landet, i hvert fald her i salen, der nærer ængstelse for at komme ud for misbrug, for at blive tillagt motiver, som de ikke har. (Stats- og udenrigsministeren [H. C. Hansen]: Hvorfor det?). Ja, ja, det er karakteristisk. Der er jo flere, der under denne debat har talt om besparelser og om forsigtig økonomi. Selv den høje regering gør det i sin redegørelse, det ærede medlem hr. Bertel Dahl-

gaard nævnte det gang på gang, det ærede medlem hr. Aksel Møller og jeg har gjort det. Hertil siger man: det kan ikke lade sig gøre. Ja, der er mange erhvervsdrivende og andre, der har sagt til sig selv i mange situationer, når indtægterne svigtede og udgifterne steg, at det kan vel ikke lade sig gøre. Men der er den forskel på dem og det offentlige, at disse folk er pisket til at finde udveje for besparelser.

Hvis jeg nu nævner den sociale lovgivning — jeg tør måske gøre det i håb om ikke at blive misforstået — så er det her, jeg har sagt — og det må vist erkendes — at den sociale lovgivning, den sociale forsorg, er udvidet så meget, at dens sociale karakter i betragtning af størrelsen af de indtægter, man kan have, og endda få del i den, vel er diskutabel. Men hvis det nævnes herfra, vil man straks fare op og forsøge på at karakterisere os andre som folk uden social forståelse, og jeg ved ikke hvad. Jeg har ikke noget imod at sige, at der efter min opfattelse er udgifter indenfor de sociale foranstaltningers rammer, der ikke blankt kan siges at være baseret på social trang, som ikke kan siges at være fri for at have karakteren af tilskud. Jeg tænker på forskellige områder, skolebespisning, børnetilskud, huslejetilskud og boliglån. Er der ikke her grund til at erkende, at der også kan være tale om et fordelingsspørgsmål i denne forbindelse, at det ikke blot er noget absolut socialt?

Man kan gå for vidt på disse områder. Tag f. eks. sygekassegrænsen. Den er hævet så meget, at den burde forsvinde, bl. a. fordi de fordele, det giver at være under sygekassegrænsen, er af et sådant omfang, at det næsten er økonomisk katastrofalt for den familie, der passerer den. Også noget sådant modvirker initiativ og opsparing.

Den højtærede statsminister omtalte også min kritik af, at liberaliseringen var standset, og fremhævede, at liberaliseringen var større i dag end for to år siden. Den højtærede statsminister kom her til at bruge et forkert tal i sin omtale af importen fra dollarområdet, men det var en fortalelse. Jeg sad med den højtærede statsministers manuskript og så, at der dér stod det rigtige tal. Der er altså tale om en liberaliseringsprocent ikke på 95, men på 55 (sp. 218).

Selvfølgelig er liberaliseringen større i dag end for to år siden, ellers ville det være helt

[Erik Eriksen.]

urimeligt. Men det, vi her står overfor, er jo dette, at der igen er sket en ændring i den politik, der føres her i landet, at der ikke længere med tilstrækkelig målbevidsthed skabes mulighed for at liberalisere, og så siger regeringen: nu må vi standse og gå den modsatte vej.

Den højtærede statsminister var glad for, at jeg ikke havde nævnt landbrugets forhold. Det gjorde jeg forøvrigt i foråret, da vi sluttede; dengang spurgte jeg den højtærede landbrugsminister om forskelligt, men da ville han ikke svare mig. Forøvrigt kan jeg godt oplyse, at den forrentningsprocent, vi vil blive stillet overfor vedrørende det år, der er gået, vil fortælle et og andet af meget stor interesse og vise, hvor uhyre vanskelige forhold der har været. Det skal jeg imidlertid lade ligge og slutte med at sige, at det jo er regeringens redegørelse og dens programerklæring, vi her har haft til debat. Det er for at få klarhed over dens indhold, vi fører debatten; det er, som det ærede medlem hr. Aksel Møller rigtigt sagde det, dens målsætning, vi skal prøve at undersøge.

Inflationen er over os, og som jeg sagde forleden, frygter vi den. Spørgsmålet er, hvor den høje regering vil sætte ind. Det er med glæde, jeg bemærker, at det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard ikke med eet eneste ord har givet udtryk for, at han eller hans parti tror på, at en omgang nye skatter skal kunne løse fremtidens problemer. Altså: de samme problemer kan ikke i enhver situation løses med de samme midler. Hvis det var tilfældet, ville det virkelig være en forenkling, der betød noget, men således er det ikke, og det er den konklusion, jeg har draget af debatten her omkring den høje regerings redegørelse. Jeg skal ikke gøre forsøg på at forlænge denne debat, men har altså villet gøre disse afsluttende bemærkninger under den forudsætning, at ikke nye momenter kommer frem.

Jeg skal så blot til allersidst nævne, at der af det ærede medlem hr. Viggo Starcke er stillet et forslag om motiveret dagsorden. Jeg skal om dette sige, at det jo næsten ordret går ud på det samme som det, venstre i vareforsyningsudvalget har motiveret sin stilling med, for dagsordensforslaget giver udtryk for den beklagelse, jeg fremførte for-

leden. Vi kunne altså godt selv have stillet det, men det opnås der ikke det allermindste ved. Stillingen er fuldstændig klar. Fra radikal side har man tiltrådt regeringens stilling. Det konservative folkeparti har taget regeringens planer til efterretning og understreget, at dette sker på regeringens eget ansvar, og venstre er som sagt for sit vedkommende gået imod regeringens forslag, så der opnås ikke spor andet end at få konstateret, hvorledes stillingen i vareforsyningsudvalget var. Men vi kan naturligvis, når dagsordensforslaget er stillet, stemme for det.

Aksel Møller: Det er i almindelighed sådan, at der til at holde en samtale i gang kræves, at de spørgsmål, der stilles, også besvares, ellers dør samtalen hurtigt hen, og der er i denne henseende ikke megen forskel på en samtale og en politisk debat.

Den højtærede statsminister har med sit svar i dag i alt fald sørget for ensidigt at overlade det til den anden part at holde samtalen i gang. Kun på nogle enkelte områder har han udfordret sin opposition og dennes kritikere. Den højtærede statsminister gjorde det bl. a. i de bemærkninger, han fremsatte i anledning af mit spørgsmål om Kiel-erklæringens ophævelse. Den højtærede statsminister sagde nogle ord, som alene kunne opfattes som en reprimande i anledning af, at jeg havde rejst spørgsmålet, og en kritik af den form, jeg havde givet det. Der var en — jeg tror, han udtrykte det således — bitter biklang.

Dernæst tilføjede han, at det jo gjaldt om, at den overensstemmelse, der hidtil havde været i det høje ting på dette område, ikke gik tabt. Jeg er enig med den højtærede statsminister i det sidste, men uenig med ham i det første. Det er efter min mening en ganske naturlig ting, at vi her i det høje ting spørger om en begivenhed, der har fundet sted i sommerens løb som en konsekvens af den erklæring, den højtærede stats- og udenrigsminister havde tilvejebragt ved sine forhandlinger i Bonn — en konsekvens, som var, at Kiel-erklæringen blev ophævet. Den højtærede statsminister har selv illustreret mit spørgsmåls berettigelse ved i sin tale her at erklære, at han selv blev overrasket, da ophævelsen fandt sted. Måske gik hans overraskelse

[Aksel Møller.]

mere på fremgangsmåden end på den situation, der opstod ved denne ophævelse. Lad mig for mit vedkommende gøre opmærksom på, at jeg anser Kiel-erklæringens ophævelse for at være en omstændighed, som Danmark i høj grad har anledning til at være opmærksom på. Det er efter min mening en naturlig og rimelig ting for Danmark også at have det frisiske mindretals interesser i tankerne. Når friserne dog var omfattet af Kiel-erklæringen, må det absolut betegnes som en svækkelse af mindretalspolitikken og mindretalssynspunkterne, at de nu er gledet ud.

Den højtærede statsminister tilgiver mig da forhåbentlig, at jeg har rørt ved denne sag og givet ham lejlighed til at fremsætte sine bemærkninger, og jeg håber, det må forme sig sådan, at den højtærede statsminister på rette sted kan varetage de synspunkter, som jeg på mit partis vegne har bedt ham have opmærksomheden henvendt på.

Der var også i statsministerens ord om mine bemærkninger vedrørende Færøpolitikken noget, der kunne tyde på en vis irritation over, at oppositionen i det hele taget blandede sig i dette forhold; det var jo en regerings fulde ret at sende en hvilken som helst minister hvor som helst hen i riget og når som helst. Jeg bestrider ikke, at det er regeringens ret, men det er lige så fuldt oppositionens ret at spørge, hvad han skulle der, al den stund det er et dansk rigsanliggende, han er sendt ud for at varetage; og en belysning af, hvad dette anliggende egentlig var, lykkedes det os ikke at få i det svar, den højtærede statsminister gav i dag.

Jeg tror, det hele bunder i, at den høje regering ikke har støttet det færøske landsstyre så kraftigt, som regeringen kunne have gjort, om den havde gennemført det retsopgør, som var en naturlig følge af april månedens begivenheder i Klaksvig, hurtigt og uden forhalelse. Den højtærede justitsminister ryster på hovedet. Den højtærede justitsminister har engang forklaret offentligheden, at det, det drejede sig om, var, at man havde måttet trække dette retsopgør i langdrag af hensyn til bankaffæren på Færøerne. Den højtærede statsminister fortalte os i dag, at man havde ikke trukket

det i langdrag, det var gået fuldstændig normalt.

Det er en af de situationer, der naturligvis kan opstå for en regering, at man ikke er rigtig klar over, hvilken forklaring der er den rigtige. Jeg for mit vedkommende er ængstelig for justitsministerens forklaring, for hvis det er tilfældet, at man har trukket dette retsopgør i langdrag af hensyn til bankaffæren, har man efter min mening ført en politik, som åbnede risikoen for, at det, der skete sidst i Klaksvig, kunne finde sted. Jeg er heller ikke tilfreds med den højtærede statsministers forklaring, for efter min opfattelse er der intet i dansk retsplejelovgivning, der ville have forhindret en ekstraordinær hurtig gennemførelse af disse sager, som urolighederne gav anledning til. Jeg beklager, at regeringens Færøpolitik har fået det uheldige udfald, den har.

Når det er vanskeligt i dag at komme i gang med en indgående drøftelse med den højtærede statsminister af den situation, landets affærer befinder sig i, skyldes det ikke blot, at man manglede svar på mange og betydningsfulde spørgsmål, men det skyldes nu også, at man nærmest fik det indtryk, at den højtærede statsminister var så veltilfreds med hele udviklingen, med alt, hvad den havde ført til, med de resultater, han kunne opvise, at vore råd egentlig måtte føles ganske overflødige, egentlig nærmest til ulejlighed, for alt er jo tilsyneladende lykkedes for denne regering. Det gør det lidt vanskeligere; vi er så nødt til at svare os selv, hvor der ingen svar foreligger, og der foreligger intet svar på, hvad der er regeringens politik imod den inflation, vi står i; der foreligger ingen tilkendegivelse af, på hvilken måde den agter at prøve på at samle et flertal her i tinget om et arbejde imod denne inflation. Det kan da vel ikke være meningen, at tavsheden skal forstås på den måde, at den ingenting vil gøre.

Det er klart, at således som rentepolitikken udvikler sig i landet, eller, hvad der er det samme, således som obligationsmarkedet udvikler sig i landet, kan regeringen da ikke bare sidde med hænderne i skødet; den må da foreslå en politik, og denne politik må dog have en linie — der må da være et mål og en serie klart bestemte midler til at nå dette mål. I stedet for forsvarer regeringen

[Aksel Møller.]

sig blot på enkelte områder, hvor inflationen viser sine tydelige tegn, f. eks. så karakteristisk i diskussionen om overtræk. Det ærede medlem hr. Erik Eriksen har gjort nogle overmåde indgående bemærkninger om overtrækkene i nationalbanken. Jeg skal tillade mig at supplere dem med nogle synspunkter, som jeg synes også har interesse i denne forbindelse.

Først er der naturligvis selve ansvarsspørgsmålet. Det kunne ikke falde mig ind at bestride, at vi her i folketinget har været med til at vedtage masser af udgiftslove gennem årene. En regering fremsætter forslag til love, der koster penge; disse love skal administreres, og midler til at gennemføre administrationen skal skaffes. Men det må være en regerings opgave ikke at fremsætte udgiftslovsforslag, som den ikke kan finansiere. Den højtærede finansminister er for så vidt udkigsmanden på broen; han er i den situation, at vi af ham kan vente, at han holder øje med, hvilke muligheder han har for at betale de udgifter, som hans kolleger bringer til verden ved forslagene til dette høje ting; det er hans opgave. Han må komme til tinget i det øjeblik, den økonomiske situation svigter, og anmode om dækning gennem forhøjelser af skatter og afgifter eller gennem nedsættelse af udgifter.

Nu får vi at vide, at hele problemet er ikke så stort, som det synes at være, det drejer sig ikke om disse $\frac{3}{4}$ mill. kr., som i alt fald for en måned siden var det tal, der figurerede som overtræk (Afbrydelse: $\frac{3}{4}$ milliard!) Ja, bare det dog kun var $\frac{3}{4}$ mill. kr., så kunne vi såmænd hurtigt blive færdig med denne diskussion. Vi får altså at vide, at det drejer sig ikke om et beløb af denne størrelsesorden, ca. $\frac{3}{4}$ milliard kr., men det drejer sig om et langt lavere beløb, fordi der på andre konti i nationalbanken er blevet indbetalt midler af staten. Om disse andre konti og hele denne sammenhæng synes jeg det er værd at gøre nogle bemærkninger.

Det er det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaards opfindelse, at der skulle hensættes midler på en særlig konto i nationalbanken, først oprindeligt 10 mill. kr. om måneden, såvidt jeg husker, umiddelbart efter septemberforliget og senere 20 mill. kr. om

måneden som umiddelbar følge af martsforliget. (Bertel Dahlgaard: Nej!). Jo, det drejer sig også om det. (Bertel Dahlgaard: Nej!). Disse henlæggelser må jo have haft en mening, de må have betydet, at man har villet foretage en opsparring. Men har man foretaget en opsparring, når man har trukket det tilsvarende og endda et højere beløb på finansministerens løbende konto i nationalbanken? Nej, det har man naturligvis ikke. Jeg ser, at en radikal taler, den radikale partisekretær Bjørn Hansen, ved et møde i Sorø har gjort nogle bemærkninger om sagen og prøvet på at forklare os, at man ikke kan dømme overtrækkene uden at være opmærksom på, hvor meget der hensættes samtidig på andre konti. Han siger: man skal se på mandens checkkonto og sparekassebog samtidig.

Ja, men jeg har da aldrig hørt om en mand, der kunne tillade sig at bruge en dækningsløs check for med den at hæve penge til hensættelse i en sparekassebog. I hvert fald er jeg aldeles overbevist om, at det ville være blevet stempelt som checkrytteri. Og hvad er det, der sker? Det er faktisk dette, at man fra een konto i nationalbanken overfører penge til en anden konto i nationalbanken — så ligeegyldig, så meningsløs en finansoperation, som det ville være at flytte sine småpenge fra den ene bukselomme over i den anden, og det er der da heller ikke nogen der endnu er blevet velstående ved.

Det, vi har haft ud af denne debat, er altså, at vi har fået oplysninger om, at disse hensættelser skal medregnes overfor overtrækkene i bedømmelsen af statens stilling. Var det så ikke meget klogere, at man simpelthen ophævede disse bestemmelser og førte beløbene til afskrivning på den konto? Så ville man da blive fri for den tallerkenrækkeøkonomi, som det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard fører i Danmark.

Det ærede medlem ville bl. a. forsvare overtrækkene med, at de vanskeligheder, som landet i øjeblikket har, skyldes det byggeri, som vi, da jeg var boligminister, satte i gang. Da det ærede medlem sidst nævnte mig i denne forbindelse, havde han roser til mig, i dag har han åbenbart kun tornene! Men jeg ser, at det ærede medlem har fået plads i dette øjeblik ved siden af sin partifælle, det ærede medlem hr. Johs. Christiansen. Jeg tillader mig at minde

[Aksel Møller.]

om, at det ærede medlem hr. Johs. Christiansen havde en anden opfattelse af værdien af det byggeri, der blev sat i gang i min tid, end den, det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard har.

Hvis jeg må have lov til et enkelt citat fra en kronik, som det ærede medlem hr. Johs. Christiansen skrev den 28. december 1953, altså nogle få måneder efter regeringsskiftet, så tror jeg, der vil blive stof til en samtale mellem det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard og det ærede medlem hr. Johs. Christiansen. Denne sidste skrev:

„En glædelig overraskelse bereder boligbyggeriet. Der er i år ca. 24 000 lejligheder under opførelse, altså adskilligt flere, end man forestillede sig tidligere på året. Det er et smukt eftermæle, Aksel Møller hermed sætter sig. Han har måttet høre meget for sin byggepolitik i det forløbne år. Nu foreligger resultatet, og — den personlige kompliment skal ikke mangle.“

Ja, karrusellen går bestandig rundt og rundt og rundt, og nu er den radikale karrusel altså nået til en helt anden opfattelse end den, det ærede medlem hr. Johs. Christiansen var så venlig at tilkendegive på det tidspunkt.

Det, der for mig er det vigtigste i den diskussion, der føres her, er spørgsmålet om, hvad der positivt kan være at gøre overfor den inflation, som vi nu er inde i. Som jeg allerede har sagt, fik jeg ingen oplysninger i den højtærede statsministers tale i dag om, hvad regeringen kunne tænke sig; det forekommer mig, at talen på dette område i sin negativitet nærmest bar præg af håbløshed.

Den højtærede statsminister gik ind på mine betragtninger fra forleden, betragtninger, som mundede ud i, at man i stedet for at lade pristallets virkninger blive forhøjelse af lønninger burde lade virkningen blive nedsættelse af skatter. Mit argument var, at hvis man fulgte min vej, fik man ikke omkostningsstigninger, d. v. s. man bremsede op for inflationen. Men den høje regering vil ligesom ikke se virkningen af det, der foregår, som omkostningsforøgende. Når man lyttede til den højtærede statsministers udtalelser i dag, fik man et indtryk af, at den økonomiske politiks indfly-

delse på pristallet var null und nichts. Den højtærede statsminister nåede til, at det hele, det drejede sig om, var et mælketilskud, der var bortfaldet, og det havde medført en stigning på 170 kr., og indkomstskatterne gav en stigning på 71 kr.; så var der nogle poster, der gav nedgang: forøgelse af børnetilskuddene, som gav 20 kr., og denne tryllekunst med opsparingsbeviserne, som gav en nedgang på 176 kr., hvilket tilsammen gav en nettovirkning på pristalsbudgettet på 45 kr.

Hvis den højtærede statsminister virkelig dermed har udtømt sin opfattelse af den økonomiske politiks indflydelse på pristallet, er vi nu nået til det tidspunkt, da man må bede den højtærede statsminister om at læse forfra i alt, hvad der er sket under hans ledelse af landet. For det, der er sket, er jo, at den almindeligt førte politik, det altfor store byggeri, man satte i gang i januar 1954, opgivelsen af at sælge statsobligationer på et tidspunkt, da det endnu kunne lade sig gøre, at alle disse fejl har ført til en bevægelse i priser, avancer, omkostninger, lønninger, og om igen, som har givet sig udtryk på alle disse områder; det er dér, den økonomiske politik har virket.

Den højtærede statsminister må endelig ikke tro, at hans indflydelse på dette område er begrænset til det beskedne felt, han selv fandt ud af; han er meget, meget farligere at have gående løs i denne sal, end han åbenbart er klar over selv.

Hvad var det, der skete med landbruget? Der skete naturligvis det med det danske landbrug, at efterhånden som omkostningerne steg, blev det pinende nødvendigt for landbruget at opnå højere priser på eksportmarkedet og pinende nødvendigt for Danmark også.

Det er den betragtning, statsministeren må have fat i. Han må virkelig opfatte sagen som liggende sådan, at den almindelige økonomiske politik er bestemmende for den økonomiske udvikling, er bestemmende for, om den skal gå i inflatorisk retning, og for tempoet i inflationen, eller om den skal have en anden retningslinie. Men, siger ministeren, man kan jo slet ikke bruge pristallet til noget som helst i den retning, det ærede medlem hr. Aksel Møller har antydnet, fordi det ikke er alle, der er pristalsreguleret. Nej, det er det ikke, men det er skam efter-

[Aksel Møller.]

hånden omtrent alle; de er blot ikke reguleret med de samme portioner — helt undtaget selvpensionister, de er skubbet helt ud, hvor der er gråd og tænders gnidsel. Men hvis det er regeringens opfattelse, at det kun er et fåtal, som ser sin indkomst reguleret med pristallet, så er det en helt forkert opfattelse, for regulatoren er der i det øjeblik, lønningerne er steget; avancerne retter sig derefter, priserne nedfælder sig derefter, organisation efter organisation gennemtvinger en tilsvarende forøgelse af deres salærer, indkomsterne forøges i det hele taget. Så gennemorganiseret som det danske samfund er, må man da ikke længere tro, at det er muligt, at en indkomststigning for en del af befolkningen ikke meget, meget hurtigt vil få en tilsvarende indflydelse på alle andre dele — undtagen selvpensionisterne.

Det var det, jeg havde håbet at den højtærede statsminister ville gå ind på i dag i sit svar til mig. For når man forstår denne sammenhæng, forstår man også, hvor uhyre nødvendigt det er, at man fører en politik ad den vej, jeg har anbefalet, og som altså over en nedsættelse af leveomkostninger, skatter og afgifter standser eller i alt fald hemmer stigningen i pristallet og dermed en fortsættelse af inflationen, og at man samtidig finder besparelser til at dække den manko, der derved kan opstå på statsregnskabet.

Den højtærede minister var inde på, at man allerede i fuld udstrækning sparede på anlægsarbejderne. Jeg forstår udmærket vel og anerkender, at man gør det, jeg ved jo også, at man gør det; men jeg ved tillige, at der er en række anlægsarbejder, som man endnu ikke har kunnet spare på, vel fordi man i visse kredse viger tilbage for de savn, som det ville føre til for andre. Men jeg tror ikke, der kan laves besparelspolitik i dette land, uden at det går ud over nogen. I alt fald, hvis jeg kunne det, skulle jeg ikke stå her, men i et cirkustelt som tryllekunstner. Hvis vi et år f. eks. udsætter vejbygningsprogrammet — for at nævne et område, der virkelig betyder noget i landets økonomi — så er det klart, at det går ud over nogen. Det er imidlertid med besparelser på dette område som med alle andre besparelser, at vil man ikke tage det savn, som kan opstå derved, så kommer vi ikke igennem.

Er den høje regering nu helt opmærksom på, hvor nødvendigt det er at holde igen på anlægsarbejder? Sommetider får man ligesom en anelse om, at det er den ikke. Må jeg henlede den høje regerings opmærksomhed på skoleinspektørboligen i Odense. Ja, det er en bagatel, men en bagatel her og en bagatel der bliver tilsammen en sum. Undervisningsministeriet har, efter hvad der har været fremme offentligt, pålagt Odense kommune at sørge for, at der bygges en skoleinspektørbolig til en ny skole. Odense kommune har enstemmigt afvist dette krav, idet man finder, det er urimeligt i en tid som den, vi lever i. Må jeg spørge den højtærede statsminister, om han ikke i den sags anledning har et og andet at indskærpe sin undervisningsminister?

Han kan måske derved give en retningslinie for ministeriets almindelige administration af anlægsudgifter. (*Stats- og udenrigsministeren* [H. C. Hansen]): Er der flere gode eksempler? Nej, den højtærede statsminister kan i øjeblikket sammen med mig roligt gå videre i teksten.

Den højtærede statsminister gjorde nogle bemærkninger om, at finansministeren forbereder lempeligere skatteregler for selvpensionister. Jeg takker for dette tilsagn, og mit parti vil med megen interesse afvente, hvad disse regler går ud på. Men jeg vil gerne have lov at sige, at dette betyder altså, at regeringen forsåvidt principielt er klar til i den kommende skatte-lovgivning at indføre sådanne bestemmelser, som, uanset at skattereformløslaget ikke er færdigbehandlet, kan være af betydning for de vanskeligheder, landet nu er i. Det er for mig en beroligelse; det vil lette vejen, forekommer det mig, til den forhandling om skatteproblemer, som det konservative folkeparti vil give anledning til i det fortsatte arbejde i tinget.

Jeg beklager, at den højtærede statsminister var tavs på så mange områder. Jeg fik ikke noget svar på de spørgsmål, jeg havde rejst om tekstilindustriens stilling, om toldproblemerne, om deponeringsproblemerne, om tekstilomsætningsafgifternes fremtidige form og om, hvorledes man ville forholde sig med disse omsætningsafgifter til sin tid ved lovens udløb eller ved overgang fra engrosleddet til detailleddet. Jeg håber, at tavsheden betyder, at man endnu

[Aksel Møller.]

befinder sig på overvejelsernes stadium og ikke er kommet så vidt, at denne sag er endt bag skabe og reoler i ministeriet.

Det ærede medlem hr. Viggo Starcke fremsatte nogle betragtninger om liberaliseringsproblemet, og det har ført ham til at stille forslag om en motiveret dagsorden til afstemning ved denne lejlighed. Jeg beklager, at regeringen har ført en politik i den tid, den har haft magten, æren og ansvaret, som vanskeliggør, at vi viderefører liberaliseringen overfor OEEC-landene. Da den høje regering kom til vareforsyningsudvalget og stillede sit spørgsmål til partierne om deres stilling overfor regeringens forslag om at afvise en opfordring fra OEEC til en videreførelse af liberaliseringen, svarede mit parti, at vi tog til efterretning regeringens redegørelse, de betænkeligheder, der var i den, og udtalte, at beslutningen måtte være på regeringens ansvar. Nu er øjeblikket kommet, da der kan blive tale om en afstemning i denne sal om dette problem. Jeg forstår på det ærede medlem hr. Erik Eriksen, at han for sit vedkommende ikke tillægger denne afstemning nogen større betydning. For vort vedkommende ligger det således, at vi i overensstemmelse med, hvad der fra vor side blev sagt i vareforsyningsudvalget, finder det naturligst at erklære, at vi ikke deltager i afstemningen. Jeg vil dog gøre opmærksom på, at denne sag godt kan få et forløb, som kan blive politisk interessant; det afhænger meget af, hvad de andre partier mener om det dagsordensforslag, som er fremsat. Vi har før i Danmarks politiske historie haft en situation, som i nogen grad kunne minde om denne. Dengang sagde det radikale venstre under forhandlingen — det var såmænd den 21. marts 1929, da der faldt en regering:

„Men efter den situation, der nu foreligger, kan vi ikke gå ind som parlamentarisk basis for en regering, der intet hensyn har taget til vore ønsker i den forløbne tid.“

Den bemærkning vil jeg gerne have lov

at minde om ved denne lejlighed. Det råd, der her er givet det konservative folkeparti, som sandelig har lov til at sige, at den nuværende regering ikke har taget noget hensyn til vore ønsker i den forløbne tid, og som har fuld ret til at sige, at vi ikke ønsker at være parlamentarisk basis for netop denne regering, er givet os af de radikales ordfører her i salen, det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard, og det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard vil forstå, at vi i spænding afventer, om vi skal følge dette råd.

Bertel Dahlgaard: Jeg takker for den højt ærede statsministers tilsagn med hensyn til ændringer i aktieselskabsloven og i real-kreditlovgivningen.

Jeg forstod på det ærede medlem hr. Erik Eriksen, at han var misfornøjet — jeg ved ikke, om jeg kan bruge udtrykket „fornærmet“ — over, at jeg havde antydnet, at det ærede medlem havde et listigt glimt i øjet. Efter det ærede medlems udtalelse nu forstår jeg, at jeg vist ikke burde have brugt det udtryk, jeg burde ikke have gjort opmærksom på det, men jeg troede egentlig, at det ærede medlem med den natur, han har, ville opfatte det som en ros.

Det ærede medlem var inde på forskellige statsretlige problemer i forbindelse med overtrækket i nationalbanken. Han sagde sådan noget som, at statsmyndighedernes forpligtelser virkelig hvilede på regeringen. (*Erik Eriksen:* Jeg skulle have sagt tredeling, det var en fortalelse!). Nå, jeg forstår, at det ærede medlem er kommet i tanker om Montesquieus tredelingslære. Det ærede medlem mener altså at kunne sige, at statsmyndighedernes forpligtelser hviler på regeringen. Ville det ærede medlem ikke være tilgængelig for den tankegang, at statsmyndighedernes og dermed regeringens pligter også består i at udføre, hvad folketinget har vedtaget? Her er det, folketingets ansvar træder frem, og når jeg tillod mig i min tale forleden at sige, at venstre og konservative havde et særligt ansvar med

[Bertel Dahlgaard.]

hensyn til overtrækket i nationalbanken, lå det i, hvad jeg også gjorde opmærksom på, men som det ærede medlem ikke citerede i dag, at de to ærede partier ved ikke at deltage i efterårets og forårets ekstraordinære lovgivning derigennem har indrømmet, at hvis denne ekstraordinære lovgivning ikke var gennemført, ville statens træk på nationalbanken i dag have været af langt større omfang.

Jeg beder i det hele taget det ærede medlem hr. Erik Eriksen og det ærede medlem hr. Aksel Møller med hensyn til dette spørgsmål om overtrækket om ikke at fortabe sig i nye talemåder. Jeg beder om, at man nu holder fast ved, at det, det ærede medlem hr. Erik Eriksen har sagt, og det, man i både venstres og de konservatives presse har sagt, er, at statens overtræk har betydet en hastigt fremadskridende gældsstiftelse, og at der her er tale om en udpumpning af 700, i øjeblikket 600, mill. kr. ny købeevne, mens det ærede medlem fortier eller har fortiet, at der samtidig er indsat 450 mill. kr. på en anden konto, således at der ikke ad denne vej er udpumpet 700 mill. kr., men 150 mill. kr. Jeg kan ikke forstå, at det er rimeligt, at vi virkelig skal føre en debat her i tinget for at få en sandfærdig fremstilling af de faktiske forhold, men nu er berigtigelsen sket, og den er ikke modsagt af noget af de ærede medlemmer.

Det ærede medlem var også på en anden måde inde på spørgsmålet om fordelingen af ansvaret mellem regering og folketing, idet det ærede medlem sagde, at en harmonisering, som han kaldte det, af landets økonomi virkelig var en opgave for regeringen. Ja, men hvis denne harmonisering af de økonomiske faktorer her i landet nu kun kan ske ved en samvirken mellem regering og folketing, så ligger ansvaret jo begge steder, og her kan det ikke nytte, at det ærede medlem vil unddrage sig ansvaret for, hvad der foregår her i landet. Når det radikale venstre mener, at der mangler en sådan tilstrækkelig harmonisering mellem de økonomiske faktorer her i landet, så stiller vi, og så har vi stillet, forslag om at søge denne harmonisering fremkaldt, og jeg vil se det, før jeg tror det, at venstre vil gå imod et sådant forslag.

Så sagde det ærede medlem hr. Erik Eriksen, at han havde det indtryk, at jeg følte mig som forsvarer af regeringen. Nej, jeg påtager mig ikke den slags opgaver. Jeg giver udtryk for, hvad jeg er enig med den høje regering om — og jeg takker i denne forbindelse den højtærede statsminister, fordi han i sit svar har taget hensyn dertil — og så fremsætter det radikale venstre forslag her i tinget på andre områder, hvor vi er uenige med regeringen. Det skal nu blive interessant at se, om venstre overfor disse forslag i den kommende tid vil dække regeringen.

Det ærede medlem beklagede dernæst, at jeg ikke havde andet end kritik overfor venstre. Det er ganske urigtigt. I min tale var der oven i købet et par punkter, hvor jeg rettede en særlig tak til det ærede medlem, fordi han fremsatte synspunkter, som jeg delte; men med al min sympati for venstre, så må jeg alligevel sige, at jeg føler mig mere forpligtet overfor sandheden, og når venstre fremfører ting ude i landet, som er ganske urigtige, så er her stedet til at berigtige dem, hvem det så end måtte behage eller ikke behage.

Af det ærede medlem hr. Erik Eriksens tale fremgik det iøvrigt, at nu da han er kommet fra venstres landsmøde og her ind i denne sal, så ønsker det ærede medlem ikke at stå bagved den form for præmiering af opsparing, som han slyngede ud på venstres landsmøde. Det takker jeg også det ærede medlem for. Og når det ærede medlem forlader det, som der blev givet udtryk for dér, så er der sikkert adskillig udsigt til, at vi kan mødes på dette område.

Må jeg sige til det ærede medlem hr. Aksel Møller, at jeg har siden i går nøje gennemlæst det ærede medlems udtalelser om at standse pristalsstigningen ved skattelettelse og derigennem imødegå valutavanskelighederne. Det er klart, at hvis hele sagen var så enkel, at man simpelthen kunne løse problemerne ved at give tilstrækkelig høj skattelettelse i stedet for at pålægge befolkningen afsavn, da var det virkelig en lykkelig udvej.

Sig mig, har det ærede medlem ikke selv en følelse af, at det er så let en udvej, at der må være noget, det ærede medlem ikke har gennemtænkt? Men vi må vel prøve at tænke det igennem; vi må tænke igennem, hvordan

[Bertel Dahlgaard.]

det ærede medlems tanke vil virke, når den skal føres ud i praksis. Jeg tager det eksempel, som det ærede medlem må have haft i tankerne, nemlig at man ved en skattenedsættelse skal hindre, at pristalsstigningen til april medfører f. eks. 2 portioners lønforhøjelse. Jeg går ud fra, at det ærede medlem mener, at den skattenedsættelse, han tænkte på, ikke blot skal komme lønmodtagerne til gode. Hvis jeg har ret heri, skal skattenedsættelsen udgøre ca. 500 mill. kr., for at pristalsstigningens 2 portioners løntillæg skal undgås. De to portioners løntillæg ville betyde en øget købeevne på vel ca. 150 mill. kr. Det vil sige, at 500 mill. kr.s skattenedsættelse vil forøge befolkningens købeevne med 350 mill. kr. mere, end de to portioners løntillæg ville betyde, og dermed ville man altså atter begynde undergravningen af den forbedring af valutasituationen, som nu er begyndt. Jeg har i disse betragtninger set bort fra, at de to portioners løntillæg, såvidt jeg kan se, vil træde i kraft, forinden skattenedsættelsen kommer til at virke på pristallet. Jeg vil være det ærede medlem meget taknemlig for at høre, på hvilke punkter jeg har opfattet det ærede medlems forslag forkert.

Hertil føjer det ærede medlem så forslag om, at der skal ske en betydelig forhøjelse af tekstiltolden, der fordobler toldskatte-satserne for indførsel af alt tøj. Det ærede medlem siger, at denne toldforhøjelse ikke vil medføre prisforhøjelser. Det kan det ærede medlem ikke mene. Tolden på indførte varer vil efter det ærede medlems forslag eller det forslag, han har tilkendegivet sympati overfor, indbringe 30 mill. kr. til statskassen, som derefter væltes over på forbrugerne foruden øgede avancer. Den indenlandske produktion af tekstilvarer udgør ca. to trediedele af befolkningens forbrug. Man må regne med, at de forhøjede priser på udenlandske varer vil give mulighed for en prisstigning på de indenlandske varer, der nøgternt ansat vil ligge et sted mellem 40 og 60 mill. kr. + øget avance. Altså tilsammen vil det ærede medlems toldforslag medføre prisstigninger på op imod 100 mill. kr. D. v. s. at i kraft heraf vil pristallet stige mellem 2 og 3 points. Såvidt jeg kan se, vil en analysering af det ærede medlems tanke klarlægge, at han med den ene

hånd vil give skattelettelse, der skal hindre pristallet i at stige, og med den anden en forhøjelse af toldsatserne, som sætter pristallet op. Samtidig vil der som samlet resultat af det ærede medlems to forslag blive en betydelig stigning i forbruget som følge af forøgelse af købeevnen, som vil skabe nye valutavanskeligheder, netop som befolkningen ved store ofre er nået frem til ligevægt i vor valutabalace.

Det ærede medlem sagde, at han ikke ville sige, at hans forslag betød en universalløsning overfor tidens vanskeligheder. Det er jeg enig med ham i, endda i en sådan grad, at jeg er lidt forbløffet over, at netop han har villet lægge navn til så almindelig holdte talemåder, forinden han overfor tinget har kunnet redegøre nærmere for forslaget's virkninger. Men vi afventer nu det tidspunkt, hvor det ærede medlem kommer med sine konkrete forslag.

Jeg skal slutte omtalen af dette spørgsmål med at sige, at for det radikale venstre er det afgørende nu, at vi fortsætter den sanering af valutasituationen, der er i gang, så vi snarest muligt kan få lettet den kreditstramning, der truer erhvervslivets anlægsvirksomhed og dermed beskæftigelsesmulighederne ud i fremtiden. Samtidig skal staten gennemføre nødvendige besparelser på sine uproduktive udgifter; men på disse områder har jeg desværre ikke følgeskab af det ærede medlem hr. Aksel Møller.

Overfor det ærede medlem hr. Aksel Møllers bemærkninger om boligbyggeriet, medens han var indenrigsminister, vil jeg gerne sige, at han må vist have misforstået mine udtalelser. Det, jeg ville gøre opmærksom på, var, at de økonomiske konsekvenser af det ærede medlems egen byggepolitik vil han ikke i dag tage ansvaret for; det ærede medlem søger at kaste ansvaret over på andre, og det må han opgive.

Det ærede medlem hr. J.M. Pedersen rettede i går til mig et par virkelig gemytlige bemærkninger, der viste ham som den gode konservative retsstatsmand, han er. Det ærede medlem sagde, at jeg var ophavsmanden til alle de største ulykker, der anstiftedes ved lovgivningen. Man kan næsten ikke tro, at en enkelt mand skulle kunne overkomme så meget overfor en så stor og klog forsamling som dette ting. Men hvorfor har det ærede medlem dog gået herinde i

[Bertel Dahlgaard.]

3 år og ikke sagt det til mig noget før? Nogle af ulykkerne kunne måske have været afværget.

De tre eksempler på mine ulykkesgerninger, som det ærede medlem nævnte, var imidlertid meget dårligt valgt. Jeg har lavet langt større ulykker på andre områder. Nu først huslejeloven af 1937, som jeg ganske rigtigt har et stort ansvar for. Det ærede medlem mener, at loven om retsforholdet mellem ejer og lejer har taget ejendomsretten fra ejerne. Sig mig, ved det ærede medlem ikke, at det i dag er alle store og små husejeres drøm at kunne vende tilbage til denne lov, fordi man nu ser, at den delte sol og vind lige mellem ejer og lejer, såvidt det er menneskelig muligt? Det siger man nu til mig på grundejermøder; det skriver man til mig om.

Så var der den mærkelige udtalelse fra det ærede medlem om, at denne huslejelov hindrede det private byggeri. Ja, men kære — altså ærede medlem — der er aldrig bygget så meget her i landet som efter denne lovs givelse. I det sidste år før krigen fuldførtes der 24 000 lejligheder, heraf var langt den overvejende part opført af private. Byggeriet var i disse år i så god gænge, at vi ved krigens udbrud heldigvis havde 14 000 ledige lejligheder som en reserve at tære på i krigens første tid. Jeg kan ikke forstå, hvem der har bundet det ærede medlem denne skrøne om huslejeloven på ærmet.

Så var der lovforslaget om udbyttedeling, som jeg har medansvar for. Det lovforslag må det ærede medlem virkelig se at få læst. Det ærede medlem er jo tilhænger af frivillighed på alle livets områder, og dette lovforslag overlader helt til virksomhederne, om de vil indføre en form for udbyttedeling, men vil, hvis det bliver vedtaget, søge at medvirke til, at de, der indfører en sådan, gør det på grundlag af grundig viden og værdifulde erfaringer gjort af andre. Såvidt jeg ved, er Danmarks retsforbund med rette varm beundrer af den angelsaksiske verden. Udbyttedelingstankens praktisering i England er i dag et af de væsentligste led i arbejdet derovre for produktionsfremgang og større velstand. At de mindre virksomheders indehavere skulle være imod, at der i de større virksomheder skabes det bedst

mulige samarbejdsforhold mellem virksomhederne og deres medarbejdere, er da næsten utænkeligt. Nej, det er på helt andre områder, den danske håndværkerstands interesser overfor storbedrifterne skal værnes, men her har der aldrig været en håndsækning at hente fra det ærede retsforbund.

For yderligere at berolige det ærede medlem skal jeg minde om, at da retsforbundet havde en så betydelig leder herinde som dr. Axel Dam, støttede han varmt denne udbyttedelingstanke og anbefalede et lignende forslag som det, der nu foreligger. Det var, medens den mere ideelt indstillede del af retsforbundet endnu havde overtaget i partiet.

Endelig er der afbetalingsloven. Se, afbetalingslovens skærpelse betød ikke, at der ikke skulle kunne gives almindelig kredit på de vilkår, den enkelte forretningsdrivende selv bestemmer, når han selv tager risikoen. Afbetalingslovens skærpelse betød, at den mest usunde del af afbetalingssystemet blev fjernet, hvor efterhånden et stigende salg fandt sted med så ringe udbetaling, at en betydelig del af de solgte genstande før eller senere blev frataget dem, der havde købt dem. Den gamle afbetalingslov var til ulykke for mange mennesker, og hver uge var retsmyndighederne optaget af at tage varer tilbage fra snese af købere, der ikke kunne opfylde deres afbetalingskontrakt. Men her til kommer, at store dele af detailhandelen føler den nye afbetalingslov som en gavnlige sanering af handelen. Tidligere drev konkurrencen de handlende ud i en mere og mere hasarderet form for afbetaling. Når den ene handlende solgte med meget lille udbetaling, var den anden tvunget til at gøre det samme, og sådanne handlende måtte optage store lån til meget høj rente. Det ærede medlem skulle spørge sig for indenfor en større kreds hjemme i Odense; der er man også kendt med denne side af sagen. Der kan blive tale om at lempe på afbetalingslovens bestemmelser, når de økonomiske konjunkturer gør det ønskeligt at forcere forbruget, men vi skal sikkert aldrig vende tilbage til tidligere tiders usundhed på dette område.

Tilslidst vil jeg gerne rette et beskedent spørgsmål til det ærede medlem: Synes det ærede medlem alligevel ikke, at det er for groft, når han beskylder det radikale ven-

[Bertel Dahlgaard.]

stre for at ville forfalske valgloven, så den udelukker små partier fra repræsentation i folketinget? Det ærede medlem må dog i løbet af de tre år have lagt mærke til, at det radikale venstre har ydet den voldsomste modstand mod venstres, det konservative folkepartis og socialdemokratiets forsøg på at trænge de små partier ud. Indenfor det radikale venstre gør vi altså, hvad vi kan, for at retsforbundets medlemmer stadig skal kunne holde deres mærkelige taler herinde, forudsat selvfølgelig at vælgerne giver tilladelse dertil, og når det ærede medlem mener, jeg formår at anstifte så mange ulykker, kan det være, jeg også får held på dette område.

Det ærede medlem hr. Viggo Starcke har fremsat et forslag om motiveret dagsorden, hvis ordlyd dog vist må bero på en misforståelse. Det siger, at Danmark har modsat sig forslag om fælles forpligtelse til øget liberalisering. Nej, Danmarks stilling er netop, at den fælles forpligtelse til liberalisering skal opfyldes loyalt af alle og ikke omgås på den måde, at liberaliseringen i andre lande efterfølges af høje toldmure eller andre restriktioner, der i særdeleshed rammer dansk landbrugsekspport, eller opretholdelse af statshandel, der holdes udenfor liberaliseringen. Det ærede medlem fremhævede f. eks. England på Danmarks bekostning, fordi England havde en liberaliseringsprocent på 84 mod Danmarks 78, men det ærede medlem fortiede, at England foruden sine høje toldsatser hidtil har opretholdt sin statshandel, som er holdt udenfor liberaliseringsprocenterne, så Danmark, når den danske deponeringsordning også tages i betragtning, faktisk i dag har en større liberalisering end England.

Jeg synes, det er nedslående, at en frihandelsmand her i tinget på Danmarks bekostning fremhæver lande, som gennem høj toldbeskyttelse forfalsker det, der er liberaliseringens mål, nemlig den frie handel, medens vi i Danmark står rede til at fortsætte liberaliseringen, når en fair behandling også bliver Danmark til del. Det radikale venstre har forleden givet tilslutning til gennemførelsen af en yderligere liberalisering overfor dollarområdet allerede nu. Vi har foranlediget, at det udadtil gives tilkende, at enhver lettelse i den hårdhændede frem-

gangsmåde overfor vort land vil blive fulgt af lettelse fra Danmarks side, men at vi foreløbig, når dette ikke er sket, nødes til selv til enhver tid at skønne over, hvor grænsen skal sættes under hensyn til landets valutasisituation. I mellemtiden har det radikale venstre forlangt, at der kommer til at foreligge fyldige oplysninger om varepriser i andre lande på de områder, der endnu ikke er liberaliseret, så vi i højere grad kan overvåge, at man herhjemme udnytter importreguleringen.

Det ærede medlem hr. Viggo Starckes dagsordensforslag går jeg ud fra at det er udelukket at det danske folketing kan vedtage.

Aksel Larsen: Jeg burde måske ikke blande mig i skænderiet mellem det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard og retsforbundet om, hvorvidt det ærede medlem har begået store forbrydelser eller ikke, og jeg har også forsøgt at overvinde mig selv til at lade være, men det er ikke lykkedes. Jeg er et så formalistisk indstillet menneske, at jeg synes, at når der er chance for at yde bidrag til historieforskningen, så senere tider kan få at vide, hvad der er sket, bør jeg gøre det. Det, jeg vil anholde, er det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaards påstand om, at det radikale venstre har ydet den voldsomste modstand mod denne udemokratiske og grundlovsstridige spærregel i valgloven, som reelt siger, at et parti skal have mindst 60 000 stemmer for at få repræsentation i folketinget. Jeg erkender, at det radikale venstre er i modstand, men et mindre voldsomt udtryk end „voldsomste modstand“ havde været på sin plads. Dengang denne spærregel blev omend ikke opfundet, så dog importeret som idé til Danmark af socialdemokratiet i forfatningskommissionen, hvor det så blev til, at det skulle være 4 pct. af vælgerens stemmer, partiet skulle have, erklærede det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard kategorisk, at hvis man ville forsøge sig med den slags, blev der ingen ny grundlov; det skulle han hilse og sige fra det radikale venstre. Da vi kom længere frem i forhandlingerne, blev der sluttet et forlig oven i statsministeriet. Vi havde møde i et vigtigt underudvalg i forfatningskommissionen, hvor jeg var medlem, og da man ikke kunne bede mig forlade lokalet her i bygningen, gik den øvrige forsamling over i

[Aksel Larsen.]

statsministeriet for at holde fraktionsmøde. Dér sluttede man det forlig, at venstre og konservative skulle støtte socialdemokratiets forslag om en 4 pct.s spærregel.

Det blev senere reduceret til de 60 000 stemmer under indtryk af befolkningens protester. Man sluttede videre det forlig, at det radikale venstre ikke skulle gøre spærreglens opgivelse til en betingelse for sin tilslutning til den nye grundlov, men at de skulle lade den nye grundlov køre og så føre slaget imod spærreglen på det felt, hvor det på forhånd var tabt, nemlig i diskussionerne og afstemningerne her i tinget om valgloven. Ja, det er ikke af ondsksfuldhed overfor det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard, jeg siger det; jeg synes blot, at denne historiske sandhed skal frem.

Så har jeg et par bemærkninger til socialdemokratiets ordfører, det ærede medlem hr. Poul Hansen (Kalundborg). Han havde ikke meget at sige, men han mente — som man naturligvis kunne vente, for det bliver jo altid sagt — at kunne klare sig med de sædvanlige floskler om, at kommunisterne blot følger de sovjetiske synspunkter i tykt og tyndt. Når man ved, hvorledes det ærede medlem hr. Poul Hansen (Kalundborg) har svinget, omend ikke nydeligt, så dog lydigt, for at følge de amerikanske synspunkter i tykt og tyndt, og når man ved, hvordan det ærede medlem hr. Poul Hansen (Kalundborg) har svinget fra sin lovprisning af Sovjetunionen i 1945, da han samtidig gav udtryk for sin ruelse over tidligere at have vurderet Sovjetunionen for dårligt, over til det standpunkt mod Sovjetunionen, han repræsenterer i dag, så kan man vel tage sig hans rutinebemærkninger om vort parti let.

Hvad det konkrete angår, det lidet konkrete, det ærede medlem hr. Poul Hansen (Kalundborg) kom ind på, så må jeg sige, at jeg ved ikke af, at jeg i går her fra denne talerstol skal have sagt, at Atlantpagten ikke er en militær alliance med aggressive formål. Jeg har lige netop fået fortrykket og løbet min tale igennem; dér står det heller ikke. Jeg har ikke sagt det, og jeg har ikke ment det. Jeg mener fortsat, at Atlantpagten er en militær alliance med aggressive formål, og jeg synes, at det ærede medlem hr. Poul Hansen (Kalundborg) i

sin naivitet forsøger at gøre sig det for let i debatten, når han tillægger mig udtalelser og synspunkter, som jeg ikke har fremsat og ikke nærer, for derpå at forsøge at tage disse til indtægt.

Hvad angår Nordisk Råd, aner jeg virkelig ikke, hvordan det kommunistiske parti, endelige regeringerne i Europas socialistiske lande, ser på Finlands tilslutning. Jeg ved derimod, at det, jeg sagde i går, var følgende (sp. 158):

„Med den betydelige forandring, der er sket i den internationale politiks klima, må det antages, at faren for, at Nordisk Råd skal komme til at virke som en praktisk udvidelse af Atlantpagten og dermed til en forøgelse af den internationale spænding og en forøgelse af krigsfaren for Norden, er blevet ganske betydeligt forringet. Man har nu lov til at håbe, at Nordisk Råds virksomhed vil blive i overensstemmelse med dets erklærede officielle formål.“

Ja, det sagde jeg, fordi det er min mening. Jeg kan ikke forstå, hvad det ærede medlem hr. Poul Hansen (Kalundborg) har imod det.

Det ærede medlem hr. Viggo Starcke sagde i går i sin tale (sp. 175):

„... efter det citat af Dimitrij Manuilskij, som det ærede medlem hr. Aksel Larsen i dag læste højt, mener jeg, det har offentlig interesse at få verificeret, om dette citat virkelig er en udtalelse, som Manuilskij har fremsat, eller om det beror på en forfalskning.“

Jeg tillader mig at korrigere det ærede medlem hr. Viggo Starcke, hvis opfattelsesevne undertiden synes at være ikke helt god. Jeg har aldeles ikke læst et citat af Manuilskij op; jeg har læst noget op, som den amerikanske general Partridge har foredraget for Atlantpagtlandenes udenrigsministre i Paris, og om hvilket general Partridge påstod, at det var et citat af Manuilskij. Det er meget let for det ærede medlem at sige: lad os nu få verificeret, om Manuilskij virkelig har sagt det eller ikke. Jeg kunne sagtens — formodentlig ikke her fra talerstolen, men så andetsteds — beskyldte det ærede medlem hr. Viggo Starcke for at have stjålet og sige, at nu må han bevise, at det har han aldrig gjort. Overfor sådan en beskyldning ville det ærede medlem stå temmelig værgeløs. Han kunne

[Aksel Larsen.]

måske få mig dømt for injurier, men ikke føre konkret bevis for, at han ikke har stjålet. Det kan blive vanskeligt at bevise, at Manuilskij ikke har sagt noget sådant; men alle de taler af betydning, der har været holdt af Manuilskij og andre kendte kommunistiske ledere, er jo offentliggjort, og man kan da se efter i tidsskrifter og aviser o. s. v. fra 1931 og andre år. Man vil ikke finde noget sådant.

For imidlertid at yde et bidrag til klaring af sagen her skal jeg oplyse det ærede medlem hr. Viggo Starcke og andre interesserede, herunder den højtærede fiskeriminister, om, at dette påståede Manuilskij-citat første gang blev bragt frem for offentligheden ved en retssag om uamerikansk virksomhed i Amerika. En af det amerikanske gestapos — jeg tror, det hedder Federal Bureau of Investigations — faste kronvidner, en mand, om hvem hans nærmeste bekendte siger, at han i alt fald er psykopat, måske sindssyg, optrådte i retssagen som vidne og forkyndte, at han vidste, at Manuilskij i 1931 havde sagt sådan og sådan. Herfra stammer det såkaldte citat. Det var det, en amerikansk general ikke undså sig for at bruge i Paris, og det var ikke helt uberegtiget, at jeg tillod mig at rette det spørgsmål til den højtærede fungerende forsvarsminister, om han virkelig slugte den slags historier råt, og om de andre argumenter fra de amerikanske generaler i Paris var af samme kaliber. Det måtte jeg imidlertid ikke få svar på.

Så er der endelig det ærede medlem hr. Viggo Starckes spørgsmål: om jeg under mit ophold i sommer i Sovjetunionen holdt den tale om forsvarsudgifternes nedsættelse, som jeg holdt her i går. Nej, det gjorde jeg ikke.

Jeg var på et sanatorium i 3 måneder, ikke for at holde taler, men for at få helbredet rettet op, hvilket i temmelig høj grad lykkedes; jeg troede virkelig, at det ærede medlem hr. Viggo Starcke havde visse forudsætninger for at begribe, at en patient på et sanatorium ikke er der for at holde taler, men af andre grunde. Dernæst tror jeg ikke, jeg kunne tænke mig i et fremmed land at give mig til at holde tale om, hvordan forsvarspolitikken bør tilrettelægges i Danmark — det kan ikke

være min opgave; ud fra ethvert synspunkt må jeg derfor anse dette spørgsmål for at være, skal vi sige noget mærkværdigt.

Endelig det ærede medlem hr. Viggo Starckes dagsordensforslag. Ja, på sin vis er det morsomt, at det blev fremsat, for det vidner om det dilemma, retsforbundet befinder sig i; man skal se, om man kan finde en torden, men det lykkes altså ikke så godt. Det synes samtidig at have sat venstre og det konservative folkeparti i en vis klemme, eftersom disse partier, der talte voldsomt for øget liberalisering, nu med en noget svømmende motivering siger, at de vil afholde sig fra at deltage i denne afstemning. Jeg ved ikke, om det skulle være, fordi de tænker sig, at når det ærede medlem hr. Viggo Starcke foreslår en dagsorden, vil retsforbundets 6 medlemmer stemme for den, og sammen med venstre og det konservative folkeparti har de ikke flertal, men hvis der skulle være et parti til, som stemmer for dagsordensforslaget, vælter regeringen — og det kunne jo tænkes, at disse partier ikke i øjeblikket vil være interesseret i noget sådant. Ja, jeg ved det ikke, men hvis den slags overvejelser skulle spille en rolle, kan jeg sige, at det er ganske grundløst, for det er da indlysende, at vi hverken kan eller vil stemme for et dagsordensforslag som det ærede medlem hr. Viggo Starckes. Det vidste det ærede medlem også udmærket godt — ellers ville han ikke have stillet det; for jeg tror nok, vi kan blive enige om, at hvis der er noget, det ærede medlem hr. Viggo Starcke og hans parti ikke ønsker, er det at fremkalde en situation, hvor der kan komme et pludseligt valg.

Så er der den højtærede statsminister. Han gik jo i sin tale udenom adskilligt, og der er åbenbart en eller anden, der forhindrer fagministrene i at svare på de bemærkninger, der er rettet til dem. Af den grund har jeg set mig nødsaget til som egentligt spørgsmål til ministeren for offentlige arbejder at gentage det spørgsmål, jeg i går i min tale stillede om regeringens mening om havnebyggeriet ved Hanstholm.

Jeg efterlyser et svar fra regeringen på mit forslag om omgående at tilbagekalde krigsskibet „Rolf Krake“ fra Færøerne. Jeg fik ikke noget svar af statsministeren, men det er muligt, at det er, fordi regeringen

[Aksel Larsen.]

vil have lov til at overveje forslaget — og det har den naturligvis ret til. Jeg håber, at overvejelserne tilendebringes hurtigt, og at de bliver gunstige for forslaget.

Hvad boligbyggeriet angår, kan jeg ikke godkende statsministerens skøn over, hvor mange boliger der årlig bør bygges for at holde trit med befolkningstilvæksten. Jeg tror, statsministerens skøn ligger meget i underkanten; men i hvert fald er der noget, der er rigtigt og ikke godt kan diskuteres, og det er, at den højtærede statsminister, dengang han drev valgagitation i 1953, lovede vælgerne, at hvis socialdemokratiet kom til regeringsmagten, skulle der blive bygget 6 000 boliger mere om året, end den dasiddende venstre-konservative regering havde planlagt og forberedt.

Jeg ved endvidere, at „Statistiske Efterretninger“ for den 13. oktober 1955 bringer nogle oplysninger om boligbyggeriet. Ifølge disse oplysninger blev der i løbet af juli og august 1954 af de kommunale myndigheder i hovedstadsområdet samt i 5 provinsbyer og disses forstæder givet 2 247 byggetilladelser, men i de samme måneder i 1955 kun 1 407. Der forelå ved august måneds slutning i 1954 4 174 byggetilladelser; ved august måneds slutning i 1955 forelå der 3 324 byggetilladelser — det er en reduktion med omtrent en fjerdedel. Hvis vi kikker på, hvad der var under udførelse ved månedens slutning, forholder det sig, som jeg sagde i går; ved august måneds slutning i 1954 var der 27 100 lejligheder under opførelse, ved august måneds slutning i 1955 21 700. Det kan vist ikke bestrides, at boligbyggeriet er gået den modsatte vej af, hvad regeringspartiet lovede i sin valgkamp for 2 år siden, og det har naturligvis været medvirkende til den forøgelse af arbejdsløsheden, vi er ude for.

Man kan jo jonglere med det på mange måder. Man kan også gøre som regeringspartiet, der ikke vil tale om arbejdsløsheden, men om „beskæftigelsesgraden“, men da befolkningstallet bestandig vokser, kan der godt være lige mange beskæftigede, samtidig med at der bliver en meget stor arbejdsløshed — men det er, som jeg tidligere har sagt, en dårlig trøst. I det allerede omtalte nummer af „Statistiske Efterretninger“ — altså selv efter den officielle

statistik — står der, at arbejdsløshedsprocenten i august 1954 var 3,5 og i august 1955 4,6. Det turde være en ret betydelig stigning, og som det ærede medlem hr. Poul Hansen (Kalundborg) allerede har klargjort sagen: virkningerne af kriseforløbet har kun begyndt at vise sig, og det er da klart for enhver, at de vil i meget høj grad vise sig i stærkt stigende arbejdsløshed i den kommende tid.

Statsministerens udtalelser om prisstigningerne gav ikke noget håb om, at regeringen påtænker at gribe alvorligt ind.

Det var mestendels en polemik imod venstre og de konservative, hvori søgtes dokumenteret, at kriseforanstaltningerne, fordi man i det væsentlige undtog deres virkninger fra pristalsberegningen, kun har udgjort 1,5 point af stigningen i pristallet. Hvis dette er rigtigt — og jeg har ingen grund til at tro, det ikke er rigtigt — er der så meget mere grund til at gribe ind overfor den øvrige prisstigning, og det er det, vi har opfordret regeringen til; men statsministerens tavshed på dette område giver desværre ikke det største håb.

Den højtærede statsminister modsagde ikke det, jeg har fremdraget vedrørende liberaliseringen og om den skæve udenrigshandels følger, men bestræbte sig mere ihærdigt for at bevise, at liberaliseringen i hvert fald ikke var blevet mindre end under den forrige regering. Det vil altså sige, at til trods for statsministerens erkendelse i åbningstalen af, at den skæve udenrigshandel og den såkaldte liberalisering har været til skade for Danmark, vil regeringen endnu ikke tage konsekvensen af sin erkendelse.

Hvad Cypern og Algier angår, er der efter den højtærede statsministers begrundelse her i tinget dobbelt grund til at beklage Danmarks stillingtagen i De Forenede Nationer. Det er rigtigt, at De Forenede Nationer ifølge pagten ikke har pligt til at tage sådanne spørgsmål op til behandling, men det siger jo ikke, at de ikke kan tage dem op til behandling, så meget mere som der er stor fare for fredsbrud — ja, man har vel lov at sige, at fredsbrudet allerede er sket. Hvad Cypern angår, sagde den højtærede statsminister, at Cypern er britisk koloni. Jeg troede ikke, Danmarks statsminister godkendte kolonisystemet. Jeg

[Aksel Larsen.]

ved iøvrigt, at Algier i alt væsentligt er befolket af arabere og Cypern praktisk talt udelukkende af grækere. Jeg synes virkelig, at Danmark i De Forenede Nationer som andetsteds burde understøtte krav om, at disse folk får selvbestemmelsesret over deres eget lands skæbne.

Så er der spørgsmålet om afspændingen, om bidraget til afspændingen ved reduktion af de militære styrker. Jeg erkender, at jeg udtrykte mig forkert, da jeg sagde, at tjenestetiden i England var sat ned; men det reelle er jo, hvad også statsministeren erkender, at de militære styrker skal sættes ned efter beslutning af Englands konservative regering. Jeg synes godt, det kunne animere Danmark til at gøre noget lignende, og vi finder, at den bedste måde, man kan gøre det på, er at nedsætte de værnepligtiges tjenestetid. Overfor forslaget herom siger den højtærede statsminister imidlertid, at vi ved ikke, hvad Sovjetunionens reduktion af sine militære styrker betyder. Sådant udtalte den højtærede statsminister sig ikke den 12. marts. Jeg har citeret denne udtalelse, hvori han ganske utvetydigt lovede, at hvis der forelå reduktioner af de militære styrker i de lande, hvor kommunisterne er ved magten helt eller delvis, og hvis der iøvrigt sker afspænding, ville han foretage noget lignende her. Det var et ganske ubetinget løfte, og nu siger han så blot noget om, at vi ved ikke rigtig, hvad det betyder.

Den højtærede statsminister hævdede, at sammenholdet indenfor NATO har haft meget stor betydning; det skulle have haft den betydning, at vi nu kan forhandle på lige fod med russerne. Den slags hører jo ingen steder hjemme; der har været forhandlingsmuligheder hele tiden. Hvis man stadigvæk vil tale om styrkens politik og om den militære ligevægt, må jeg igen henvisse til, hvad der er kommet offentligt frem om NATO-generalernes udtalelser på mødet i Paris; det var nærmest „fanden på vægen“, en fremstilling af, hvor uhyggelig

stærk Sovjetunionen var militært set. Generalerne har sand for dyden ikke sagt, der var militær ligevægt; de har højst kunnet stille i udsigt, at kommer det til krig, kan Europa blive ødelagt, men Amerika har håb om at kunne erobre det tilbage, når det er ødelagt.

Den højtærede statsminister påstod, at jeg havde omtalt forlydender i „Vestkysten“. Jeg har overhovedet ikke omtalt forlydender i „Vestkysten“; jeg har ikke nævnt det blad. Jeg har henvist til, hvad der i alle Danmarks aviser er kommet frem om, hvad de forskellige generaler, deriblandt general Gruenther, har sagt til forsvarsministrene eller deres stedfortrædere ved mødet i Paris; jeg har bedt om en forklaring fra den høje regering og en beretning om, hvad der skete i Paris, og hvad regeringen mener om de planer, generalerne ganske åbenbart har. Her får jeg at vide, at det danske folketing er ikke stedet til at aflægge beretning om noget så vigtigt; det skal ske i det udenrigspolitiske nævn bag lukkede døre og under strafansvar for deltagerne, hvis de fortæller, hvad beretningen går ud på.

Det er altså de demokratiske grundsetningers største parti, der har det synspunkt. Jeg tror, man ville tjene folkestyret bedre, hvis man gav beretningen i folketinget og lod folketinget tage stilling, så meget mere som det ifølge forfatningen er folketinget, der skal tage stilling til de planer, der blev fremlagt af Gruenther. Ja, siger den højtærede statsminister, men det er kun i krigstilfælde, der skal gøres noget af det, general Gruenther foreslår. Det ved jeg ikke noget om. I de telegrammer, der er kommet til Danmark om hans tale, står der ikke noget om, at planen er begrænset til krigstilfælde. Jeg foreslår den højtærede stats- og udenrigsminister at sørge for, at ordlyden af general Gruenthers tale bliver mangfoldiggjort og omdelt til folketingets medlemmer, så vi kan se, hvad han virkelig har sagt.

Hvad det med krigstilfælde angår, må jeg forøvrigt have lov til at bemærke, at mig bekendt står der ikke noget i grund-

[Aksel Larsen.]

loven om, at den ikke gælder i tilfælde af krig. Her drejer det sig ikke blot om stationering af fremmede styrker i Danmark, men det drejer sig om dansk suverænitet over danske styrker. Også i krigstilfælde er det grundlovsstridigt, hvis man overlader suveræniteten over danske styrker til fremmede magter eller fremmede magters repræsentanter, medmindre folkettinget med fem sjettedeles majoritet har tilladt dette. Derfor kan statsministeren ikke klare sig med sin påstand om, at det kun gælder for krigstilfælde, og iøvrigt finder jeg, at de få bemærkninger, han ofrede på dette uhyre vigtige problem, kun gør det dobbelt nødvendigt, at vi får en ordentlig beretning her i folkettinget.

Må jeg sige her til slut, at det dog er ganske tydeligt, at der ikke alene internationalt er afspænding på vej, den er jo kommet et langt stykke frem. Der var kræfter, der længst muligt modsatte sig forhandlinger mellem stormagterne, og på samme vis er der kræfter, der nu mest muligt vil modsætte sig afspænding. Jeg synes ikke, at Danmarks regering skulle hjælpe disse kræfter eller bøje sig for deres indflydelse. Jeg synes, at den i stedet for skulle medvirke til at søge sikkerhed for Danmark og lettelse i vor økonomi derved, at vi bliver befriet for Atlantpagtens spændetrøje, og derved, at vi nedsætter vore militærudgifter og på den måde gennemfører de nødvendige besparelser på statsbudgettet, som gør det let at gennemføre de krævede sociale reformer.

Viggo Stareke: Jeg vil gerne bringe den højtærede statsminister en tak for hans svar på min tale og beklage, at han ikke vil være i stand til at stemme for mit forslag om motiveret dagsorden. Selvom jeg ikke er forbavset over det, tror jeg, at det ville tjene landets interesse at få fremmet liberaliseringen.

Når den højtærede statsminister i sin tale påstod, at ingen af ordførerne omtalte det høje produktionsniveau og den høje eksport, vil jeg dertil sige: jo, det gjorde jeg; jeg omtalte netop det høje produktionsniveau og påviste, at vi praktisk talt har en rekordproduktion i Danmark. Det var på den baggrund, jeg undrede mig over,

at Danmark går fra den ene økonomiske krise til den anden. Jeg understregede, at der altså ikke var tale om reelle økonomiske kriser, fordi frembringelsen af virkelige værdier i produktionslivet er i orden, og at fejlen altså måtte være at søge et andet sted, nemlig i den høje regering og i denne sal.

Når den højtærede statsminister i sin tale understregede netop den høje eksport, virkede det som en modsigelse af det, den højtærede statsminister også sagde, at det var nødvendigt at standse liberaliseringen på grund af de vanskeligheder, der lægges vor eksport i vejen udefra. I sit svar i dag hævdede den højtærede statsminister, at den virkelige grund til, at den danske regering ikke ønskede at gå op til de 90 pct. nu, var den, at der blev budt Danmark ulige vilkår. Ja, men hersker der ikke altid ulige vilkår? Hvor lige skal de være? Skal der være en fuldstændig ensartethed i toldniveau, i statssubsidier, i statshandel og andre afspærringer? Det er jo en ganske virkelighedsfjern politik at vente på noget sådant. Når den højtærede statsminister hæviste til, at der var en række andre lande, der havde taget reservationer overfor hævnning af liberaliseringsniveauet, så ligger det jo sådan, at det kun er Norge og Frankrig, der ligger på samme liberaliseringsniveau som Danmark. Et land som Island, som har ganske særlige forhold, og som ikke har et meget større forbrug end Odense by, ligger langt nede i liberaliseringen, men alle de andre lande har en liberaliseringsprocent, der ligger over Danmarks. Nu ved jeg godt, at den højtærede statsminister så vil pege på, at vi f. eks. har en lavere told, og det er rigtigt, men tilbage bliver alligevel den fundamentale betydning af, at købmændene under en fremadskridende liberalisering bliver i stand til at købe billigere, udnytte det gunstige marked, når det er der, og slå til med det samme, således at de er i stand til at tilføre Danmark større værdier for de samme penge eller for den samme eksport. Selvom en verden som det gamle Ægypten kan pålægges mange plager, bylder, pest og hungersnød, er det dog sådan, at hvis man kan fjerne pesten, uden at kunne blive af med byldeerne og hungersnøden, er det dog værd at blive af med den.

Endelig er hele dette problem ikke bare et økonomisk problem med en større eller

[Viggo Starcke.]

mindre økonomisk fordel, men et storpolitisk problem, fordi det økonomiske samarbejde mellem medlemmerne af den vestlige verden er af afgørende betydning for den vestlige verdens eksistens. Jeg ved godt, at De Forenede Stater har meget høj told overfor Europa og overfor Canada o. s. v., men de har dog det, at de har 48 stater, imellem hvilke der ikke er restriktioner indbyrdes, og som der ikke er toldbeskyttelse imellem. Hvis De Forenede Stater ville acceptere det europæiske system og tillade hver enkelt stat at have restriktioner og toldbeskyttelse, ville De Forenede Staters produktionskraft og velstand meget hurtigt synke ned til europæisk standard. Og hvis de europæiske lande, selvom toldniveauet blev ens på begge sider af Atlanterhavet, bare indenfor Europa ville liberalisere handelen og frigøre varebyttet mellem nationerne, ville Europa meget hurtigt nå op på Amerikas velstand. Jeg vil igen minde om, hvad Marshalladministrator Hoffman beviste, at Europa ville forøge sin indtægt hvert år med 100 milliarder dollars — dollars — og i milliarder, ikke millioner!

Den højtærede statsminister gav mig et svar på mit spørgsmål om, hvorvidt han stod bag afdøde statsminister Hans Hedtofts erklæring af 14. oktober i fjor, og dette svar vil jeg gerne takke for. Jeg tager det som en garanti for, at der ikke vil finde nogen kronenedskæring sted. Den ene grund til, at jeg stillede mit spørgsmål, var den, at regeringen har fået en ny chef i mellemtiden. En anden grund var den, at tilliden til kronen er af fundamental betydning for opsparingen fremover.

Her har jeg nogle få bemærkninger til det ærede medlem hr. Anker Lau. Det ærede medlem holdt en tale, som han har holdt den tidligere, om selvpensionisterne, om sparerne, og om at skaffe dem bedre kår, men det ærede medlem hr. Anker Lau glemte, at det parti, som han står som medlem af, har været med til at gennemføre alle tre kronenedskæringer; den første kronenedskæring ved valutacentralens oprettelse var anbefalet af Madsen-Mygdal, efter at Christmas Møller havde talt om, at man skulle slække på den danske krone. Ved det andet forlig, i Kanslergade i 1933, hvor

kronen igen blev skåret ned, var venstre også med, og i 1949 gav det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen tilslutning til kronenedskæringen på venstres vegne. Jeg forstår, at det ærede medlem hr. Anker Lau er imod kronenedskæring og gerne vil tjene selvpensionisternes interesse, og i den forbindelse vil jeg gøre ham opmærksom på, at retsforbundet er det eneste parti, der er gået imod alle disse tre kronenedskæringer, så jeg vil give det ærede medlem hr. Anker Lau det råd: kom herover til os!

Når det var den højtærede statsminister, der i 1948 nedsatte grundskyldskommissionen, står han i vore øjne som en betydningsfuld skikkelse i dansk politik, og vi vil fra vor side ønske ham lykke til, at fuldendelsen af den politik, som har været forberedt i grundskyldskommissionen, kan blive bragt til ende under hans nuværende regering.

Der er fornylig i salen omdelt et forslag til lov om forlængelse — uændret forlængelse — af lov om erhvervsøkonomiske foranstaltninger, vareforsyning m. v., den såkaldte vareforsyningslov, selvom Sverige fornylig har lukket sit valutakontor; i bemærkningerne til det fremsatte lovforslag peges der særlig på, at det er udviklingen i den valutariske stilling, som gør, at man foreslår loven uændret forlænget og ikke ønsker den taget op til revision. Da de valutariske forhold er et emne for sig, som i og for sig slet ikke vedrører vareforsyningsloven, og da vareforsyningslovens formålsparagraf længst er forældet og uden sammenhæng med tidens problemer, og da det er sådan, at den officielle liberaliseringsprocent i det sidste år har været 78,4, mens den reelt kun har været udnyttet for 70 pct.s vedkommende, så tyder dette netop på, at en ophævelse af vareforsyningsloven og en videre fremme af liberaliseringen vil styrke Danmarks valutariske stilling. Vi har kritiseret, at den stilling, som blev taget til standsning af liberaliseringen, blev taget i vareforsyningsudvalget, og vi beklager, at den højtærede statsminister ikke har kunnet anbefale at stemme for vort dagsordensforslag.

Jeg takker den højtærede statsminister for nogle af de svar, jeg fik på nogle af mine spørgsmål, men jeg vil gerne minde om, at der var enkelte af mine spørgsmål, jeg ikke fik svar på. Jeg spurgte, hvad det var for

[Viggo Starcke.]

nye projekter, regeringen agtede at sætte i gang, og specielt hvad det er i den nuværende økonomiske situation, der bevirker, at den højtærede statsminister mener, der nu er råd til at sætte dem i gang.

Jeg spurgte den højtærede statsminister, om det, når der skulles bringes dækning for visse love og han foreslog, at det skulle ske ved nye indtægter, om dette så betyder nye skatter og i så fald hvilke skatter. Jeg spurgte også den højtærede statsminister eller regeringen som helhed, om det er meningen, at Hanstholm havn skal bygges færdig, eller den ikke skal bygges færdig.

Hvis det ærede medlem hr. Aksel Larsen havde hørt godt efter i går, ville han have lagt mærke til, at det spørgsmål blev stillet, og hvis han havde hørt endnu bedre efter i dag, ville han have lagt mærke til, at den højtærede statsminister ikke besvarede spørgsmålet.

Endelig spurgte jeg den højtærede statsminister, hvad hensigten er med at optage drøftelser med erhvervenes organisationer om prisstigningen, fordi disse drøftelser er uden hensigt, hvis inflationspolitikken og skattepolitikken føres videre, som den hidtil er ført. Det ville være meget mere virkningsfuldt at lukke op for konkurrencen, det ville omgående virke på prisstigningen.

Endelig fik jeg ikke noget svar på det spørgsmål, jeg stillede med hensyn til konsekvenserne af mindretalsreklæringen mellem den danske regering og den vesttyske regering om spærrereglen, de konsekvenser, man deraf må drage med hensyn til den danske valglov, når grundloven foreskriver en ligelig repræsentation af de forskellige anskuelser. Den nuværende valglov giver ikke en ligelig repræsentation og opfylder således ikke grundlovens bud. Når den nuværende valglov kan holde forskellige anskuelser ude, som har en så betydelig stemmemængde bag sig i befolkningen, at det normalt skulle give 5—6 mandater, så er de forskellige anskuelser ikke repræsenteret i grundlovens forstand. Jeg vil derfor gentage, at jeg gerne vil have den højtærede statsministers svar på, om det ikke vil være en naturlig konsekvens at ophæve denne spærreregulering.

Jeg har en tak at bringe det ærede medlem hr. Erik Eriksen for hans tilslutning til

vort dagsordensforslag; jeg havde også ventet, at venstre ville stemme for dette forslag. Men når det ærede medlem hr. Erik Eriksen i sin første tale sagde (sp. 92):

„Jeg kan ikke se . . . , at de vanskeligheder, vi er inde i, og de, der melder sig til foråret, kan klares ad beskatningens vej,“ så vil jeg gerne spørge, om denne skepsis overfor beskatningen deles af hele hans partigruppe, specielt om det også gælder det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen; for dengang det ærede medlem hr. Erik Eriksen var statsminister og det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen finansminister, nærrede de ikke denne skepsis ved at gå beskatningens vej. Ved det første forlig, i 1950, blev skatterne hævet 500 mill. kr., ca. en halv milliard, og ved det andet forlig, i 1951, over 1 000 mill. kr., een milliard. Det er en foreløbig rekord i Danmarks historie. Det er derfor meget interessant, hvis man kan opfatte det ærede medlem hr. Erik Eriksens udtalelse som et bindende tilsagn for fremtiden på venstres vegne. Samtidig er det en slags syndsforladelse for det, venstre lagde tilrette ved skatte-reformen 1903, hvorefter skatterne siden er steget til højder, som ingen dengang ville have troet mulige.

Skatterne er en betaling for det offentlige forbrug, og høje skatter og overbudgettering kan være en fristelse til et øget forbrug. Skatterne har haft den forfærdelige virkning, at de ikke har kunnet løse noget af disse kriseproblemer, fordi den øjeblikkelige binding af købekraften, de giver, ofte omsættes i stigende priser, stigende pristal og stigende lønninger, der igen fordrer nye skatter. Derfor er beskatningens vej erfaringsmæssigt ikke den rigtige vej at gå.

Det ærede medlem hr. Aksel Møller stillede sig en lille smule ulden med hensyn til afstemningen om den dagsorden, som vi har stillet forslag om. Han lod sin stilling afhænge af det radikale venstres afstemning. Det er ganske ejendommeligt at se det ærede medlem hr. Aksel Møller som en slags puddelhund efter det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaards trav; men vi vil afvente og se, hvad de konservative vil gøre ved den endelige afstemning. De står jo med en splittet sjæl og en splittet pengekasse, idet det næppe vil gå de konservative godt overfor hjemmeindustrien, hvis de stemmer for,

[Viggo Starcke.]

og det næppe vil gå de konservative godt overfor handelen og købmændene, hvis de stemmer imod.

Jeg vil gerne henlede opmærksomheden på, at der i „Berlingske Tidende“ i dag står en stort opsat artikel med overskriften: „Et fremstød for sundere økonomi“. Det er en propagandaartikel for Landsforeningen Dansk Arbejde under valgspøget: Spar valuta, køb dansk. Der proklameres, at der både i radioen og i fjernsynet og i skolerne skal drives propaganda for, at man kan spare valuta ved at købe dansk. I skolerne vil der blive udskrevet stillkonkurrencer om betydningen af at købe dansk. Jeg vil gerne henlede den højtærede undervisningsministers opmærksomhed på dette forhold. Er det virkelig meningen, at den danske radio, de danske skoler og det danske fjernsyn skal misbruges til reklame for enkelte private fabrikker, som skal bruge disse instrumenter til at vildlede befolkningen og være lokkere overfor børnene? Vi sender fra Danmark dyre delegationer ud for at fremme Danmarks handel med andre lande, og så skal den skades på denne måde! I virkeligheden betyder agitationen: Spar valuta, køb dansk, hvis man vil være ærlig, at man skal føre den agitation, som i England Lord Beaverbrook i sin tid var en mester i at føre: køb endelig ikke danske eksportvarer, danske landbrugsvarer. Derfor er det en meget kortsynet form for fjernsyn, der her er lagt op til.

Til sidst vil jeg gerne gøre et par bemærkninger til det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard, som står stærkt på den samme linie, som retsforbundet har anlagt i sit syn på valgloven.

Det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard tog en mærkelig stilling til vort dagsordensforslag — den mærkelige stilling, hans parti har taget i vareforsyningsudvalget. Der er nemlig det ved det, at den slags afspærringer og restriktioner kan bruges som en slags våben i den aktive handelspolitikens tjeneste, fordi de sommetider rammer andre landes befolkning. Men een ting er givet, nemlig at de altid rammer et lands egen befolkning, og derfor bør man ikke fra nogen side række hånd til restriktionspolitikken.

Det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard brugte en stor del af sin tale til at agi-

tere for besparelser på forsvarrets område. Vi fra vor side har ikke noget imod besparelser på dette område, men ønsker dem netop, hvis de kan foretages uden en svækkelse af forsvarrets virkningsfuldhed; men denne sidste betingelse hørte jeg ikke meget til i det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaards tale. Hvis det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard engang vil prøve at overveje, hvor en eventuel angriber vil sætte sit angreb ind, om han vil vælge at sætte angrebet ind på det svageste punkt eller på det stærkeste punkt, tror jeg, han vil komme til det resultat, at en angriber vil vælge at bryde igennem på det svageste punkt. Hvis derfor besparelser på forsvarsbudgettet medfører en svækkelse af forsvarrets virkningsfuldhed, risikerer det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard at være medvirkende til, hvis der kommer et angreb, at det så netop kommer hen over det land, som jeg tror at også han ønsker at skåne mest muligt.

Det ærede medlem hr. Poul Hansen (Kalundborg) skal jeg ingenting sige til, da han i sin tale i dag praktisk talt ingenting sagde selv.

Til sidst vil jeg gerne knytte et par bemærkninger til det ærede medlem hr. Aksel Larsen, som igen kom ind på Manuilskijs formodede udtalelse fra 1931. Jeg har ikke læst denne udtalelse i original, og når det ærede medlem hr. Aksel Larsen påstår, at det er en forfalskning, vil jeg indrømme, at der dermed åbnes mulighed for, at det er en forfalskning, men indtil videre står to påstande overfor hinanden. Jeg vil ærligt sige, at jeg på en måde håber, at denne udtalelse af Manuilskij er en forfalskning, og at den aldrig er blevet fremsat, men den er nu ikke noget helt fremmedlegeme i den kommunistiske ideologi, og jeg vil derfor gerne bede den højtærede formand om tilladelse til at nævne et par andre udtalelser.

I det klassiske grundlag, selve det kommunistiske manifest, blev det i sin tid udtalt:

„Kommunisterne skjuler ikke i mindste måde deres hensigter og mål. De erklærer åbent, at deres endelige mål kun kan nås ved alle eksisterende samfundsordningers voldelige undergang.“

Lenin udtalte i sin tid;

[Viggo Starcke.]

„Den i eet land sejrige socialisme udelukker ingelunde med eet slag alle krige overhovedet. Først efter at vi har fældet bourgeoisiet i hele verden og ikke blot i eet land, har besejret og eksproprieret det fuldstændigt, vil krige blive umulige.“ Stalin udtalte i sin tid:

„Et lands sejrige revolution må ikke betragte sig som en faktor, der er sig selv nok, men som en støtte, et hjælpemiddel til fremskyndelse af den proletariske sejr i alle lande.“

Op for at gå til selve det danske kommunistiske parti skrev Arne Munch-Petersen i 1934 følgende:

„Så længe det kapitalistiske samfund består, vil krige være uundgåelige, og krige kan først afskaffes, efter at den arbejdende befolkning har taget magten i alle lande og oprettet den socialistiske verdenssovjetrepublik.“

Det er på baggrund af sådanne udtalelser, at man kan forstå, at der i den vestlige verden har været en vis tiltro til, at udtalelsen af Manuilskij ikke er uden forbindelse med virkeligheden.

Det ærede medlem hr. Aksel Larsen misforstod med vilje noget, som jeg sagde i går. Han talte om nedskæringen af militæరుdgifterne i Danmark, og jeg spurgte ham, om han havde holdt en lignende tale i Rusland, medens han var derovre. Jeg vidste ikke, at det ærede medlem var indlagt på et sanatorium derovre, og jeg beklager, hvis jeg er kommet til at såre ham i så henseende, men det, jeg mente, var egentlig ikke, at han skulle have talt om nedsættelsen af Danmarks rustningsudgifter ovre i Rusland, men at han måske kunne have undersøgt, om det er rigtigt, som det har været offentligt understreget, at Sovjetrusland i det sidste år har forøget sine udgifter til rustning med 12 pct.

Hvis det så havde været sådan, at rustningsudgifterne i Sovjetrusland havde været nedsat med 12 pct., ville der have været nogen baggrund for den opfordring og den tale, som det ærede medlem hr. Aksel Larsen holdt i dag, men med den baggrund, at Rusland forøger sine rustningsudgifter, og at det ærede medlem hr. Aksel Larsen agiterer for, at rustningsudgifterne skal nedsættes i den vestlige verden,

opstår den mistanke, om der er en sammenhæng mellem disse to linier.

Tilslidst vil jeg gerne anbefale, at man stemmer for den motiverede dagsorden, retsforbundet har stillet forslag om.

(Kort bemærkning).

Rager: I anledning af det ærede medlem hr. Viggo Starckes udtalelser angående Landsforeningen Dansk Arbejde vil jeg gerne for at undgå enhver misforståelse gøre opmærksom på, at Landsforeningen Dansk Arbejde kun anbefaler danske varer, hvor de er fordelagtigst og bedst for forbrugerne. På det grundlag gøres arbejdet, på det grundlag vil det blive videreført, og at det bliver støttet af det danske samfund, kan kun forekomme mig naturligt.

(Kort bemærkning).

Bertel Dahlgaard: Jeg er nødt til at gøre en enkelt bemærkning i anledning af nogle udtalelser, det ærede medlem hr. Aksel Larsen fremsatte. Det ærede medlem sagde, at der under grundlovsforhandlingerne i statsministeriet var sluttet en overenskomst om de senere gennemførte spærreregler i valgloven. Jeg vil gerne sige: ikke en overenskomst med os. På ethvert givet tidspunkt har vi under grundlovsforhandlingerne sagt, at vi ville modsætte os sådanne spærreregler. Jeg kan hertil føje, at vi fra vor side passede meget nøje på, at der i grundlovens § 31 kom til at stå følgende:

„De nærmere regler for valgettens udøvelse gives ved valgloven, der til sikring af en ligelig repræsentation af de forskellige anskuelser blandt vælgerne fastsætter valgmåden, ...“.

Vi mente, at der derigennem var givet en tilstrækkelig garanti, og det, vi bebrejder de tre partier, er — som det er bekendt fra tidligere forhandlinger — at man ikke fortolker denne grundlovsbestemmelse helt loyalt.

J. M. Pedersen: Det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard begyndte sine bemærkninger til mig med at sige, at jeg i går havde udtalt, at han havde skylden for alle de ulykker, der var lavet her. Nej, jeg var nu knap så rundhåndet; jeg nøjedes med at

[J. M. Pedersen.]

sige: de fleste af dem. Det ærede medlem beklagede sig over, at jeg ikke, da jeg nu har gået herinde i tre år, noget tidligere har gjort ham opmærksom på, at han lavede ulykker, for så kunne nogle af dem have været undgået. Må jeg tage det som et tilsagn om, at det ærede medlem, hvis jeg i fremtiden kommer og advarer mod følgerne af nogle lovforslag, der bliver fremsat, vil tage hensyn til det, for så er vi ved at kunne komme på talefod; det vil jeg sætte meget stor pris på.

Det ærede medlem berørte spørgsmålet om huslejeloven, som jeg var inde på i går, men det ærede medlem havde ikke rigtig forstået mine synspunkter. Jeg sagde, at det var huslejeloven, der var årsagen til, at vi havde fået boligstøtteloven, idet man gennem huslejeloven havde taget dispositionsretten fra grundejerne, derfor var de private ikke mere så interesserede i at bygge, og følgelig måtte byggeriet overlades til det offentlige. Det ærede medlem ville klare det ved at komme med en statistik over den stigning, der havde været i byggeriet. Ja, med den bolignød, vi har været ude i, og med den befolkningstilvækst, der er, skulle der jo også gerne være en stigning. Men selvom det nu af statistikken — som jeg ikke har fået noteret op — fremgik, at også de private har bygget mere, end de har gjort tidligere, er dermed ikke ført bevis for, at de private ikke ville have bygget endnu mere, hvis man ikke havde taget dispositionsretten fra dem, men tværtimod havde skabt forhold, så de havde muligheder for at bygge. Det forsvar synes jeg altså ikke er meget værd.

Det ærede medlem talte dernæst om afbetalingsloven, som jeg kritiserede i går, og han sagde, at vi netop havde gennemført den nye afbetalingslov for at hindre de misbrug og den urimelige konkurrence, som fandt sted blandt dem, der solgte på afbetaling, idet en del solgte med den mindst mulige udbetaling, så kongens foged i mange tilfælde måtte ud og hente varerne hos folk, der ikke kunne betale. Ja, men den nye afbetalingslov, vi har fået, har jo ikke forandret denne situation; der kan stadig sælges med en lille udbetaling. Jeg nævnte i går, at der findes kapitalstærke firmaer, som kan sælge med så lille en ud-

betaling, som det nu passer dem; jeg er nok klar over, at så har de ikke som ved den egentlige afbetalingshandel ejendomsretten til det solgte; men det foregår på forskellige måder; nogle kræver, at køberne skal stille kautionister, og så må folk se at få familie, venner og bekendte til at kautionere ved disse salg med lille udbetaling. Men det kan altså stadigvæk ske, at kongens foged må hente varerne, når de ikke kan klare at betale. Efter den nye lovs gennemførelse er det i virkeligheden kun de kapitalstærke firmaer, der har muligheder med hensyn til salg på afbetaling; de mindre kapitalstærke, som ikke selv kan finansiere et sådant salg, må have det finansieret gennem finansieringsselskaber, og så er de nødt til at overholde loven og kræve den udbetaling på 25 pct., som loven påbyder. Det er her, skellet ligger; det er nu blevet vanskeligt at sælge på afbetaling for dem, der ikke selv har kapital til at finansiere et sådant salg.

Det, jeg kritiserer, er, at vi har lavet en lov, som favoriserer de største, de rige virksomheder på bekostning af de små. Det kan ikke være vor opgave og allermindst de radikales, de, som altid mener at varetage mellemklassens og de smås interesser. Her er de radikale kommet til at varetage de største firmaers, de kapitalstærkes interesser, det er deres interesser, der varetages gennem denne lov, og det er det, jeg kritiserer.

Med hensyn til valgloven kunne det selvfølgelig misforstås — det kan jeg godt se nu af fortrykket — så at det kunne lyde, som om jeg talte om alle de fire gamle partier. Jeg er godt nok klar over, at det radikale venstre er modstander af den valglov, vi har, og det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard føjede jo også til, at det radikale venstre endda havde ført en meget kraftig kamp mod denne valglov. Det er dér, det efter min mening halter lidt, for jeg husker jo fra sidste samling, at der rigtigt nok kom et forslag frem om en ændring af valgloven, som ville afskaffe den bestående spørregul, hvilket jo også det radikale venstre var tilhænger af, et forslag, som imidlertid ingen steder kom, som førte en stille tilværelse i et udvalg; der er vist ikke holdt ret mange møder i dette udvalg, og forslaget nåede i hvert fald ikke frem til anden behandling. Hvis det ærede

[J. M. Pedersen.]

medlem hr. Bertel Dahlgaard havde lagt den samme energi for dagen for at få denne ændring gennemført, som den han har lagt for dagen for at få gennemført de love, der, som jeg har omtalt, har været til skade for de erhvervsdrivende, vil jeg mene, at med den indflydelse, det ærede medlem har, ville der have været mulighed også for at få gennemført den pågældende ændring af valgloven.

Selvom jeg nu har beskyldt det ærede medlem for i praksis ikke at have megen forstand på handel, har jeg alligevel i de tre år, jeg har været herinde, erfaret, at det ærede medlem har udmærket god forstand på at lave handler herinde, når det drejer sig om at få gennemført en eller anden lov, og jeg synes, at der netop her i foråret, da der blev gennemført de mange uheldige love som følge af martsforliget, havde været en passende lejlighed for det ærede medlem og hans parti — der jo bl. a. ved den lejlighed måtte sluge den beske pille, som tøjskatten, den lede tøjsskat, er for partiet med dets program og dets løfter til vælgere — til at slå en byttehandel af i denne forbindelse. Jeg synes, det ærede medlem her havde haft en passende lejlighed til at vise sig som en virkelig forretningsmand ved at få gennemført den pågældende ændring i valgloven, samtidig med at man måtte sluge den lede tøjsskat og så mange andre ulykker uden så meget som at få gennemført een eneste øres besparelse på militæret, det største agitationsnummer, de radikale har på deres program. Nej, de gik blot med til alle de ulykkelige ting uden selv at få noget ud af det, skønt tidspunktet da var inde til at tilkøbe sig ændringen i valgloven.

(Kort bemærkning).

Bertel Dahlgaard: Jeg håber oprigtigt for det ærede medlem, at han ikke selv ved, hvad det er for urimelige ting, han står her og siger fra talerstolen. Jeg ved ikke, om det ærede medlem kunne anvise mig en vej til at få gennemført en ændring af valgloven, når venstre, socialdemokrater og konservative er modstandere deraf. Sådan noget må det ærede medlem ikke stå og sige heroppe, for det kan alle forstå er uden mening.

Dernæst må jeg om afbetalingsloven sige, at forholdet er det — og det må det ærede medlem vist også vide — at store dele af detailhandelen er overordentlig tilfreds med 25 pct.s bestemmelsen, fordi man undgår den konkurrence på grundlag af afbetalingsreglerne, som man havde tidligere.

Det ærede medlem sagde i går om huslejeloven, at når sådanne bestemmelser bliver gennemført som dem, der indeholdes i loven af 1937 om retsforholdet mellem ejer og lejer, bliver resultatet, at det private byggeri standses, at der så ingen er, der vil bygge. Deroverfor var det, jeg nævnte den kendsgerning, at efter denne lovs vedtagelse blev der bygget så meget, også af private og private håndværkere, som der såvidt mig bekendt aldrig har været bygget her i Danmark. Det er blot en meddelelse; jeg kan ikke forlange, at det ærede medlem skal have set disse tal, men sådan er det, det er en af de ting, som det ærede medlem simpelthen må tilegne sig.

Hvad angår de forventninger, det ærede medlem stillede til mig i fremtiden, tør jeg ikke komme ind på det. Jeg tror ikke, jeg kan strække mig videre end til at garantere, at jeg, hver gang det ærede medlem fremsætter udtalelser her fra talerstolen, som ikke passer, skal gøre opmærksom derpå, så det ærede medlem ikke skal komme til at løbe nogen risiko igen.

(Kort bemærkning).

J. M. Pedersen: Det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard sagde, at der er nogle, der er glade for afbetalingsloven, fordi man undgår konkurrence. Det kan jeg ikke se, tværtimod, jeg ser, at der er blevet en hård konkurrence, fordi det er muligt for nogle at nøjes med en lille udbetaling, ja, helt at undvære udbetaling, medens andre, som ikke har kapital, ikke kan gøre det samme. Denne lovgivning har kun sat skel, og det kalder jeg ikke fri konkurrence.

Nu er der ikke i en kort bemærkning tid til at komme ind på det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaards bemærkninger om byggeriet, ellers ville jeg gerne have svaret herpå. En kendsgerning er det i hvert fald, at mange af de små håndværkere, tømrere og murere, ikke kan bygge nu, fordi det varer så længe med at få statslånene ud-

[J. M. Pedersen.]

betalt, at de pågældende økonomisk kører fast. Når vi ser på statistikken over fallitter, så var der i 1952 270 personer, der gik fallit, og i 1953 260, men i år er vi i juni måned alene oppe på 126, i juli på 149 og i august på 127, det vil sige, at den lovgivning, der er gennemført, pengeindskrænkningen, byggelovgivningen og afbetalingsloven, har skabt så store vanskeligheder ude omkring, at der nu næsten på to måneder er lige så mange, der går fallit, som der før var på et helt år.

(Kort bemærkning).

Bertel Dahlgaard: Tror det ærede medlem ikke, at det, han nu taler om, er de vanskeligheder, der er opstået under krigen som følge af de ekstraordinære forhold? Men det var ikke det, det ærede medlem sagde i går; det var, at det var loven af 1937, der var årsag til, at ingen ville bygge. Jeg synes, det ærede medlem skulle komme herop og erkende, at det, han sagde i går, det passer ikke.

Poul Møller: Endnu i dette øjeblik har det høje ting i ørerne det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaards bemærkning om, hvad der passer, og hvad der ikke passer, og det ærede medlems retledning af andre medlemmer på mange områder. I sin ordførertale her den 18. oktober var det ærede medlem inde på en meget stærk karakterisering af de bemærkninger, de artikler og de taler, der var fremkommet fra venstres og fra det konservative folkepartis side i løbet af de sidste måneder om statens overtræk i nationalbanken. Ifølge fortrykket udtalte det ærede medlem, at der blev givet en usandfærdig fremstilling af forholdene, og at det var rædselsskildringer, som disse to partier burde holde sig for gode til at kolportere.

Nu er det således, at vi altid gerne tager imod vejledning og også gerne af det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard, men vi, som

skriver om disse ting, vil gerne have denne vejledning her i dag, fordi der er visse ting, jeg i hvert fald ikke kan forstå i den redegørelse, det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard gav tinget om overtrækket. Det ærede medlem udtalte således, det findes i folketingets forhandlinger spalte 133:

„Man skriver f. eks., at nu har finansministeriets overtræk i nationalbanken nået det formidable beløb af over 700 mill. kr., men man fortier, at samtidig er der i henhold til bestemmelser, som bl. a. det radikale venstre har forlangt lovfæstet, siden 1. april 1954 af de nye afgifter hensat ca. 450 mill. kr. på en anden særkonto i nationalbanken.

Den 15. oktober i år var den sædvanlige overtrækskonto 600 mill. kr. Trækker vi herfra de 450 mill. kr., staten har indsat på særkontoen, er den købekraft, overtrækket repræsenterer, altså kun 150 mill. kr., og dette beløb søges nedbragt ved salg af obligationer, staten ligger inde med.“

Denne fremstilling skulle altså give udtryk for, at det hele har været overdimensioneret. Nu har det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard den fordel at kunne komme med denne redegørelse på en dag, da man netop har fået balancen, som da er 200 mill. kr. bedre, end den var på det tidspunkt, da man kritiserede og diskuterede det. Men tager vi forholdet fra 1. april 1954 til 15. oktober 1955 og bygger på nationalbankens 14 dages opgørelse, får jeg i hvert fald et andet resultat ud af disse tal. Og det er herom jeg gerne vil udbede mig det ærede medlems vejledning for at få at vide, hvem det er, der har optrådt usandfærdigt i denne sag.

Den 1. april 1954 forholdt statens løbende konto, overtrækskonto, sig således, at staten havde et tilgodehavende på 200 mill. kr. Den 15. oktober 1955, den dag det ærede medlem tager som slutdatoen, har staten i stedet for et tilgodehavende på 200 mill. kr. en gæld på 579 mill. kr. på denne løbende konto. Denne kontos forringelse bliver da,

[Poul Møller.]

i hvert fald efter det jeg har lært i regning, 779 mill. kr.

Ser vi så på de indbetalinger, der har fundet sted i henhold til særlige love, viser det sig, at statens tilgodehavende den 1. april 1954, den dag det ærede medlem i sin redegørelse brugte som udgangspunkt, udgjorde 1 276 mill. kr., medens statens tilgodehavende i henhold til særlige love den 15. oktober 1955 udgjorde 1 468 mill. kr. eller en nettoforbedring på nævnte konto på 192 mill. kr. og ikke på 450 mill. kr. Trækker vi fra overtrækskontoen, den løbende konto på 779 mill. kr., forbedringen på kontoen i henhold til særlige love på 192 mill. kr., får vi indenfor denne periode ikke en forringelse, som hævdet af det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard, på kun 150 mill. kr., men en nettoforringelse på 587 mill. kr. på grundlag af nationalbankens opgørelse, balancen den 31. marts 1954 og den 15. oktober 1955.

Jeg vil gerne udbede mig det ærede medlems vejledning med hensyn til, om det skulle være mig, der ikke kan læse regnskabet, om det er os, der har ført usandfærdig agitation, eller om nationalbanken skulle have ret i sin regnskabsføring.

(Kort bemærkning.)

Bertel Dahlgaard: Det lader til, at det ærede medlem og jeg ikke regner på samme måde, det er måske, fordi vi har forskellige forudsætninger at gå ud fra. Det ærede medlem går ud fra den forudsætning, at når staten har 200 mill. kr. tilgode den 1. april 1954, så er det, at staten får sit tilgodehavende tilbage, en statslig udpumpning af købekraft. Det kan jeg ikke godkende. Vi må gå ud fra det tidspunkt, da der er balance i statens forhold til nationalbanken, og da er forholdet, som jeg her har nævnt.

Når det ærede medlem dernæst siger, at det med de 450 mill. kr. heller ikke gælder ud fra et andet synspunkt, idet denne konto, når han gennemgår pågældende konto i nationalbankens regnskab, ikke er steget i det omfang, som de tal, jeg har nævnt, skulle føre med sig. Men tror det ærede medlem ikke, det skyldes, at der på denne konto i nationalbanken, som, såvidt

jeg husker, i henhold til forskellige love drejer sig om måske op imod 1½ milliard kr., indgår en række indbetalinger og udgår en række udbetalinger, som staten har forpligtet sig til længe før det tidspunkt, jeg her har nævnt? Jeg kan nævne, at der på denne konto er indsat Marshallpenge; men det ærede medlem har været ivrig efter at få dem anvendt så hurtigt som muligt, ikke sandt? Der er spørgsmålet om tilbagebetaling af den såkaldte konsoliderede gæld i England, som alle her har været enige i. Der er spørgsmålet om afvikling af gæld til banken i Amerika. Der er tale om tilbagebetaling af spareobligationer. Alt dette kan det ærede medlem måske ikke vide, men det er forklaringen på, at han ikke kan sammenligne den bevægelse, der er sket på denne samlede konto, med de 450 mill. kr., som faktisk er indsat på den i kraft af de afgifter, der er trukket ud af omsætningen.

(Kort bemærkning).

Poul Møller: Jeg konstaterer herefter, at det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard ikke har haft ret i sit første indlæg under denne debat om, at overtræksdispositionen kun drejede sig om 150 mill. kr. Det er det, der er det afgørende. Det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaards argumentation i hans første indlæg i denne debat gik udtrykkeligt ud på, at man måtte se på det samlede mellemværende med banken; det var os, der var snæversynede og usandfærdige, når vi kun så på een konto. Jeg har her redegjort for det samlede mellemværende, og det er ganske klart, at det er forringet for statens vedkommende i forhold til banken med 579 mill. kr.

Så siger det ærede medlem, at det, at man hverer sit tilgodehavende, ikke er en pengemæssig udpumpning. Hvis det ærede medlem vil tænke sig rigtigt om og være lige så sandfærdig, som han forlanger vi andre skal være, må han erkende, at ethvert beløb, hvadenten det kaldes tilgodehavende eller ikke, som hæves i nationalbanken og bringes ud i omsætningen, er med til at forøge omsætningsmængden i samfundet. Jeg vil fastholde, at det ærede medlems fremstilling i det første indlæg bibragte tinget og offentligheden den op-

[Poul Møller.]

fattelse, at der kun var tale om 150 mill. kr., medens vi andre talte om 700 mill. kr., men kendsgerningen er en forringelse på 587 mill. kr., og den havde været på 787 mill. kr., hvis talen skulle have været holdt den 17. oktober i stedet for den 18. oktober.

(Kort bemærkning).

Bertel Dahlgaard: Det kan ikke nytte, at det ærede medlem siger, at han vil fastholde det ene eller det andet. Det, der er udgangspunktet for denne forhandling her i tinget, og det, der har været udgangspunktet for alt, hvad der er sagt ude i landet, først og fremmest af det ærede medlem hr. Erik Eriksen, er, at de 700 mill. kr., som staten i september skyldte i nationalbanken, var en udpumpning, der hos befolkningen skabte 700 mill. kr.s øget købeevne. Deroverfor har jeg godtgjort, at i denne periode er der indgået 450 mill. kr. på en anden konto. Det ærede medlem vil sikkert erkende, at han ikke, som han gjorde, sidst han havde ordet, heri kan indblande, at staten ud af den samlede konto, på ikke 450 mill. kr., men det, der stod på kontoen i forvejen, har tilbagebetalt gæld til udlandet og til indenlandske borgere.

(Kort bemærkning).

J. M. Pedersen: De tal, jeg nævnte vedrørende dem, der er gået fallit i 1955 i forhold til 1952 og 1953, kom det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard let over ved at sige, at disse fallitter skyldtes vel nok de vanskeligheder, vi har haft efter krigen. Ja, men 1952 og 1953 er jo også efterkrigsår, og det var 1952 og 1953, jeg sammenlignede med 1955. Det er de arme mennesker, der som følge af de uheldige love, der er lavet, har måttet bukke under økonomisk, som jeg beklager. Jeg vil gerne bede det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard sige mig, om han ikke vil være med til at gennemføre love, hvorved der kan blive retfærdigere forhold ude i landet for dem, der af de skiftende regeringer efter krigen er blevet opfordret til at vise initiativ, tage fat og genopbygge, og som har vist initiativ og har taget fat, hvorefter der er gennemført love, så de er blevet kvalt økonomisk.

(Kort bemærkning).

Poul Møller: Ifølge spalte 133 i folketingets forhandlinger udtalte det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard:

„Men iøvrigt er heldigvis statens træk på nationalbanken ikke på langt nær af det omfang, som venstres og konservative blade har forsøgt at bilde befolkningen ind.“

Jeg har her redegjort for, at dette træk i det sidste halvandet år har været på 779 mill. kr., og at forbedringen på statens konto i henhold til særlige love kun har været på 192 mill. kr., så at forringelsen netto i forhold til banken har været på 587 mill. kr. Det er det aldeles afgørende for folks forståelse af dette problem. Alt andet er kun at forvirre og ikke at vejlede.

(Kort bemærkning).

Bertel Dahlgaard: Det ærede medlem opnår ikke noget ved at gentage det, han sagde, forrige gang han havde ordet. Det ærede medlem vil måske være så venlig nu her fra talerstolen at sige, om han ikke erkender, at de beløb, der er udtaget af den samlede konto — ikke af de 450 mill. kr., den særlige afdeling, men af den samlede konto på 1½ milliard kr. til tilbagebetaling af gæld — overhovedet ikke vedrører det spørgsmål, som har været de ærede oppositionspartier og mig imellem.

Til det ærede medlem hr. J. M. Pedersen må jeg måske sige, at jeg ved ikke, hvad det er for bøger, det ærede medlem læser i, men efter de sidste statistiske oplysninger var antallet af fallitter i august 1954 17 og i august 1955 20. Med hensyn til tvangsauktioner var tallet i august 1954, når vi ser bort fra landbruget, hvor der gælder særlige forhold, 99 og i august 1955 105. Det er statistisk departements meddelelse om disse ting. Iøvrigt satte jeg overhovedet ikke spørgsmålet om fallitter i forbindelse med afbetalingsloven. Det, jeg sagde på dette område, angik byggeriet. Jeg sagde, at der ikke kan være tale om, at loven af 1937 medførte, at de private ikke ville bygge, idet de netop byggede stærkere end nogensinde før.

Stats- og udenrigsminister (H. C. Hansen): Jeg skal ikke på dette tidspunkt af debatten

[Stats- og udenrigsministeren.]

gøre mange bemærkninger. Mit indtryk er, at de synspunkter, som partierne har kunnet fremsætte, og som regeringen har kunnet give udtryk for, er blevet fremført. Man kan, som det ærede medlem hr. Aksel Møller har gjort det, derefter konstatere, at en række spørgsmål er forblevet ubesvarede, megen uklarhed er fortsat tilstede, og helt bestride rigtigheden heraf vil jeg ikke være i stand til. Jeg vil mene, at det måske kan være rigtigt at gøre en principiel bemærkning ved en lejlighed som denne.

Jeg opfatter ikke folketingets åbningsdebat som en finanslovdebat, hvorunder hver enkelt detail skal kunne endevendes og diskuteres. Jeg opfatter heller ikke denne debat som en debat, hvori nødvendigvis samtlige ministre skal deltage. Jeg har opfattet den som værende en åbningsdebat forud for tingets egentlige arbejde, hvorunder regeringen giver udtryk for sine hovedsynspunkter og oppositionen for sine hovedsynspunkter, hvorunder eventuelt en eller anden dagsorden kan dukke op, men hvor detailproblemerne må være overladt til behandling og til afklaring i den tid, som nu engang folketingssamlingen skal omfatte. Det er for mit vedkommende anledningen til, at jeg har følt mig fuldkommen berettiget til at undlade en egentlig besvarelse af en række spørgsmål, som er stillet dels af det ærede medlem hr. Viggo Starcke, dels af det ærede medlem hr. Aksel Larsen. Det må være rimeligt at tage det standpunkt, som jeg for mit vedkommende her har taget, når hovedlinierne i det politiske arbejde, som nu skal udføres i den kommende tid, og hovedsynspunkterne på det økonomiske område iøvrigt er udtrykt fra både regeringens og oppositionens side.

Jeg har villet gøre den bemærkning nu, da vi velsagtens nærmer os afslutningen på denne åbningsdebat.

Der er ført megen diskussion om regeringens ansvar og om folketingets ansvar. Jeg kan ikke se, at regeringen med nogen rimelighed kan fralægge sig et ansvar for den politiske linie, som følges; men jeg kan heller ikke se, at det er rigtigt at tillægge en regering, som er en mindretalsregering, et større ansvar, end rimeligt er. Det er måske rimeligt, at vi finder en passende fordeling af det ansvar i en tid i dansk parlamen-

tarisme, hvor vi, som det nu har været tilfældet gennem en halv snes år, har haft mindretalsregeringer, der har måttet navigere sig frem i folketinget med de forskellige spørgsmål. Jeg misunder for så vidt det ærede medlem hr. Aksel Møller, at han med meget flotte vendinger kan tale om den regering, der i dag står overfor disse store problemer uden nogen absolut klar stilling. Hvad er det for problemer? Det er spørgsmålet om lønudviklingen i dette land i den kommende tid, det er spørgsmålet om priserne i dette land i den kommende tid, om højden på landbrugets priser, om højden på levnedsmiddelpriserne, og det er endvidere spørgsmålet om avancernes højde i dette land. Jeg tror, at det ærede medlem, når han tænker sig en lille smule om, vil give mig ret i, at så forfærdelig let at manøvrere disse tre meget væsentlige anliggender sammen i en afklaret udtalelse under en åbningsdebat i tinget er det vistnok ikke, og jeg havde heller ikke indtryk af, at det ærede medlem midt i sine kritiske betragtninger overfor regeringens syn på disse forskellige spørgsmål havde nået nogen ligeferm imponerende afklaring.

Regeringen har sagt, at vi mener, at vi i den nærmest kommende tid må tage en forhandling med erhvervenes folk. Det er klart, at de elementer, jeg her har nævnt, må være genstand for en drøftelse med erhvervenes folk, men det ærede medlem ved lige så vel som jeg, at i det øjeblik vi bevæger os ind på avanceproblemet, rejser hans parti sig overfor enhver mulighed for indgreb fra det offentliges side, og i det øjeblik vi rejser spørgsmålet om levnedsmiddelpriserne, så rejser i hvert fald partiet venstre sig med megen voldsomhed mod indgreb på dette område, og i det øjeblik talen bliver om lønningerne, så vil den danske fagbevægelse for sit vedkommende gøre sine klare synspunkter bekendt overfor den danske offentlighed.

Mon det ikke ved afslutningen af denne debat kan være på sin plads at sige til hinanden, at det er såmænd udmærket, at vi forlanger af en mindretalsregering og det enkelte parti, at det skal have en absolut mening om disse store spørgsmål, men mon vi ikke alligevel skulle give hinanden den margin, at det er så væsentlige, så vidtrækkende og indgribende anliggender, at

[Stats- og udenrigsministeren.]

vi virkelig må mene, at regeringen må forbeholde sig tid til at drøfte disse store spørgsmål i sammenhæng? Hvis man kan få den klarhed tilvejebragt, så synes jeg forsåvidt, der er kommet noget fornuftigt ud af den debat, som har været ført her i folketinget.

Der er nævnt detaljer af det ærede medlem hr. Aksel Møller, der er dukket en skoleinspektørbolig i Odense op ved siden af et monopoltilsynsmedlem og lignende småting. Er der noget galt med den skoleinspektørbolig? Jeg indrømmer uden videre, at jeg aner ikke noget som helst om, at der opføres en skoleinspektørbolig i Odense, at der skulle være noget galt med den, eller at den ikke burde have været opført. Det ærede medlem hr. Poul Sørensen, som sidder så nær ved det ærede medlem hr. Aksel Møller, har vidst noget om det; han kunne have hvisket noget om det. Jeg har ikke hørt noget. Er der tilsvarende store problemer, så lad os få dem frem og se, om vi kan klare dem. Men hvis vi ser bort fra monopoltilsynspjattet og skoleinspektørboligen og det andet småtteri, der er kommet frem, så ligger der tilbage et stort felt med vide økonomiske interesser og med afgørende forskelligartede økonomiske interesser i det danske samfund, og dér synes jeg at folketingets opgave må være at forsøge på at manøvrere frem mellem de forskelligartede interesser og forsøge på at finde en løsning af de store vanskelige problemer, som ligger for. Det er udmærket, at man forlanger af os, at vi skal vise vejen. Det ville være en fordel, om det danske folketing sammen gjorde et forsøg på at finde vejen i den kommende samling, og derfor skal min slutbemærkning i dette indlæg være en opfordring til samarbejde i den kommende tid.

(Kort bemærkning).

Aksel Møller: Til den højtærede statsminister vil jeg blot på dette tidspunkt gøre nogle ganske få bemærkninger. Den højtærede statsminister talte om, at en fordeling af ansvaret måtte finde sted mellem regeringspartiet og oppositionspartierne. Deri er jeg enig med ham, og jeg mener, at vi tager os det ansvar så tungt, som vi bør gøre det. Men jeg vil gerne til den højtærede stats-

minister sige, at vi har ikke noget medansvar for de beslutninger af administrativ karakter, som førte Danmark ind i de vanskeligheder, vi nu er i, og som begyndte umiddelbart efter, at den høje regering var trådt til i slutningen af 1953. Det var modvort råd, at man gik frem, som man gjorde. Således skal ansvaret være fordelt, at de, der er uskyldige i det, der er sket, ikke skal bære skylden for det.

Jeg er enig med den højtærede statsminister i, at det er en uhyre vanskelig situation, han befinder sig i. Jeg er enig i, at de problemer, der skal løses, er mange-sidige, og de kræfter, der skal stemmes sammen, er af forskellig karakter. Men problemerne kan ikke være kommet bag på den høje regering. Julipristallet viste allerede tendensen. Udviklingen siden har gjort det samme. Vi befinder os dog i oktober, og hvis den højtærede statsministers åbnings-tale ikke skulle være en tale, hvori regeringen tilkendegav overfor tinget, hvad der var målsætningen for dens politik, hvilken tale skulle det så være? Den højtærede statsminister vil udsætte, forstår jeg, sine erklæringer derom til en anden gang.

Til det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard har jeg kun to meget korte bemærkninger. Det ærede medlem, hvis behandling af tallene nylig blev illustreret så udmærket og overbevisende, vil, når han ser i folketingets forhandlinger, hvad han sagde om mine tanker om en nedsættelse af skatter og afgifter for derigennem at dæmpe udviklingen i inflationen, se, at disse tal intet havde med virkeligheden at gøre. Der er ikke tid for mig nu til at analysere.

Jeg skal iøvrigt tilsidst sige til det ærede medlem, at han har medansvaret for, at der i januar 1954 blev sat et byggeri i gang af den karakter, at det skabte en overbeskæftigelse i det år, der bidrog til at ødelægge Danmarks økonomi. Venstre og det konservative folkeparti stemte imod i finansudvalget, men det ærede medlem ydede beredvilligt indenrigs- og boligministeren den støtte, han skulle have.

Stats- og udenrigsministeren (H. C. Hansen): Det er rigtigt, at vi står overfor betydelige vanskeligheder. Vi gjorde det også i foråret. Men er nu den fremstilling, som man præsterer og har præsteret ved hjælp af

[Stats- og udenrigsministeren.]

den enestående udbredte presse, som den højre side af salen råder over, rigtig? Er vanskelighederne i Danmark udelukkende udsprunget af en elendig socialdemokratisk regerings politik? Hvordan går det til, at den engelske konservative regering har de store vanskeligheder, den har? Hvordan er det tænkeligt, at den engelske konservative regering kunne gå ud til valg i foråret med et skatteforslag, som viser skatteenedsættelser, og nu må indkalde parlamentet og meddele, at den vil forelægge et tillægsbudget, der går på ganske den modsatte led? Hvordan er det tænkeligt, at der er store vanskeligheder i Vesttyskland og en lang række andre lande? Mon vi ikke skulle være enige om, at det er meget godt med den stærke forenkling på disse felter, men forenkling har undertiden en vis begrænsning, når det drejer sig om at få den rette sandhed frem.

Hvad gjorde vi i foråret? Løb denne regering fra sit ansvar? I foråret stod vi overfor en situation, der nødvendiggjorde indgreb. Det kunne måske for en ny mand, der stod med hovedansvaret, have været fristende — jeg ved, at det ærede medlem hr. Erik Eriksen måske engang har været i en tilsvarende situation — at sige: lad os begynde på en frisk og på bar bund. Hvad gjorde denne regering? Den tog sit ansvar, og den tog sit ansvar for de upopulære foranstaltninger. Venstre holdt sig tilbage, det konservative folkeparti holdt sig tilbage, indtil det ærede medlem vendte hjem og der begyndte at melde sig en vis sund forhandlingsindstilling i det konservative folkeparti.

Det ærede medlem hr. Aksel Møller har forsåvidt sat sit præg på debatten derved, at han havde en tankegang, som han søgte at fremføre. Jeg tror ikke, at hans tankegang kan holde, men han havde en tankegang, og når vi har skældt hinanden tilstrækkeligt ud, ligger opgaverne foran os. Jeg håber, det vil være muligt at møde også det ærede medlem i et stykke sagligt arbejde i den kommende tid.

(Kort bemærkning).

Bertel Dahlgaard: Det er den slags overdrivelser, som det ærede medlem hr. Aksel

Møller nu kom med i sin replik overfor mig, som jeg ikke kan godkende. At sige, at forøgelsen af lånebeløbet i foråret 1954 var det, der ødelagde landets økonomi, er helt hen i vejret, og det ærede medlem vil heller ikke, når han tænker sig om, gentage det. Det ærede medlem husker måske, at han og hans parti i hvert fald var rede til at tiltræde halvdelen af det lånebeløb, det drejede sig om. Så kan det vel ikke være sådan, når han erkendte, at man i hvert fald skulle øge lånebevillingerne med halvdelen af det beløb, der var tale om, at så skulle bevilningen af det resterende beløb blive ødelæggende for landets økonomi. Jeg erkender, at sådan som forholdene udviklede sig, blev der bevilget for meget dengang, men hvad var årsagen til, at det kom til at ligge sådan? Ja, det var jo, at byggeriet på grund af den meget regnfulde sommer ikke blev afviklet i det tempo, som det ellers ville være blevet. Jeg vil ikke på nogen måde sige, at man ikke nu bagefter kan mene, at man skulle have udlånt 20 eller 30 mill. kr. mindre, men der er ikke mindste årsag til at løfte det op i et sådant plan, som det ærede medlem her gør.

(Kort bemærkning).

Aksel Møller: Efter den højtærede statsministers sidste bemærkninger skal jeg frafalde yderligere diskussion med ham. Den er udsat i forventning om en dag at se den højtærede statsministers forhandlingsprogram med henblik på den situation, vi befinder os i.

Overfor det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard vil jeg pege på, at det ingenlunde er sikkert, at mit standpunkt med hensyn til at ville bevilge halvdelen af det omhandlede lånebeløb var urigtigt. Det ærede medlem må jo huske, at det er altid de sidste bevillinger, som får vanskelighederne til at melde sig.

(Kort bemærkning).

Viggo Starcke: Det er en ganske kort bemærkning til den højtærede statsminister med tak for hans udtalelse. Når den højtærede statsminister i sin egen åbningstale fremfører en lang række små problemer, kan man ikke bebrejde os andre, at vi

[Viggo Starcke.]

kommer ind på dem; men jeg indrømmer, at de store problemer er de afgørende. Der mangler imidlertid i betydelig grad udtalelser netop om pengepolitikken, om rentepolitikken og om prispolitikken i den højtærede statsministers redegørelse.

I anledning af det ærede medlem hr. Ragers bemærkninger skal jeg udtale, at når foreningen Dansk Arbejde slår plakater op, hvorpå der står: Køb dansk, så får befolkningen ikke fornemmelsen af, at det, der menes, er, at den skal købe bedst og fordelagtigst. Hvis derfor det ærede medlem i fremtiden kan fremskaffe plakater, hvorpå der står: Køb fordelagtigt eller Køb bedst, vil han dermed tjene Danmarks interesser bedst.

Hermed sluttede forhandlingen.

Forslag om motiveret dagsorden af Viggo Starcke (se sp. 184)

forkastedes med 93 stemmer mod 42; 28 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Formanden: Der er ikke mere at foretage i dette møde.

Folketingsmand Hvidberg har meddelt mig, at han ønsker til kirkeministeren at stille følgende spørgsmål:

„Mener den højtærede kirkeminister ved sin afgørelse den 4. august d. å. af præstesagen i Kolding at have handlet i overensstemmelse med almindelig kirkeretlig sædvane her i landet?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommende spørgetid.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, fredag den 21. oktober, kl. 13 med følgende dagsorden:

- 1) *Fremsættelse af lovforslag.*
- 2) *Valg af 8 medlemmer til „Rask-Ørsted Fondet“s bestyrelse.*
- 3) *Valg af 1 medlem til Københavns havnebestyrelse for tiden indtil 31. december 1955 (i stedet for Halfdan Hendriksen).*

4) *Valg af 4 medlemmer til Københavns havnebestyrelse for tiden fra 1. januar 1956 til 31. december 1961.*

5) *Valg af 2 medlemmer med stedfortrædere til ålegårdsovernævnet.*

6) *Valg af 15 medlemmer til folketingets sukkerudvalg.*

7) *Valg af 9 medlemmer til det i lov nr. 235 af 27. maj 1950 om anvendelse af modværdien af de i henhold til Det europæiske Genopbygningsprogram modtagne gaveydelse omhandlede udvalg.*

8) *Valg af 17 medlemmer til folketingets udvalg vedrørende bymæssige bebyggelser.*

9) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændringer i lov om rettens pleje. (Ændringer i rets- og politikredsinddelingen m. v.).

10) *Første behandling af:*

Forslag til lov om forlængelse af lov om bortsalg af visse brugte personmotor-køretøjer.

Mødet hævet kl. 16¹².

6. møde.

Fredag den 21. oktober kl. 13.

Formanden: I skrivelse af dags dato meddeler finansministeren, at han ønsker her i tinget mundtligt at fremsætte:

Forslag til lov om skat til staten af indkomst, formue og kapitalvinding, forslag til lov om ændring i lov om afgift af spiritus, vin og øl, forslag til lov om ændring i lov om afgift af forlystelser,